

VOL.6 NO.1
JUL-DEC
2023

Approved by TQ during 2023-2024

ISSN : 2651-0510

**Journal of Humanities
and Social Sciences**

HUSO

**วารสาร
มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์**
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

Vol. 6 No. 1 (July - December 2023)

ติดตามข่าวสาร

www.human.lru.ac.th/th/

www.facebook.com/human.lru

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Journal of Humanities and Social Sciences Loei Rajabhat University

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566)

Vol. 6 No. 1 July - December 2023

ISSN : 2651-0510

วัตถุประสงค์

เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ ตลอดจนองค์ความรู้ทางด้านสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขต

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย รับผิดชอบ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความอื่น ๆ ด้านสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ, สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, สาขาวิชาภาษาจีนและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, สาขาวิชาภาษาไทย, สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน, สาขาวิชาดิจิทัลอาร์ต, สาขาวิชาทัศนศิลป์, สาขาวิชาดุริยางคศิลป์, สาขาวิชานิติศาสตร์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เจ้าของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

234 ถนนเลย – เชียงคาน ตำบลเมือง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000

ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.เยาวพา กองเกต

อาจารย์กุลธิดา ธนัญญา

อาจารย์มนตรี คำวัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีณยพัชร จิตพิไล

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองคณบดีฝ่ายวิชาการวิจัยและนวัตกรรม

รองคณบดีฝ่ายบริหารและพัฒนาองค์กร

รองคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษาและการ

ประกันคุณภาพการศึกษา

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.เยาวพา กองเกต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์กุลธิดา ธนัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีล้านช้าง

รองศาสตราจารย์ตรีเนตร สาระพงษ์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ โศกค้อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุมพล ชื่นจิตต์ศิริ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรชัยนุกูล นุ่นภูบาล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ดร.กนกพร นาสมตริก ชิมิโอนิกะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ดร.กิตติธันต์ ญาณพิสิษฐ์

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

เจ้าหน้าที่ประจำวารสาร

นางสาวสุภาพร เมืองจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ออกแบบปก

อาจารย์ธัญชนก ชนะสูตร

สำนักงานกองบรรณาธิการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

234 ถนนเลย-เชียงคาน ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000

โทร 0 4283 5224-8 ต่อ 43100 โทรสาร 0 4283 5230

Email : Huso@lru.ac.th

เว็บไซต์ : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/husolru>

กำหนดออก : ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 กรกฎาคม – ธันวาคม

ฉบับที่ 2 มกราคม – มิถุนายน

พิมพ์จำนวน 120 ฉบับ

ปีที่พิมพ์ 2566

สถานที่พิมพ์

คำชี้แจง

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยนั้น ต้องผ่านการพิจารณาให้ความคิดเห็นรวมทั้งตรวจแก้ไขทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้พิมพ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double Blind Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องที่กองบรรณาธิการวารสารฯ คัดสรรก่อนลงพิมพ์ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อบทความ

ข้อความ ข้อคิดเห็น หรือข้อค้นพบ ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
เป็นของผู้เขียน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความ
และงานวิจัยนั้น ๆ โดยมิใช่ความรับผิดชอบ
ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นวารสารที่นำเสนอผลงาน บทความทางวิชาการ บทความวิจัย และวิจารณ์หนังสือของนักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษาในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และสาขาอื่น ๆ ในด้านสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ,สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ,สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์,สาขาวิชาภาษาจีนและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร,สาขาวิชาภาษาไทย,สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน,สาขาวิชาดิจิทัลอาร์ต,สาขาวิชาทัศนศิลป์,สาขาวิชาดุริยางคศิลป์,สาขาวิชานิติศาสตร์,สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเผยแพร่ผลงานแก่ผู้สนใจต่อไป

สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา หรือผู้สนใจที่มีผลงาน และมีความประสงค์ จะเผยแพร่ผลงาน สามารถส่งผลงานของท่านตามหัวข้อ และแบบฟอร์มของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะส่งผลงานของท่านให้ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านและประเมินผลงานของท่านเพื่อให้ผลงานของท่านเป็นที่ยอมรับการเผยแพร่ต่อไป

ขอขอบคุณผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะที่ปรึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้อ่านที่ให้ความสนใจจนทำให้วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566) จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางวิชาการ หากมีข้อบกพร่องประการใด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ยินดีน้อมรับคำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทความวิจัย	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียน นายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565	1
Factors Affecting the Decision to Choose to Enter Service in the Artillery Unit of the Army Non - Commissioned Officer School, Class 26. อดิเรก วสันต์สกุล, จิดาภา ถิรศิริกุล, และชาญชัย จิตรเหล้าอาพร Adirek Wasansakul, Jidapa Thirasirikul and Chanchai Chitlaoarporn	
Epistemic Modality Degrees of Chinese Fortune Sticks' Prophecies: A Case Study of Watthaisamakkhee's Prophecies in Chinese fortune sticks	16
ระดับของคำแสดงทัศนะภาวะปริชานของคำทำนายในใบเซียมซี: กรณีศึกษาในคำทำนาย ใบเซียมซีจากวัดไทยสามัคคี Abhinan Wongkittiporn อภินันท์ วงศ์กิตติพร	
การพัฒนาชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” เพื่อสร้างการเรียนรู้ของเยาวชน ในตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	32
Knowledge Package Development “Storytelling of Khaorooopchang” to Enhance Learning for Youth of KHAOROOOPCHANG Sub-District, MUANG District, SONGKHLA Province. ศदानนท์ วัฒนธรรม, บุญิกา จันทร์เกตู, สิริทิพร ศรีผ่อง, โชติกา รติชลียกุล, วรวรรณ สุขใส, พัชราวดี อักษรพิมพ์, และอมรรัตน์ จิรันดร Sadanon Wattatham, Bunika Chanked, Sittiporn Sripong, Chotika Ratichaliyakul, Worawan Sooksai, Patcharawadee Agsornpim and Amonrat Chirandon	
การได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าถูกทำร้าย : แนวคิดตามหลักกฎหมายและหลักพุทธ วรรณกรรม	47
Acquiring Ownership of Injured Wild Animal: Concepts of Legal Principle and Buddhist Literature Principle ภูณัช รัตนชัย, ณฐภัทร ถิรารงค์กุล, และพระครูจิรธรรมรัต ดร. Pupanat Rattanachai, Natapat Thirarangkul, and Phrakhujiirathamarat Dr.	

เนื้อหา	หน้า
ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย Poverty and Inequality in Thai society นิภาพรรณ เจนสันติกุล Nipapan Jensantikul	61
การวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือกจังหวัดสุโขทัยที่เป็นแหล่งน้ำอภิเษกใน พระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 6 – 7 Location Analysis of Traphang Chang Phueak Sukhothai Province Used as a Consecrated Water Source at the Coronations of Rama VI – VII วสวัตดี เนตรประหารส, รุ่งนิรันดร์ สายสุข, สรวิชญ์ ขุนเศรษฐ์, และภาณุวิชญ์ วุ่นชุม Wasawat Netprahas, Roongnirun Saisuk, Sorrawich Khunset, and Phanuwit Woonchum	75
หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	84
แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อรับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	101

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่
ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565**
**Factors Affecting the Decision to Choose to Enter Service in the Artillery
Unit of the Army Non - Commissioned Officer School, Class 26.**

อดิเรก วสันต์สกุล¹, จิดาภา ธีรศิริกุล²,
ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร³
Adirek Wasansakul¹, Jidapa Thirasirikul²,
Chanchai Chitlaoarporn³

Received: July 18, 2023
Revised: September 4, 2023
Accepted: September 15, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 ที่อยู่ในกลุ่มเหล่าทหารที่ 1 จำนวน 310 นาย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งกลุ่มประชากร

จากผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 ที่ตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ เพราะด้วยเหตุผล ที่ตั้งใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่เป็นอันดับแรกภายหลังการจัดลำดับคะแนนในการเลือกเหล่าทหาร มากที่สุด รองลงมา คือ หลังจากเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบกแล้ว มีความสนใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ เป็นอันดับต้น ๆ และด้วยเหตุผลที่ตั้งใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ตั้งแต่อ่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 ได้แก่ ปัจจัยด้านทัศนคติ และปัจจัยด้านแรงจูงใจ โดยทั้งสองปัจจัยนั้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิสำเนา และสถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก จากผลการศึกษา พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม E-mail: shiina4455@hotmail.com

²⁻³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม E-mail: singhasiam8@gmail.com

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, เหล่าทหารปืนใหญ่, นักเรียนนายสิบทหารบก

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the decision-making process in choosing to enter service in the Artillery of the Army Non-Commissioned Officer School. Class 26; and 2) to study factors affecting the decision to enter service in the Artillery of the Army Non-Commissioned Officer School. Class 26. The study was a quantitative research, using questionnaires as a tool for collecting information from samples of 310 Army Non-Commissioned Officer School students.

The major findings were: 1) the Army Non-Commissioned Officer School students, who were enlisted soldiers, made the decision to join the Division as their first choice for military service after the ranking process. This decision was primarily driven by their intention to choose the Division as their top preference after entering the ranks of student soldiers. Furthermore, even before becoming student soldiers, they expressed initial interest in selecting the Division for their military service; and 2) The factors influencing the decision to join the Division among the Army Non-Commissioned Officer School students were attitude and motivation. Both factors have statistically significant positive correlation with the decision to join the Division at a significance level of 0.05. However, in terms of personal factors, including economic status, hometown, and pre-enlistment status, the study found no statistically significant relevance.

Keywords: decision, artillery, Army Non - Commissioned Officer Student

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีความมั่นคงปลอดภัย เนื่องจากมีกำลังกองทัพบกที่สามารถป้องกันเอกราชและอธิปไตยของชาติ โดยมี กองทัพบกเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม เพื่อจัดทำภารกิจของรัฐ และมีหน้าที่รักษาอธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งรัฐ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จากหน้าที่และภารกิจตามที่ได้กล่าวมา กองทัพบกจึงจำเป็นต้องมีกำลังพลที่มีความพร้อมและต้องมีขีดความสามารถที่จะปฏิบัติภารกิจนั้น ๆ ให้สำเร็จ ซึ่งกำลังพลหลักของกองทัพบก คือ นายทหารชั้นสัญญาบัตร และนายทหารชั้นประทวน จะถูกผลิตจากสถาบันการศึกษาทางทหาร ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และโรงเรียนนายสิบทหารบก ตามลำดับ โดยโรงเรียนนายสิบทหารบก เป็นสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่หลักในการผลิตนายทหารชั้นประทวนให้แก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพบก ปีละประมาณ 2,000 - 2,500 นาย ซึ่งกำลังพลที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้ ถือเป็นกำลังพลหลักและเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของกองทัพบกและเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่กองทัพทั้งในปัจจุบันและอนาคต (พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551., 2551, 1 กุมภาพันธ์)

โรงเรียนนายสิบทหารบก เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งในห้วงเวลาดังกล่าวตรงกับยุคของการล่าอาณานิคมจากชาติตะวันตก เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ และฮอลันดา ประเทศเหล่านี้ล้วนแต่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางด้านการทหาร โดยเฉพาะรูปแบบในการพัฒนากองทัพ รวมทั้งความมีประสิทธิภาพของอาวุธยุทโธปกรณ์ ดังนั้น การปฏิรูปการทหารของไทยให้เป็นแบบสากลอย่างชาติตะวันตก อาทิเช่น การเกณฑ์คนเข้าสู่กองทัพ การพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์ และการพัฒนาการฝึกศึกษาทางทหาร จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่ทำให้ประเทศไทยสามารถปรับตัว และพร้อมรับกับสถานการณ์ ณ ขณะนั้นได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคงภายในประเทศ และนอกประเทศ โรงเรียนนายสิบทหารบก จึงได้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการฝึกศึกษามายาวต่อเนื่อง (กรมกำลังพลทหารบก, 2565)

หลังจากที่นักเรียนนายสิบทหารบก ได้ศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 เสร็จสิ้นแล้ว ประมาณปลายเดือนพฤศจิกายน จะมีการสอบวัดผลและประเมินผล เพื่อจัดลำดับในการเลือกกลุ่มเหล่าทหาร ซึ่งจะมีการแบ่งกลุ่มเหล่าทหารออกเป็น 3 กลุ่ม ตามประเภทของเหล่าทหาร ได้แก่ เหล่ารบ ซึ่งเป็นเหล่าหลักที่ใช้ในการรบและปฏิบัติหน้าที่หลักในสนามรบ เหล่าสนับสนุนการรบ จะเป็นเหล่าที่สนับสนุนทางยุทธวิธีให้แก่เหล่ารบ เหล่าช่วยรบ จะเป็นเหล่าที่ส่งกำลัง หรือสิ่งอุปกรณ์ช่วยเหลือในการรบให้แก่เหล่ารบ ซึ่งจะปฏิบัติงานอยู่ในแนวหลังของสนามรบเป็นหลัก และเหล่าสนับสนุนการช่วยรบ จะเป็นเหล่าอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการรบโดยตรง โดยในการเลือกกลุ่มเหล่าทหารของนักเรียนนายสิบทหารบก สามารถแบ่งออกได้เป็น 1) กลุ่มเหล่าทหารที่ 1 ประกอบด้วย (1) เหล่ารบ จำนวน 2 เหล่า ได้แก่ เหล่าทหารราบ และเหล่าทหารม้า (2) เหล่าสนับสนุนการรบ จำนวน 1 เหล่า ได้แก่ เหล่าทหารปืนใหญ่ 2) กลุ่มเหล่าทหารที่ 2 ประกอบด้วย (1) เหล่าสนับสนุนการรบ จำนวน 3 เหล่า ได้แก่ เหล่าทหารช่าง เหล่าทหารสื่อสาร และเหล่าทหารการข่าว 3) กลุ่มเหล่าทหารที่ 3 ประกอบด้วย (1) เหล่าช่วยรบ จำนวน 4 เหล่า ได้แก่ เหล่าทหารสรรพาวุธ เหล่าทหารพลากิจการ เหล่าทหารแพทย์ และเหล่าทหารขนส่ง (2) เหล่าสนับสนุนการช่วยรบ จำนวน 3 เหล่า ได้แก่ เหล่าทหารการเงิน เหล่าการสัตว์ และเหล่าทหารสารวัตร และหลังจากที่นักเรียนนายสิบทหารบก เสร็จสิ้นการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงเวลาเดือนมกราคม ก็จะมีการสอบวัดผลและประเมินผลแล้วนำคะแนนจากการสอบวัดผล มารวมกับคะแนนความประพฤติและคะแนนในการทดสอบร่างกายของนักเรียน เพื่อนำคะแนนรวมที่ได้มาจัดอันดับในการเลือกเหล่าทหารในกลุ่มเหล่าทหารของตนเอง โดยมีจำนวน 13 เหล่า จากทั้งหมด 17 เหล่า ที่มีในกองทัพบก ได้แก่ 1) เหล่ารบ ประกอบด้วย เหล่าทหารราบ และเหล่าทหารม้า 2) เหล่าสนับสนุนการรบ ประกอบด้วย เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารช่าง เหล่าทหารสื่อสาร และเหล่าทหารการข่าว 3) เหล่าช่วยรบ ประกอบด้วย เหล่าทหารสรรพาวุธ เหล่าทหารพลากิจการ เหล่าทหารแพทย์ และเหล่าทหารขนส่ง และ 4) เหล่าสนับสนุนการช่วยรบ ประกอบด้วย เหล่าทหารการเงิน เหล่าทหารการสัตว์ และเหล่าทหารสารวัตร

จะเห็นได้ว่าการดำเนินการเลือกเหล่าของนักเรียนนายสิบทหารบกนั้น จะขึ้นอยู่กับลำดับคะแนนในการสอบภาควิชาการตลอดห้วงปีการศึกษา แต่มีข้อสังเกตว่าในห้วงหลายปีการศึกษาที่ผ่านมา ในกลุ่มเหล่าทหารที่ 1 นักเรียนนายสิบทหารบกจะเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ เหล่าทหารราบ และเหล่าทหารม้า ทั้งที่เหล่าปืนใหญ่นั้น เป็นเหล่าที่ต้องศึกษาในเรื่องของคณิตศาสตร์และการคำนวณเป็นหลัก เพราะจำเป็นต้องใช้ผลลัพธ์จากการคำนวณที่ได้มาใช้ในการยิงปืนใหญ่เพื่อสนับสนุนให้กับ

เหล่านี้ตามที่ร้องขอ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้าง ที่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้นักเรียนนายสิบทหารบกส่วนใหญ่ของกลุ่มเหล่านี้ทหารที่ 1 นั้น ตัดสินใจเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะทำให้ได้ฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากองทัพไทยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565

สมมติฐานการวิจัย

1. สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิฐานะ และสถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565
2. สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ ค่านิยม อุปนิสัย และบุคลิกลักษณะ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565
3. สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัย (มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน) ความต้องการเป็นที่ยอมรับและได้รับการนับถือ และความต้องการความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565
2. ขอบเขตด้านตัวแปร
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่
 - ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ภูมิฐานะ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565
 - ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ ค่านิยม อุปนิสัย และบุคลิกลักษณะ
 - ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ได้แก่ ความต้องการด้านความปลอดภัย (มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน) ความต้องการเป็นที่ยอมรับและได้รับการนับถือ และความต้องการความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565

3. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 ที่อยู่ในกลุ่มเหล่าทหารที่ 1 จำนวน 310 นาย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทั้งกลุ่มประชากร
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยนี้ผู้วิจัยเริ่มต้นทำการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 7 เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บังคับบัญชาโรงเรียนนายสิบทหารบก สามารถนำข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 ไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการรับนักเรียนนายสิบทหารบก
2. ผู้บังคับบัญชาโรงเรียนนายสิบทหารบกและผู้เกี่ยวข้อง สามารถที่จะนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาระบบการเลือกเหล่าทหารของนักเรียนนายสิบทหารบกในรุ่นต่อ ๆ ไป

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

Stonner (1978 อ้างถึงใน ณัชชา หมื่นชัยกุล, 2546, 6) ได้กล่าวถึง การตัดสินใจซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ตามสถานการณ์ ดังนี้

1. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน (Condition of Certainly) คือ การตัดสินใจที่มีข้อมูลต่าง ๆ ที่เพียงพอ เพื่อนำมาพิจารณาและทำการตัดสินใจ
2. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่สุ่มเสี่ยง (Condition of Risk) คือ การตัดสินใจโดยอาศัยการคาดการณ์ หรืออาศัยความน่าจะเป็น
3. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ไม่แน่นอน (Condition of Uncertainty) คือ การตัดสินใจที่จำเป็นต้องนำปัจจัยอื่นมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น ภัยพิบัติ, คุณวุฒิ, ดุลยพินิจ และประสบการณ์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการทำงาน

Kidd (1973 อ้างถึงใน บุญทวี ชันทะ, 2550, 7) กล่าวว่า แรงจูงใจ (Motivation) มาจากคำกริยาในภาษาลาตินว่า “Movere” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “To Move” ซึ่งมีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือมักจะชักนำให้บุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ”

Steers & Porter (1979 อ้างถึงใน บุญทวี ชันทะ, 2550, 5) ได้ให้ความหมายของ แรงจูงใจ ไว้ว่า คือ แรงกระตุ้นที่ผลักดันให้บุคคลเกิดการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ และเป็นแรงกระตุ้นที่มีการกำหนดทิศทางไว้ว่าจะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ออกไปอย่างไร รวมทั้งยังทำให้บุคคลรักษากิจกรรมนั้นเอาไว้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แรงจูงใจ คือ สภาวะของบุคคลที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ทั้งภายในร่างกายหรือภายนอกร่างกาย ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นเหตุให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาในปริมาณมากน้อยที่แตกต่างกันออกไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

ทัศนคติ (attitude) หมายถึง ท่าทีของบุคคลที่แสดงออกซึ่งสภาพจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยมีนักจิตวิทยาหลายคนได้ให้ความหมายของคำว่าทัศนคติไว้ ดังนี้

อิงลิช และอิงลิช (English and English, 1958, 3) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ความพร้อมที่จะสนองตอบต่ออย่างใดอย่างหนึ่ง

นิวคอมบ์ (Newcomb) กล่าวว่าทัศนคติของแต่ละบุคคล จะขึ้นอยู่กับลักษณะสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นได้รับ โดยสามารถแสดงออกมาทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ ทัศนคติทางบวก เป็นการแสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจหรือชอบ ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นอยากกระทำหรืออยากได้ในสิ่งนั้น และทัศนคติทางลบ เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ หรือไม่ชอบ และจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความเบื่อหน่าย และต้องการหลีกเลี่ยงออกจากสิ่งนั้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์

John L. Holland เชื่อว่าบุคลิกภาพของบุคคลจะสะท้อนผ่านการเลือกอาชีพของตน โดยเหตุผลในการเลือกอาชีพนั้นเกิดจากการผสมผสานความคิดต่อตัวเอง และความเข้าใจต่ออาชีพที่เลือก คือ คนที่เลือกอาชีพได้สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเองมากที่สุด จะมีความพึงพอใจในอาชีพ และส่งผลให้ประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ ได้

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของโร (Roe's Theory of Vocational Choice)

Anne Roe ได้พัฒนาทฤษฎีการเลือกอาชีพโดยวิเคราะห์ความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา ความถนัด และประสบการณ์ในวัยเด็ก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของบุคคล โดยได้เสนอแนวคิดไว้ 2 ประการ คือ บุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะกับบุคลิกภาพเพื่อสนองตอบความต้องการของตน และประสบการณ์ในวัยเด็กที่ได้จากการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของเชฟเฟอร์

R.H. Schaffer มีแนวคิดว่าคุณลักษณะเลือกอาชีพเพื่อให้สนองความต้องการของตน และถ้าเลือกอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการก็จะมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน โดยเชฟเฟอร์กล่าวว่า การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จและมีความสุขในการประกอบอาชีพมากนั้น คือ การที่อาชีพนั้นสนองความต้องการของเขาได้มากน้อยเพียงใด ความสามารถในการเลือกอาชีพของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันและขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น เพศ วัย ความคิด ประสบการณ์ ค่านิยม บุคลิกภาพ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัตติยา อร่ามโชค (2559) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของทหารพราน กรมทหารพรานที่ 48 จังหวัดนราธิวาส พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 2) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 3) ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ และ 4) ด้านลักษณะการปฏิบัติงาน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย

ณัฐวัตร เป็งวันปลูก (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยจุดใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการประจำ สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7 พบว่า ปัจจัยจุดใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน มี 1 ด้าน คือ ปัจจัยด้านลักษณะงานที่รับผิดชอบตรงกับความรู้ความสามารถ และปัจจัยค่าจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน มี 4 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 2) ปัจจัยด้านความมั่นคงในงานที่ทำ 3) ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร และ 4) ปัจจัยด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว

ธีรยุทธ แก้วเกร็ด (2560) ได้ทำการศึกษาการตัดสินใจเลือกอาชีพของพนักงานองค์กรเอกชน ในจังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยจุดใจในการประกอบอาชีพ ทศนคติในการประกอบอาชีพ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจในเลือกอาชีพของพนักงานเอกชนในจังหวัดนครปฐม เช่น องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ ซึ่งมีทั้งจากภายในบุคคลและองค์ประกอบภายนอกที่มาจากสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะแรงผลักดันจากพ่อแม่ ครอบครัว รวมทั้งปัจจัยการจุดใจด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ก็มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เช่นเดียวกัน

นันทน์ภัส กังเม่ง (2561) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ทหารกองเกินตัดสินใจสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ พบว่า ปัจจัยหรือแรงจูงใจที่ทำให้ทหารกองเกินสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านอุดมการณ์ความรักชาติ ด้านสภาพแวดล้อมและความท้าทายของชีวิตทหาร ด้านการยอมรับนับถือในสังคม ด้านนโยบายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านผลตอบแทนด้านรายได้และสวัสดิการ และด้านการประชาสัมพันธ์

วรวิศรา เจือจาน (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราวตำแหน่งพนักงานราชการในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2563 พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ ได้แก่ ด้านขวัญและกำลังใจให้การทำงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลในหน่วยงาน ด้านการฝึกอบรม ด้านความก้าวหน้า และการศึกษาด้านค่าตอบแทน/สวัสดิการ จากมากไปน้อยตามลำดับ

ระเบียบและวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 ชั้นปีที่ 1 ในกลุ่มเหล่าทหารที่ 1 จำนวน 310 นาย โดยทำการศึกษาวิจัยในห้วงระหว่าง 1 ต.ค. 65 ถึง 30 เม.ย. 66 โดยผู้วิจัยศึกษาทั้งกลุ่มประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม 24 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.983 โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทัศนคติและปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเลือกเหล่าทหารที่มีต่อเหล่าทหารปืนใหญ่ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ และตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามมาตรวจคำตอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีรายละเอียด คือ 1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลด้วยวิธีการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านทัศนคติและปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเลือกเหล่าทหารที่มีต่อเหล่าทหารปืนใหญ่ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ด้วยวิธีการหา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่า

ทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบกับคำอธิบาย ส่วนของคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ใช้วิธีการสรุปความแล้วเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

จากการศึกษา พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้ต่อเดือน) ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 310 นาย ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 175 นาย คิดเป็นร้อยละ 56.50 ภูมิลำเนาของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางมากที่สุด จำนวน 119 นาย คิดเป็นร้อยละ 38.4 ขณะที่สถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบกของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 ส่วนใหญ่เคยเป็นบุคคลพลเรือน มากที่สุด จำนวน 254 นาย คิดเป็นร้อยละ 81.90

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติและปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเลือกเหล่าทหารที่มีต่อเหล่าทหารปืนใหญ่

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นปัจจัยด้านทัศนคติและปัจจัยด้านแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.67, S.D. = 0.94) และ (ค่าเฉลี่ย = 3.89, S.D. = 0.96) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านค่านิยม ส่วนใหญ่คาดหวังว่าเหล่าทหารปืนใหญ่ จะมีความก้าวหน้าในการรับราชการมากกว่าเหล่าอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.76, S.D. = 1.02) ในด้านอุปนิสัย ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ลักษณะนิสัยส่วนตัว มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.76, S.D. = 1.06) และในด้านบุคลิกลักษณะ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า บุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล มีส่วนสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจที่จะเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.75, S.D. = 1.03)

2. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ด้านความต้องการความปลอดภัย (มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน) ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เหล่าทหารปืนใหญ่มีสภาพการทำงานที่มีมาตรฐานความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.91, S.D. = 1.01) ด้านความต้องการเป็นที่ยอมรับ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เหล่าทหารปืนใหญ่เป็นเหล่าทหารที่มีเกียรติ ได้รับการยกย่อง และได้รับการเคารพนับถือ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.94, S.D. = 1.06) และในด้านความต้องการความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สามารถได้รับโอกาสที่เปิดกว้างจากเหล่าทหารปืนใหญ่ ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิให้สูงขึ้น อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.88, S.D. = 1.07)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565

จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.78, S.D. = 1.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปยังค่าน้อยที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ เพราะเหตุผล ที่ตั้งใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่เป็นอันดับแรกภายหลังการจัดลำดับคะแนนในการเลือกเหล่าทหาร อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.83, S.D. = 1.11) รองลงมา คือ ภายหลังจากเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบกแล้วมีความสนใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่เป็นอันดับต้น ๆ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.81, S.D. = 1.09) และตั้งใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ตั้งแต่ก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.70, S.D. = 1.16)

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

4.1 การทดสอบสมมติฐานที่ 1

ในการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้ต่อเดือน) และ ภูมิลำเนา ผู้วิจัยใช้ การวิเคราะห์ One-way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 และใช้การวิเคราะห์ LSD เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ขณะที่การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ t test ผลการวิเคราะห์ พบว่า

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้ต่อเดือน)

ANOVA

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.745	3	1.248	1.133	.336
ภายในกลุ่ม	337.082	306	1.102		
รวม	340.826	309			

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้ต่อเดือน) ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ค่า $F = 1.133$ และ ค่า $Sig. = .336$ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านภูมิลำเนา

ANOVA

	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	12.194	6	2.032	1.874	.085
ภายในกลุ่ม	328.632	303	1.085		
รวม	340.826	309			

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านภูมิสำเนา ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ค่า $F = 1.874$ และ ค่า $Sig. = .085$ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก

	สถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก						t	Sig.
	พลทหารกองประจำการ			พลเรือน				
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล		
การตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565	3.77	1.04	มาก	3.78	1.05	มาก	.01	.927

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ค่า $t = .01$ และ ค่า $Sig. = .927$ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

4.2 การทดสอบสมมติฐานที่ 2 และ 3

ในการทดสอบสมมติฐานที่ 2 และ 3 นั้น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Simple Correlation Coefficient) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านทัศนคติ และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเลือกเหล่าทหารที่มีต่อเหล่าทหารปืนใหญ่ กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่

N = 310

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเหล่าทหารที่มีต่อเหล่าทหารปืนใหญ่	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน	
	r	Sig.
ปัจจัยด้านทัศนคติ (X1)	.875	.00*
ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (X2)	.856	.00*

หมายเหตุ * ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น (X) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านทัศนคติ (X1) และปัจจัยด้านแรงจูงใจ (X2) กับตัวแปรตาม (Y) คือ การตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ปัจจัยด้านทัศนคติ (X1) ซึ่งประกอบด้วย อุปนิสัย บุคลิกลักษณะ และค่านิยม นั้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 อยู่ในระดับสูงมาก โดยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ .875 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (X2) ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการความปลอดภัย (มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน) ความต้องการเป็นที่ยอมรับ และความต้องการความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ นั้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 อยู่ในระดับสูงมาก โดยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เท่ากับ .856 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าปัจจัยด้านทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 โดยพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติ ในด้านค่านิยม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นั้น คาดหวังว่าเหล่าทหารปืนใหญ่ จะมีความก้าวหน้าในการรับราชการมากกว่าเหล่าอื่น ๆ รองลงมา ได้แก่ คำแนะนำจากคนในครอบครัวมีความสำคัญ ที่ทำให้ตัดสินใจที่จะเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรยุทธ แก้วเกร็ด (2561) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของพนักงานองค์กรเอกชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ มีทั้งจากภายในบุคคลและองค์ประกอบภายนอกที่มาจากสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะแรงผลักดันจากพ่อแม่ครอบครัว ปัจจัยด้านทัศนคติ ในด้านอุปนิสัย ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ลักษณะนิสัยส่วนตัว มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ และปัจจัยด้านทัศนคติ ในด้านบุคลิกลักษณะส่วนใหญ่มีความเห็นว่า บุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล มีส่วนสำคัญที่ทำให้ท่านตัดสินใจที่จะเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธีรยุทธ แก้วเกร็ด (2561) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของพนักงานองค์กรเอกชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ เมื่อมั่นใจว่าความรู้ความสามารถที่มีจะสามารถทำให้ประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพได้ แม้จะไม่มีประสบการณ์การทำงานในอาชีพนั้น ๆ ก็ตาม

จากผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 โดยพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ในด้านความต้องการความปลอดภัย (มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน) ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเหล่าทหารปืนใหญ่มีสภาพการทำงานที่มีมาตรฐานความปลอดภัย ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ด้านความต้องการเป็นที่ยอมรับ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เหล่าทหารปืนใหญ่เป็นเหล่าทหารที่มีเกียรติ ได้รับการยกย่อง และได้รับการเคารพนับถือ ส่วนปัจจัยด้านแรงจูงใจ ด้านความต้องการความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สามารถได้รับโอกาสที่เปิดกว้างจากเหล่าทหารปืนใหญ่ ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิสร่า เจือจาน (2563) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราวตำแหน่งพนักงานราชการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2563 พบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ ได้แก่ ด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลในหน่วยงาน ด้านการฝึกอบรม ด้านความก้าวหน้า และการศึกษาด้านค่าตอบแทน/สวัสดิการ ตามลำดับ

และจากผลการศึกษาวิจัย ข้อมูลการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ เพราะเหตุผล ที่ตั้งใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่เป็นอันดับแรกภายหลังการจัดลำดับคะแนนในการเลือกเหล่าทหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อเนก สุเตนนต์ (2555) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบรรจุและแต่งตั้งเข้ารับราชการเป็นพนักงานส่วนตำบลในจังหวัดเชียงราย มากที่สุด คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านสวัสดิการ ค่าตอบแทน และด้านความสัมพันธ์

สรุปผล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว (รายได้ต่อเดือน) ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 310 นาย ส่วนใหญ่จะมีรายได้ที่ต่ำกว่า 10,000 บาท รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 10,001 ถึง 15,000 บาท และมีรายได้ระหว่าง 15,001 ถึง 30,000 บาท ตามลำดับ และส่วนน้อยที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท โดยนักเรียนนายสิบทหารบกส่วนใหญ่นั้น มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง รองลงมาคือ มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันตก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ และส่วนน้อยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร สำหรับสถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบกของนักเรียนนายสิบทหารบก ส่วนใหญ่เคยเป็นบุคคลพลเรือน รองลงมาคือ เคยเป็นพลทหารกองประจำการ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติในการเลือกเหล่าทหาร

ในส่วนของข้อมูลปัจจัยด้านทัศนคติในการเลือกเหล่าทหารของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) ด้านค่านิยม ส่วนใหญ่คาดหวังว่า เหล่าทหารปืนใหญ่จะมีความก้าวหน้าในการรับราชการมากกว่าเหล่าอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ คำแนะนำจากคนในครอบครัวมีส่วนสำคัญ ที่ทำให้ตัดสินใจที่จะเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ อยู่ในระดับมาก และเหล่าทหารเดิมที่เคยสังกัดเมื่อครั้งเป็นพลทหารกองประจำการ มีส่วนสำคัญที่ทำให้ท่านตัดสินใจที่จะเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ด้านอุปนิสัย ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ลักษณะนิสัยส่วนตัว มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การคิดว่าลักษณะการทำงานของเหล่าทหารปืนใหญ่ เหมาะสมกับลักษณะนิสัยส่วนตัว อยู่ในระดับมาก และความชื่นชอบเรื่องของคณิตศาสตร์และการคำนวณจึงคิดว่าตนเองเหมาะสมกับเหล่าทหารปืนใหญ่ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 3) ด้านบุคลิกลักษณะ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า บุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล มีส่วนสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจที่จะเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ บุคลิกลักษณะเด่นของเหล่าทหารปืนใหญ่ที่ เป็นผู้สนใจใฝ่รู้ และมีไหวพริบใน

การแก้ปัญหา ตรงกับบุคลิกลักษณะของตนเอง อยู่ในระดับมาก และการตัดสินใจที่จะเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ เพราะเป็นเหล่าที่มีความสอดคล้องกับบุคลิกลักษณะ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเลือกเหล่าทหาร

ข้อมูลปัจจัยด้านแรงจูงใจในการเลือกเหล่าทหารของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) ด้านความต้องการความปลอดภัย (มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน) ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เหล่าทหารปืนใหญ่มีสภาพการทำงานที่มีมาตรฐานความปลอดภัย อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การคิดว่าเหล่าทหารปืนใหญ่ มีผู้บังคับบัญชาที่มีความเที่ยงตรงในการปกครองบังคับบัญชา ให้ความยุติธรรม เช่น การพิจารณาเลื่อนยศ, ปลด, ย้าย, และการพิจารณาบำเหน็จความดีความชอบ อยู่ในระดับมาก และเหล่าทหารปืนใหญ่ เป็นเหล่าที่มีสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรให้มีความเหมาะสมและครบถ้วนตามสิทธิที่พึงจะได้รับ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ด้านความต้องการเป็นที่ยอมรับ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เหล่าทหารปืนใหญ่ เป็นเหล่าที่มีเกียรติ ได้รับการยกย่อง และได้รับการเคารพนับถือ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การคิดว่าครอบครัวจะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และมีเกียรติในสังคม เมื่อเลือกเหล่าทหารปืนใหญ่ อยู่ในระดับมาก และการเชื่อว่าเหล่าทหารปืนใหญ่ เป็นเหล่าที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน มากกว่าเหล่าอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 3) ด้านความต้องการความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สามารถได้รับโอกาสที่เปิดกว้างจากเหล่าทหารปืนใหญ่ ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนคุณวุฒิให้สูงขึ้น อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ เหล่าทหารปืนใหญ่ มีการพิจารณาปรับขึ้นเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอรวมทั้งมีการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งอย่างเหมาะสมและยุติธรรม อยู่ในระดับมาก และการเชื่อว่าเหล่าทหารปืนใหญ่ มีการส่งเสริมการเข้ารับการศึกษาในหลักสูตรตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรการฝึกพิเศษ มากกว่าเหล่าอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 การตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่

ข้อมูลการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปีการศึกษา 2565 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปยังค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ เพราะเหตุผล ที่ตั้งใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่เป็นอันดับแรกภายหลังการจัดลำดับคะแนนในการเลือกเหล่าทหาร อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ภายหลังจากเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบกแล้วมีความสนใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่เป็นอันดับต้น ๆ อยู่ในระดับมาก และตั้งใจที่จะเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ตั้งแต่อ่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 5 สรุปการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิลำเนา และสถานภาพก่อนเข้ามาเป็นนักเรียนนายสิบทหารบก ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านทัศนคติ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารปืนใหญ่ ของนักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 26 ประจำปี 2565 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรให้นักเรียนนายสิบทหารบก ได้มีการทดสอบความรู้หรือทักษะเฉพาะที่ตรงกับคุณลักษณะของแต่ละเหล่าทหาร ก่อนทำการเลือกเหล่าทหาร เพื่อให้ได้นักเรียนนายสิบทหารบกที่มีอุปนิสัย มีความรู้ และทักษะเฉพาะตัวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละเหล่าทหารนั้น ๆ รวมทั้งควรมีการกำหนดนโยบายในระบบการเลือกเหล่าทหาร และการเลือกหน่วยที่จะบรรจุเข้ารับราชการของนักเรียนนายสิบทหารบกหลังจากสำเร็จการศึกษา โดยพิจารณาให้นักเรียนนายสิบทหารบก ได้บรรจุเข้ารับราชการในเหล่าทหาร และบรรจุเข้ารับราชการในหน่วยที่อยู่ใกล้กับภูมิลำเนา เพื่อสร้างแรงจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาตัวแปรอิสระอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ผลการเรียนรู้ของนักเรียนนายสิบทหารบก การตัดสินใจเกี่ยวกับตัวเลือกและการสร้างอนาคต กระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส การใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ รวมทั้งการประเมินผลกระทบ เป็นต้น และควรมีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้ารับราชการในเหล่าทหารทหารปืนใหญ่ของนักเรียนนายสิบทหารบก

เอกสารอ้างอิง

- กรมกำลังพลทหารบก. (2565). แผนการพัฒนาด้านกำลังพลของกองทัพบก พ.ศ. 2566 - 2570. สืบค้นจาก <http://www.dop.rta.mi.th>
- กัตติยา อร่ามโชค. (2559). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของทหารพราน กรมทหารพรานที่ 48 จังหวัดนราธิวาส. (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ณัฏชา หมั่นชัยกุล. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนคณะพัฒนสังคมของนักศึกษาโครงการพิเศษ จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐวัตร เป็งวันปลูก. (2560). ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหาร สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธีรยุทธ์ แก้วเกร็ด. (2561). การตัดสินใจเลือกอาชีพของพนักงานองค์กรเอกชน ในจังหวัดนครปฐม. (สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นันทน์ภัส กังเม้ง. (2561). ปัจจัยที่ทำให้ทหารกองเกินตัดสินใจสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บุญทวี ชันทะ. (2550). แรงจูงใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อาชีพช่างอุตสาหกรรมหลักสูตรเตรียมเข้าทำงาน
กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดเชียงราย. (ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551. (2551, 1 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุ
เขตษา. เล่ม 125 ตอนที่ 26 ก, หน้า 40.
- วรวิสร จือจัน. (2563). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของลูกจ้างชั่วคราวตำแหน่งพนักงาน
ราชการในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีงบประมาณ 2563
(รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อเนก สุเตนันต์. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้ารับราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา
พนักงานส่วนตำบลในจังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พะเยา: มหาวิทยาลัย
พะเยา.
- English, H.B. and English A.C. (1958). *A comprehensive dictionary of psychology and
psychoanalytical terms*. England: Longman, Green and Co., 3.

Epistemic Modality Degrees of Chinese Fortune Sticks' Prophecies:
A Case Study of Watthaisamakkhee's Prophecies in Chinese fortune sticks
ระดับของคำแสดงทัศนภาวะปริชาณของคำทำนายในใบเซียมซี:
กรณีศึกษาในคำทำนายใบเซียมซีจากวัดไทยสามัคคี

Abhinan Wongkittiporn¹

อภินันท์ วงศ์กิตติพร¹

Received: September 8, 2023

Revised: November 17, 2023

Accepted: December 12, 2023

Abstract

The practice of Chinese fortune sticks is a kind of fortune-telling that can be accessed easily by all genders and all ages while visiting the temples in Thailand for them to make merit. In addition, it is popular activity among Thai people. This study examined degree of epistemic modality in Chinese fortune sticks' prophecies that appear in different topics, such as finance, work, health and love. The data collection was gathered from Watthaisamakkhee, Mae Kasa, Mae Sot District, Tak Province. To ensure the reliability of the written prophecies used in this study, the researcher selected the written prophecies translated by an assistant professor from a prestigious university in Thailand. The data collection in this study was 28 written prophecies translated into English which were made up of 49 sentences. The data collection was collected in Microsoft Excel. The data analysis followed thematic analysis by Braun and Clarke (2006), which are divided into 6 stages for qualitative analysis. The results in this study show that the epistemic modality with the level of probability was the highest at 93.88 percent. Moreover, approximately 90 percent of the written prophecies were written with positive semantic denotations, while only 10 percent were written with negative semantic denotations. It is expected that the results of this study will be useful for learners of English as a Foreign Language (EFL) in order to study epistemic modality marked in different texts and be able to apply them in actual use correctly and approximately.

¹ Dr., Full-Time Lecturer, English Language Department, College of Liberal Arts, Rangsit University, Thailand. Corresponding Email: abhinanwong@gmail.com

¹ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

Keywords: Degrees of semantic denotations in epistemic modality, Prophecies, Chinese fortune sticks

บทคัดย่อ

กิจกรรมการเสี่ยงเซียมซีเป็นกิจกรรมการทำนายดวงชะตารูปแบบหนึ่งที่เข้าถึงง่ายสามารถปฏิบัติได้ทุกเพศทุกวัยในขณะที่ไปทำบุญที่วัดและยังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มของคนไทย งานวิจัยนี้ศึกษาระดับของของคำแสดงทัศนภาวะของทำนายในใบเซียมซีเพื่อศึกษาการเลือกใช้ระดับคำแสดงทัศนภาวะที่ปรากฏในหัวข้อต่างๆ เช่น การเงิน การงาน สุขภาพและความรัก ชุดข้อมูลในการศึกษาคำแสดงทัศนภาวะในงานวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมมาจากคำทำนายจากวัดไทยสามัคคีซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดตาก เนื่องจากเป็นคำทำนายที่มีความน่าเชื่อถือและคำแปลเป็นภาษาอังกฤษโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับในประเทศไทย ใบเซียมซีจำนวนทั้งสิ้น 28 ใบประกอบด้วย 49 รูปตัวอย่างประโยคที่ใช้ร่วมกับคำแสดงทัศนภาวะในระดับต่างๆ ชุดข้อมูลถูกเก็บใน ไมโครซอฟต์ เอ็กเซล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการตามแบบของ Braun และ Clarke (2006) ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์เชิงคุณภาพออกเป็น 6 ขั้นตอน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคำแสดงทัศนภาวะในระดับที่มีความเป็นไปได้ (probability) ปรากฏในความถี่ที่สูงเป็นจำนวนร้อยละ 93.88 นอกจากนั้นคำพยากรณ์ประมาณร้อยละ 90 สื่อความหมายเชิงบวกและมีคำพยากรณ์ประมาณร้อยละ 10 เท่านั้นที่สื่อความหมายเชิงลบ ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถอธิบายได้โดยหลักการการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (*uncertainty avoidance*) นักวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) เพื่อศึกษากลวิธีการใช้คำแสดงทัศนภาวะในตัวบทแตกต่างกันออกไปเพื่อที่จะสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

คำสำคัญ: ระดับของคำแสดงทัศนภาวะปริชาน, คำทำนาย, ใบเซียมซี

Introduction

In the 21st century, the living conditions of Thai people have drastically changed since they are now living in an era of scientific progression and technological development. Still, one thing that has never changed among Thai people is the intensive belief in fortune-telling. Fortune-telling is generally known as the prediction of events in the future about someone's life regarding finance, work, love and health. Examples of fortune-telling are various such as, such as an explanation by gypsy, crystal balls and Chinese fortune sticks. Interpreting dreams and reading palms and Chinese fortune sticks are popular in telling the future in Thai culture as they are easily accessible and inexpensive. Not only are ordinary people in Thai culture usually interested in fortune-telling desiring to know their future life in advance, but also well-educated Thai people as well as top managers like different kind of fortune telling. According to Phonpirut and Sakakorakul (2010), Thai people with Bachelor's degree and higher were apt to believe and follow the fortune-telling guideline.

Numeric data from Tancharoenphanit's survey revealed that 71 out of 102 participants were educated to Bachelor's degree and higher and 36 of these said that they usually agree to follow the guidance from fortuneteller and the practice of Chinese fortune sticks (Chalermnan & Weeraphan, 2022).

There are different mediums of fortune-telling practice in Thailand, such as Tarot reading, palmistry, astrology, necromancy and scrying using a crystal ball. However, one of the most popular fortune-telling in Thailand is Chinese fortune sticks. Chinese fortune sticks are usually available in temples, which are considered as the center where Thai people go to meet each other to make merit, meditation and to release fish. This activity can be done by all genders and all ages when they go to make merit at the temple and cost of doing this activity is lower when comparing to other kinds of fortune telling available in Thailand. These reasons support the fact that the fortune telling Chinese fortune sticks are highly popular among different groups of Thai people. The specialty and popularity of Chinese fortune sticks' prophecies is that one written prophecy contains various issues, such as health, finance, and love. So, one predication can reveal many things in the future at the same time.

The written prophecies of Chinese fortune sticks are made up of good, neutral and bad semantic denotations (Rattanapian, 2017). After reading the written prophecies of Chinese fortune sticks, the prophecies that contain negative denotations will not be bought home. However, if the written prophecies received are good, they tend to feel relieved about their future and bring the prophecy back home. It seems that the written prophecies of Chinese fortune sticks are not just a piece of written papers, but they are influential to the readers' psychology. This could make the reader become more suffering or become happier. Thus, it is intriguing to study the discourse analysis in written prophecies to gain insightful information about the semantic denotation concerning agony and happiness recorded in the prophecies.

The most written properties of Chinese fortune sticks predict their future. Hu and Li (2015) stated that the linguistic features frequently used for prediction or opinion expression are epistemic modality markers. This is because there are various degrees that the writers can use based upon their evidence or information. The results of this study allow us to learn different topics written in prophecies and when one variant of epistemic modality markers is used in the written prophecies of Chinese fortune sticks.

Objective of the Study

To investigate the degree of epistemic modality markers used in written prophecies of Chinese fortune sticks

Research Question

What epistemic modality markers are used in written prophecies of Chinese fortune sticks?

Literature Review

This section provides a literature review of degrees of epistemic modality markers divided into three degrees. Previous studies relating to different degrees of epistemic markers in different text varieties were reviewed. Information of properties on Chinese fortune sticks was also provided.

Degrees of Epistemic Modality Markers

This current study focuses on epistemic modality markers in the written prophecies of Chinese fortune sticks. Epistemic modality marker are modalities or modal verbs that communicate the speaker's or writer's opinions, prediction, attitudes or subjective viewpoints towards certain entities (Swan, 2016). In order to understand the principles of epistemic modality markers, an example is contrasted with deontic modality markers, as in (1).

(1)

(a) Jane **may** come to the party tonight after her meeting.

(b) Peter **cannot** swim and he **cannot** drive as well.

Examples (1) reveals the different types of modality markers in English. Example (1a) represents epistemic modality makers where the speakers predict or express their opinions. On the other hand, example (1b) presents deontic modality markers, or the agents' ability to perform certain actions.

The epistemic modality markers in English are divided into three degrees. The first one is the degree of certainty and the modal verbs in this category include *have to*, *must* and *have got to* (Swan, 2016). The second degree is the level of probability that includes the modal verbs *will*, *would*, *shall*, *should* and *ought to*. The third degree is possibility and the modal verbs in this category are *can*, *could*, *may* and *might*. The different degrees of certainty are presented into context as in (2).

(2)

(a) You **might** read this book before your exam.

(b) You *should* read this book before your exam.

(c) You *must* read this book before your exam.

Using the epistemic modality marker *might* in (2a) makes it sound optional or additional where knowledge can be acquired from the book. On the other hand, using the epistemic modal marker *must* in (2c) makes it sound compulsory as part of content in the book is likely to be asked in the exam.

It is true that there are various syntactic categories, such as epistemic modality markers, verbs and nouns that can be used to express opinions. However, Hu and Li (2015) found that epistemic modality markers are mostly used when speakers would like to express their opinions or predict certain actions in the future. To follow the majority, this study focuses on different degrees of epistemic modality markers to study how the writers address their opinions.

Related Previous Studies

This section provides information on the use of epistemic modality in different text varieties, referring to different genres. Different types of texts are likely to have their own preferences for different degrees of epistemic modality markers.

One of the studies used a variety of psychological texts to investigate the use of epistemic modality markers in English (Martin, 2001). The results of his study show that the epistemic modality markers with the degree of possibility, such as *may* and *might* occur frequently in this text type.

It is tentatively suggested that the congenitally blind **may** show different learning strategies from the sighted as a result of allocating more attention to sensory information processing

(Martin, 2001, 203)

Martin (2001) suggested psychology is likely to use a lot of epistemic modalities, especially the degree of possibility. Most psychological research studies employ qualitative methods so the results of the study cannot be generalized. So, using a strong degree of certainty could affect *the* reliability.

Wongkittiporn (2021) used Buddhist texts to investigate the use of epistemic modality in English. In this study, the degrees of certainty were divided into three levels: certainty, probability and possibility. Out of 181 tokens, 72.37 percent appeared with the level of possibility. The topics used with this epistemic modality are unproven modality, estimation, and future predictions, such as (3).

(3)

(a) After this life, you **may** be reborn in a realm filled with extreme suffering.

(b) It **might** seem strange to Western ears to hear that rebirth in heaven is not the ultimate goal.

(Wongkittiporn, 2021, 189)

As explained by Wongkittiporn (2021), the epistemic modality with the level of possibility is frequently used with the semantic denotation of rebirth because the writer claims of unproven situation. In order to avoid controversial issues that may occur, the writers are likely to use epistemic modality with the lowest degree of certainty.

Chinese Fortune Sticks

Despite having various methods of fortune telling, one of the popular fortune-telling media is called *Chinese fortune sticks* originated in Zhong Dynasty. Chinese fortune sticks are an ancient Chinese fortune-telling. The bamboo is made as a long container where bamboo sticks coated with different numbers are put inside the bamboo container. The ritual of doing Chinese fortune sticks is prevalent in China, Japan and Thailand. Chinese fortune sticks had initially entered Thailand since Ayuthaya era. The evidence of Chinese fortune sticks was first found in Kalayanamitr Varamahavihara Temple, Thonburi during the reign of King Rama 5.

The written prophecies of Chinese fortune sticks provides various topics of prediction. According to Sawangboonsatit (2018), nine topics of prediction were found in the fortune telling in the medium of Chinese fortune sticks. These include finance, society, love, health, work, family, travel, behavior and education. Sathitawakul (2022) added two topics: lawsuits and offsprings. With these topics, the semantic denotations of prophecies' Chinese fortune sticks are made up of good, neutral and bad interpretations. Good and neutral meaning are combined in approximately 70 percent of cases, whereas bad meanings occur in only 30 percent. This could be one of the reasons for supporting mental relief when reading prophecies' Chinese fortune sticks as the majority denote a positive meaning (Rattanapian, 2017).

Methodology

There are five steps for the methodology in this study.

Sample

The four step was to choose the reliable prophecies of Chinese fortune sticks for the analysis in this study. Not every written prophecy of Chinese fortune telling can be reliably applied in conducting the research study as the translation version in English is

unreliable and inconsistent with the Thai version. The samples used in this study were written properties gathered from Watthisamakkhee, Mae Kasa, Mae Sot District, Tak Province. However, Watthaisamakkhee's written prophecies of Chinese fortune sticks were translated by a university lecturer who has an academic profession as an assistant professor and a professional translator. Therefore, it was reliable to use the written prophecies from this temple as the sample in this current study so as to increase reliability of the results of the current study.

Data Collection

The second step was the process of data collection. The whole written prophecies available at Watthisamakkhee were collected for this study. The current study included 28 written prophecies in this current study. An excerpt exemplification in written prophecies is as follows:

You are like a blooming flower that modestly struggles to resolve your suffering. Leave it to your fate if you like. Resorting to that in a haste **will** only make things worse and gloomy. Think about given yourself something beneficial before you rest in peace. It is something like growing fruit trees and left behind for other people to harvest and eat. You **will** have a baby girl. A lawsuit will end up with a draw for both parties. Clearly your supporters are not available now. It **will** be hard to find good luck.

(Tanjai the Prophet, Prophecy No.26, Watthisamakkhee)

Each written prophecy contains a short paragraph between events to ten sentences. The sentence that was written with epistemic modal verbs, such as *will*, was extracted to examine the degree of epistemic modality markers via concordance lines. The third step is to create concordance line of the data analysis in Microsoft Excel as presented below.

Concordance Lines

1. Resorting to that in a haste **will** only make things worse and gloomy.
2. You'll have a baby girl.
3. It **will** be hard to find good luck.
4. You **can** expect having a baby boy.

(Tanjai the Prophet, Prophecy No.26, Watthisamakkhee)

As illustrated, the data in written prophecies were extracted to be kept into Microsoft Excel systematically and consistently for the convenience of the study and the ability to go back to check. It is important to note that the data collection this study was rather limited as the data in this study was part of the main study. In addition, this study is qualitative

research, so the number of data collection presented in this study was considered adequate to understand the phenomenon.

Data Analysis

The fourth step was the data analysis. The data analysis in this study followed Braun and Clarke's (2006) thematic analysis. There were six steps to follow when conducting thematic analysis in a qualitative research study. The first step was that the researcher is required to familiarize with his/her own data collection. In order to make familiarization of the data collection, it is recommended that the researcher needs to read the data collection again and again. Noting down the initial idea is also suggested if needed. The second step was the generating of initial code. The data that is relevant to the code or the keywords must be collect systematically. The third step was that the researcher needs to search for themes. The themes that emerged at this stage are relevant to the code received in the previous stage. The fourth step was the revision of the themes. This step requires the researcher to make sure that every single piece of information is placed into the right place or categories. The fifth step was that each name of the theme must receive the definition. The last step was to produce the report.

In terms of the framework of epistemic modality markers, this study follows McEnery and Kifle (2002) who clearly divided the epistemic modality markers into three degrees: certainty, probability and possibility. The epistemic modality markers in the degree of certainty include *must*, *have to* and *have got to*. The epistemic modality markers in the degree of probability include *will*, *would*, *should*, *ought* and *shall*. The epistemic modality markers in the degree of possibility include *may*, *might*, *can* and *could*. The data analysis in this study is exemplified as in (4).

(4)

You are like a blooming flower that modestly struggle to resolve your suffering. Leave it to your fate if you like. Resorting to that in a haste will only make things worse and gloomy. Think about given yourself something beneficial before you rest in peace. It's something like growing fruit trees and left behind for other people to harvest and eat. You'll have a baby girl [EPISTEMIC MODALITY: PROBABILITY].

(Tanjai the Prophet, Prophecy No.26, Watthisamakkhee)

The modality marker will be interpreted as epistemic as it predicts an even in the future. The degree of this epistemic modality is interpreted as probability. This methodology leads to the results of this study.

The Results

Degrees of Epistemic Modality Markers in Prophecies of Chinese Fortune Sticks

This section presents the results of this study. With 28 written prophecies, 49 tokens were used with epistemic modality markers. The overall frequencies and percentages of different degrees of epistemic modality are given in Table 1.

Table 1 Frequency and Percentage of Degrees of Epistemic Modality Markers

Degrees of Epistemic Modality Markers	Frequency	Percentage (%)
Certainty	0	0
Probability	46	93.88
Possibility	3	6.12
Total	49	100

Table 1 presents different degrees of epistemic modality markers in the written prophecies of Chinese fortune sticks. The use of epistemic modality markers is divided into three different degrees which are certainty, probability, and possibility. The highest percentage was for the probable degree of epistemic modality at 93.88 percent. The possible degree of epistemic modality markers was 6.12 percent. However, a certain degree of epistemic modality markers was not found in this study. Some examples are given below.

(5)

(a) You **will** recover from illness.

(b) Waiting a bit more, you **can** be closer to achievement.

(Tanjai the Prophet, Watthisamakkhee)

Example (5) shows the predictions about health and one's achievement. Example (5a) shows a degree of probability, while example (5b) shows a degree of possibility.

Topics in Written Prophecies in Chinese Fortune Sticks

The topics of written prophecies were divided into nine semantic denotations or nine themes. There were luck, health, parents, children, companions, love, lawsuits, travel and goals. The frequencies and percentages of each theme were summarized in Table 2.

Table 2 Topics in Written Prophecies in Chinese Fortune Sticks

Topics in Prophecies in Chinese Fortune Sticks		Positive Denotations		Negative Denotations	
		Freq.	%	Freq.	%
1.	Luck 1.1 Your luck will be very good. 1.2 It will be hard to find good luck.	2	4.08	1	2.04
2.	Health 2.1 You'll get well from illness. 2.2 Your illness will be difficult to heal.	15	30.61	1	2.04
3.	Parents A flight with mother will end.	2	4.08	0	0
4.	Children You can expect having a baby boy.	2	4.08	0	0
5.	Companion Lost friends will be found.	3	6.12	0	0
6.	Love 6.1 You will have a very nice and good-looking soul mate. 6.2 Being too fuzzy and choosy, your soul mate to be won't be available for now.	6	12.24	1	2.04
7.	Lawsuit 7.1 You'll win a lawsuit. 7.2 Fighting a law suit will not be a success as it is hard and difficult to escape.	7	14.29	2	4.08
8	Travel Your trip to anywhere will be good and serving the purposes	2	4.08	0	0
9	Goal Your future will be a happy and prosperous one without worried.	5	10.20	0	0
	Total	44	89.80	5	10.20

Table 2 presents topics in prophecies of Chinese fortune sticks which are divided into positive and negative denotations. The overall percentages of positive and negative

semantic denotation are approximately 90 percent and 10 percent. This means that only one person out of every ten people will receive a negative prophecy. Among nine themes, five themes, which were more than half, always appear of to be positive. These themes include the goal in one's life, travel, companions, children and parents. In terms of health, lawsuits, and love, the negative semantic denotations are relatively lower. These frequencies and percentages lead to the following discussion below.

Discussion

High Frequency of Probability in Prophecies

The degree of probable epistemic modality markers in prophecies was the highest at 93.88 percent. This degree was frequently found in all themes or semantic denotations written in written prophecies. When comparing the result of this study with psychological texts (Martin, 2001), when psychiatrists or psychologists express their opinions, they prefer to use the epistemic modality markers with degree of possibility, such as *may* and *might* as *this treatment may help you recover* from depression. In contrast, the prediction in fortune telling, especially with Chinese fortune sticks, appear to be probable with a higher degree that psychological texts. In addition to the frequent use of the epistemic modality marker *will* for positive prediction in prophecies, it helps boost higher levels of confidence or promise that different aspects of one's life is likely to be better. As mentioned by Bishop and Willis (2014), hope in life is so important to everyone. The deployment of probable epistemic modality markers would help create impact of positive hope in ones' life.

The results of this study go along the same line with Rattanapian (2017) who stated that approximately 70 percent of the prophecies in his study is positive outcome, whereas the bad meaning are 30 percent. The reasons to support the higher positive outcomes is mental relief when reading prophecies' Chinese fortune sticks. In addition, the topics of properties comply with Sawangboonsatit (2018) who showed nine topics of prediction including finance, society, love, health, work, family, travel, behavior and education. The topics of health and work are the most concern

Religion Influence

One of the main reasons as to why Chinese fortune sticks are popular in Thailand is their religious influence. The majority of the Thai population is Buddhist (94.6 percent), which is practically regarded as a Thai national religion. With regard to Buddhism's doctrine, there are several core beliefs, which comprise a spiritual renewal commonly known as rebirth, Karma [good and bad actions], and Samsara. According to this belief, Karma is driven as a

cycle to be reborn. Rebirth will perpetually repeat as if it is the cycle of conditioned ways of living. This is called Samara. Good and bad Karma doing today will have an influence on tomorrow or the rebirth in the next life. Thai people are usually taught that good behavior and contributing actions in the present day will have a consequence in the future, perceived as Karma. Religion is usually used to control their mind to be calm and serene. When Thai people feel uncomfortable; stressed, frustrated, angry and more, they will visit a temple to relax their mind. Not only do Thai people do meditation and pray in front of the Buddha Statue, but also they find activities inside the temples to do in order to relax their mind, such as Chinese fortune sticks.

Positive Motivation

Skinner (1990), American Psychologist, addressed that people are likely to repeat certain behaviors again and again if positive outcomes are likely to be received continuously. Reading written prophecies predicting about own success in the future or wish is a way to gain happiness.

Buddhism does not teach all kind of fortune-telling (Neulip, 2020). This may be true. Nevertheless, it can be argued that fortune-telling is not forbidden by Buddhist teaching as long as it does not negatively impact people. Fortune-telling is prevalent in the cultures of traditional Asian Buddhism seeing that this practice was widely spread at the time of Buddha (approximately 2500 years ago). Additionally, there is a clear relevance between the Buddhist religion and lifestyle among Thai people. In other words, the lifestyle of Thai people relies significantly upon religion. Kheourai (2007) stresses that the lifestyle of Thai people appears to be where people seek spiritual goals, things beyond nature, and the outlook of life. This is seen as the integration of mythical, supernatural, and philosophical respects in Buddhist religious beliefs that shape the Thai way of life. To illustrate, similar to when the doctor prognosticates so as to cure physical sickness, some Thai people visit temples and make the fortune telling of Chinese fortune stick to relieve the symptoms of spiritual ailments (Vongvipanond, 1994). For Thai people, visiting psychiatrists seems to be uncommon practice or the last choice in one's life. This study supports why Thai people addicts to read writer prophecies of Chinese fortune sticks for self-positive motivation or positive reinforcement. Approximately 90 percent of the prophecies always says good thing about one's future, such as health, love and achievement in ones' life. When someone got sick severely, such as cancer, heart disease, chronic diseases, a proper treatment in the hospital with expert doctors cannot reach aimed results. Going to the temple and reading prophecies of Chinese fortune stick could help encourage someone with hope to continue their life.

The Intertwines of Superstition and Thai Cultures

The second perspective why fortune telling is widespread in Thai culture is probably because of the cultural values of Thai people. One of the values of Thai people learned through upbringing is obviously superstition. Superstition is irrational beliefs of what a society regards to be true and sensible. This is not regulated by the laws of science. They also express that not only do culture that have a high value of superstition substantially regard spiritualists as business consultants in making business decisions, but these cultures also pay great attention to palmistry and fortune telling as having a big impact on their lives and businesses. On top of that, Broman and Warren (2005) highlight that it is believed among Thai people that strong unseen spirits called “Phii” exist, are both good and bad. To elaborate, it is Thai belief that each land has its own guardian spirit. This unseen guardian spirit lives in traditional Thai houses as if it is a Buddhist temple. Broman and Warren point out astonishingly that a Thai politician positioned as Minister of Finance also paid respect to this unseen spirit and prayed for guardian spirits at their spiritual dwellings on the first day of his work. Likewise, Servaes (2000), one of the Thai values systems is religio-psychical orientation, which refers to karma and superstition. It is pointed out in Servaes’ s study that the practices of fortune- telling and lucky numbers are more popular among “Bankokians” than farmers. Also, the factor of education levels did not make any difference on their observation. Moreover, Thai People also have an outstanding value that they are external locus of control, which is dominated over by nature so that they would like to live harmoniously with nature; otherwise, they will be punished by nature. According to Neuliep (2020), a culture that believes in a harmonious relationship with nature has low income and low literacy skills. In addition, the uses of land are mainly for farming. They have tendencies to be exposed to the risk of great natural damage. It is commonly known that Thailand is an agricultural country where large numbers of population are farmers. Thai farmers usually pay respect to *Pra Pirun*. The Thai god of rain so that he will give the rain to them in all agricultural seasons. In my point of view, as Thai people have a fundamental belief in unseen and spiritual things, and it is one of the relevant links between the cultural values of Thai people and the high level of popularity of fortune- telling among Thai people since fortune- telling, in itself, is an untouchable belief.

Uncertainty Avoidance

Thai people tend to fear the unknown and ambiguous situations. According to the Hofstede (2011), his model of cultural dimensions exhibits the dimensions of uncertainty avoidance, of which overall 120 nations were scaled in his work. The uncertainty avoidance in Thailand is scored among the highest at 64 compared to other Buddhist religious nations such as

China and India who are equally scored at 40. This can be seen that the level of uncertainty avoidance in Thai society is relatively high compared to other Buddhist religious societies. Dicksona, Hartogb and Mitchelson (2003) explained that high uncertainty avoidance societies normally concentrate on career stability and family. This reflect the results of this study why the issues of parent, children and accomplishment in one life always appear positively. This seems to concur with the results of Lillian and Jeanette (2012) mentioning that the employees in strong uncertainty avoidance cultures expect to be employed over a longer time. This can be the answer to a question of why Thai education people enjoy doing Chinese fortune sticks to predict their career stability and advancement.

Epistemic Modality Markers and their Usage

This section reflects the use of epistemic modality markers in English. As mentioned by Swan (2016), epistemic modality markers in English can be expressed in various degrees and this links with the language users' evaluation or subjectivity toward certain events in the real world. The results in this study allows us to see that degrees of evaluation in one's belief are expressed via a moderate degree or degree of probability. Making the statement via a degree of possibility may not enough to convince the readers. Likewise, making the statement via a degree of certainty could lead to exaggeration. Wongkittiporn (2021) study could be used to support this claim. He studied the epistemic modality markers on Buddhist texts which are relevant to people believe. The results of the study are the same where the epistemic modality with the degree of probability is frequent. In conclusion, it is fair to highlight the epistemic modality with the degree of probability and linguistic expressions of people's belief.

This current study examines the different degrees of epistemic modality markers as used in written prophecies of Chinese fortune stocks in order to answer the following research question.

What are the epistemic modality markers used in written prophecies of Chinese fortune sticks?

The results in this study show that 93.88 percent of epistemic modality markers in written prophecies in Chinese fortune sticks is used with the degree of probability. Although nine themes or prophecies such as health, love and lawsuit were found in this study, approximately 90 percent of prophecies in these topics are always written with positive denotations.

With the results concluded above, the level of confidence addressed with epistemic modality marker is rather high concerning one's future with positive outcomes. This could help answer the question why reading prophecies of Chinese fortune sticks is popular among Thai people as it creates promise that one life is going to continue to a good

direction. This leads to hope for one to continue their life and help one reduce anxiety about the up-coming events in the future.

Although the practice of Chinese fortune sticks in Thailand is not new, it is part of That people's belief to create positive motivation. The distinctive characteristics of Thai people are that they try to avoid the uncertainty in their life, such as jobs, education and love. This could be because Thai society is a collectivistic society where we stay to gather as a bigger family and the lifestyle of Thai people tends to depend upon each other. Making mistake or fail to accomplish their goal could create negative reputation to their family. Accordingly, fortune-telling is a way that allows them to know their future and consequence of a certain action in order to get rid of mistake as much as possible.

The benefits of this study are viewed in terms of cultural awareness. Although different people have different belief based upon their own religious, we will not judge which one is better than the other. This allows people from different religious to stay together in the nation harmoniously. In addition, this study also provides benefits to English language learners in order to use epistemic modality markers appropriately as epistemic modality markers requires personal evaluation and judgement. Despite having the interesting findings, the results of this current study are applicable to only the written prophecies of Chinese fortunes sticks. Generalizing the results of the study to other texts, such as academic prose and newspapers. With the future of the study, it is recommended that the future research papers in the field should focus on the epistemic modality markers in other texts varieties, such as legal texts and argumentative essays in order to contribute something new to the field.

Reference lists

- Bishop, E. & Willis, K. (2014). Without hope everything would be doom and gloom: Young people talk about the importance of hope in their lives. *Journal of Youth Study*, 17(6), 778-793.
- Broman, B., & Warren W. (2005). *Spiritual Abodes of Thailand*. Marshall Cavendish.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Chalermnan, N., & Weeraphan, P. (2022). Legal measures designed to control fortune telling. *Journal of MCU Nakhondhat*, 9(9), 106-119.
- Dickson, M. W., Hartog, D. M., Mitchelson, J. K. (2003). Research on Leadership in a cross-cultural context: Making progress, and raising new questions, *The Leadership Quarterly*, 14(1), 729-768.

- Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The Hofstede model in context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 8-26.
- Hu, C., & Li, X. (2015). Epistemic modality in the argumentative essays of Chinese EFL Learners. *English Language Learning*, 8(6), 20-31.
- Jorgensen, D. L. (1982). Social meaning of the occult. *The Sociological Quarterly*, 23(3), 375-381.
- Lillian, H. C., & Jeanette S. M. (2012). *Intercultural Business Communication*. Pearson Education.
- Martín, P. M. (2001). Epistemic modality in English and Spanish psychological texts. *Revista de Lenguas Para Fines Específicos*, 8(1), 195-208.
- McEnery, T., & Kifle, N. A. (2002). Epistemic modality in argumentative essays of second language writers. *Academic discourse*, 19(1), 182-195.
- Neulip, J. W. (2020). *Intercultural Communication: A Contextual Approach*. Sage.
- Phonpirut, P., & Sakakorakul, S.. (2010). Willingness to pay to the fortune teller. *Thailand and The World Economy*, 28(2), 107-126.
- Rattanapian, S. (2017). An analysis of Kau Cim prophecies in the Thai context. *Human and Social Science*, 34(1), 32-68.
- Sathirawatkul, N. (2022). A study of translation strategies in prophetic cards for shrines and temples in Bangkok area. *Lawarath Social E – Journal*, 4(3), 85-110.
- Sawangboonsatit, K. (2018). The medium of Chinese fortune stick for health: Discourse analysis. *Journal of Liberal Arts, Rangsit University*, 9(1), 38-53.
- Servaes, J. (2000). *Reflections on the differences in Asia and European values and communication Modes*. Retrieve From http://home.scarlet.be/~tor-3018/servaes_singapore.pdf
- Skinner, B. F. (1990). Can psychology be a science of mind? *American psychologist*, 45(11), 1206-1211.
- Swan, W. (2016). *Practical English usage*. Oxford: Oxford University Press.
- Tancharoenphanit, R. (2010). *Attitudes of clients towards fortune telling: A case study in Chonburi*. Master Thesis, Thammasat University, Thailand.
- Vongvipanond, P. (1994). *Linguistic Perspectives of Thai Culture*, the University of New Orleans, Retrieve from http://www.thaihealingalliance.com/membersonly/Research_and_Other_Items_of_Interest/Linguistic%20Perspectives%20of%20Thai%20Culture.pdf
- Wongkittiporn, A. (2021). Epidemic modality in English Buddhist texts. *Journal of Language, Religion and Cultures*, 10(2), 174-200.

การพัฒนาชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” เพื่อสร้างการเรียนรู้ของเยาวชน
ในตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
Knowledge Package Development “*Storytelling of Khaoroochang*”
to Enhance Learning for Youth of KHAOROOPCHANG Sub-District,
MUANG District, SONGKHLA Province.

ศดานนท์ วัฒนธรรม¹, บุญิกา จันทร์เกตุ²,
สิทธิพร ศรีผ่อง³, โชติกา รติชลียกุล⁴,
วรวรรณ สุขใส⁵, พัชราวดี อักษรพิมพ์⁶, อมรรัตน์ จิรันดร⁷
Sadanon Wattatham¹, Bunika Chanked²,
Sittiporn Sripong³, Chotika Raticchaliyakul⁴,
Worawan Sooksai⁵, Patcharawadee Agsornpim⁶, Amonrat Chirandon⁷

Received: September 8, 2023

Revised: November 14, 2023

Accepted: December 12, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจสภาพบริบทพื้นที่ของตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 2) ออกแบบและจัดทำชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” และ 3) ตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” โดยการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน และการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 16 คน โดยวิธีการกำหนดแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ และประชาชนชุมชน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา จากนั้นนำชุดความรู้ที่ได้มาตรวจสอบความเหมาะสมโดยกลุ่มนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญในการเขียนชุดเรื่องเล่าจำนวน 3 คน โดยวิธีการกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง และนำผลที่ได้มาประเมินเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องที่ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพบริบทพื้นที่ของตำบลเขารูปช้าง ประกอบไปด้วย 1.1) ด้านประวัติศาสตร์ มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับทวดลั๊กเก้าที่จะเดินทางไปร่วมสร้างเจดีย์ที่เมืองนครศรีธรรมราช และได้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขารัฐประศาสนศาสตร์: Asst.Prof.Dr. of Public Administration Program

² อาจารย์สาขารัฐประศาสนศาสตร์: Lecturer of Public Administration Program.

³ อาจารย์สาขาประวัติศาสตร์: Lecturer of History Program.

⁴ ดร. สาขาภูมิสารสนเทศ: Dr. of Geo-informatics Program.

⁵ อาจารย์สาขาภาษาไทย: Lecturer of Thai Program

⁶⁻⁷ อาจารย์สาขาภาษาอังกฤษ Lecturer of English Program.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา: Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University. E-mail: amonrat.ch@skru.ac.th

เป็นจุดแวะพักจนกลายเป็นชุมชนที่มีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัย 1.2) ด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ ตำบลเขารูปช้างเป็นที่ราบ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่มนาข้าว มีคลองลำโรง เขาเทียมดา และเขาสำโรง เป็นอาณาเขต 1.3) ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ ค้าขาย และเกษตรกรรม และ 1.4) ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว เป็นชุมชนที่มีความเป็นถิ่นไทยใต้ และมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย 2) ออกแบบและจัดทำชุดความรู้ ประกอบไปด้วย 2.1) ด้านเนื้อหา ควรมีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 2.2) ด้านรูปแบบชุดความรู้ จัดทำเป็นรูปเล่มขนาด A5 โดยผ่านการสมมติตัวละครให้เป็นเยาวชน และเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย และ 3) ตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ พบว่า มีความเหมาะสมในประเด็นความครบถ้วนในเชิงวิชาการ ความเหมาะสมของวิธีการเขียนเรื่องเล่า ความน่าสนใจของวิธีการเล่าเรื่อง และความทันสมัยของเนื้อหาในการถ่ายทอด และต้องปรับปรุงในประเด็นความสมบูรณ์ตามแหล่งข้อมูล

คำสำคัญ: ชุดความรู้, เรื่องเล่า, บริบทท้องถิ่น, เขารูปช้าง, การเรียนรู้ของเยาวชน

Abstract

This research was a mixed method that aims to 1) survey the local context of KHAOROOPCHANG Sub-District, MUANG District, SONGKHLA Province, 2) design and create knowledge package “*Storytelling of Khaorooopchang*”, and 3) verify the suitability of knowledge package “*Storytelling of Khaorooopchang*”. This research was a documentary, interviews with 5 informants and focus group with 16 people by purposive sampling from the experts, experienced persons, and community philosophers and analyze the information with content analysis. Then, the obtained knowledge package was verified for suitability by a group of 3 academics or experts in writing narrative sets using a specific method, and the results are evaluated to find a consistency index that must be at a value of 0.50 or higher.

The results revealed that 1) survey the context of KHAOROOPCHANG Sub-District, MUANG District, SONGKHLA Province, consisting of 1.1) the historical side, there was a story about Thuat Lak Kao who traveled to build a pagoda in Nakhon Si Thammarat, and has become a stopover point until becoming a community where people come to live; 1.2) physical and natural resources, this area is a plain and plateau area. Rice paddy plains with Samrong Canal, Khao Thiam Da, and Khao Samrong as its territory; 1.3) way of life and well-being, most of the population are hired, civil service, trade and agriculture; and 1.4) arts, culture, and tourist attractions, it is a community that is native to Southern Thailand and has a variety of tourist attractions. 2) Design and create knowledge package, consists of 2.1) content, it should include information on historical sites, ways of life and tourism activities; and 2.2) knowledge package format, it will be produced in the form of a A5 size book by assuming the characters to be youths to be youths. and choosing age-appropriate language.

3) Verify the suitability of knowledge package, it found that it was appropriate in terms of academic completeness, appropriateness of the method of writing a story, interesting way of telling stories, and the modernity of the content in the broadcast, and must be improved in terms of integrity according to the source of information.

Keywords: Knowledge Package, Storytelling, local context, Khaorooopchang, learning for youth

บทนำ

รากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การให้ความสำคัญกับการศึกษา หรือการเรียนรู้ทุกช่วงชั้นไปจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในส่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบ รองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ โดยมี 2 เป้าหมาย ได้แก่ 1) คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 สามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ 2) คนไทยได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) โดยเป็นไปตามหลักการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580), 2561)

จากแนวทางข้างต้น ส่งผลทำให้แนวทางของการพัฒนาการศึกษาได้มุ่งสู่การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนเป็นหลัก ผ่านระบบการเรียนการสอนตามมาตรฐานของประเทศ แต่ทั้งนี้ องค์ความรู้ในพื้นที่ ถือเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องพัฒนาหรือเสริมสร้างให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน นับเป็นองค์ความรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ทั้งในระบบห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน เนื่องจากเป็นความรู้รอบตัว และเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และด้วยสถานการณ์ปัจจุบันที่ทำให้วิถีชีวิตของคนต้องปรับตัวและมุ่งต่อการสร้างความมั่นคงในอาชีพ ทำให้เรื่องราวในอดีตหรือความเข้าใจในรากเหง้าหรือความเป็นมาในพื้นที่ที่เป็นรากฐานของชีวิตทำให้อ่อนแอลง จนเกิดความสูญหาย และขาดซึ่งความเป็นตัวตนที่สะท้อน

ถึงอัตลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะเยาวชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ขาดซึ่งความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์และข้อมูลสำคัญในพื้นที่ของตัวเอง

แนวทางสำคัญในการเติมเต็มความรู้นอกห้องเรียน ได้แก่ การเขียนเรื่องเล่า ซึ่งเป็นรูปแบบ วิธีการที่มนุษย์ใช้ทำการสื่อสารเรื่องราวไปสู่ผู้อื่น โดยทั่วไปเรื่องเล่ามีองค์ประกอบสำคัญ เช่น ตัวละคร เหตุการณ์/พื้นที่ กาละ/เวลา การพัฒนาเรื่อง และมุมมอง เป็นต้น (ฉลองรัฐ เณรมาลย์ ชลมารค, 2553) โดยมีองค์ประกอบของเรื่องเล่า จะมีเรื่องของตัวละคร การกระทำสถานที่ เวลา เมื่อเราอ่านนวนิยายเรื่องหนึ่งจบลง หรือดูหนังเรื่องหนึ่งจบลง เราจำได้ว่าใครทำอะไรต่อกัน ผลเป็นอย่างไร เรื่องดำเนินอยู่ในสถานที่แบบไหน นี่คือนิยายเรื่อง แต่เนื้อเรื่องที่ว่านี้ถูกนำเสนอให้เรารับรู้อย่างไร อันนั้นจะเป็นอีกชั้นหนึ่ง เนื้อเรื่องนี้ถูกนำเสนอให้เรารับรู้ (นพพร ประชากุล, 2537)

ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ที่ขยายตัวจากนครสงขลา จึงทำให้ชุมชนมีลักษณะของความเป็นเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้สภาพพื้นที่มีทั้งพื้นที่เกษตรกรรมดั้งเดิม จนถึงชุมชนภาคอุตสาหกรรม บ้านพักอาศัย ย่านธุรกิจการค้า และหน่วยงานราชการ และจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันตามที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ ทำให้ประชาชนได้มุ่งเน้นการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงปากท้อง และเพื่อดำรงให้ชีวิตคงอยู่ท่ามกลางการแข่งขันและวิกฤติเศรษฐกิจหรือโรคระบาด ซึ่งหากจะมองในมุมของการศึกษาหาความรู้ จึงมักเป็นไปเพื่อประโยชน์หรือช่วยจัดการข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ รวมทั้ง สร้างความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเป็นส่วนสำคัญ ส่งผลทำให้ความสนใจในความเป็นมาและการรู้จักตัวตนในพื้นที่ลดน้อยถอยลงไปตามกลุ่มคนวัยสูงอายุโดยไม่ได้มีการถ่ายทอดหรือส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น

จากทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในมิติของการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่เยาวชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่จะได้เข้าใจถึงถิ่นฐานบ้านเกิด และสามารถนำไปสู่การสร้างอาชีพหรือรายได้ในเชิงการท่องเที่ยวในอนาคต จึงนำไปสู่การจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” เพื่อสร้างการเรียนรู้ของเยาวชนในตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยจัดทำในรูปแบบเรื่องเล่าทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผ่านกระบวนการวิจัยในพื้นที่ที่สามารถนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งมิติของการศึกษาจากท้องถิ่นสู่สากล และการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. เพื่อสำรวจสภาพบริบทพื้นที่ของตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อออกแบบและจัดทำชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพบริบทพื้นที่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ และด้านศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาในพื้นที่ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมกลุ่มย่อย และใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ในการตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้

4. ขอบเขตด้านเวลา

งานวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 10 เดือน

ระเบียบวิธีวิจัย**1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก**

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้สำหรับการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ ประชาชนชุมชน หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านข้อมูลองค์ความรู้ของตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ และด้านศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 8 - 10 คน หรือจนกว่าข้อมูลเกิดความครบถ้วนเหมาะสม โดยใช้วิธีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling technique) จากเกณฑ์ของ Creswell (2014) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

1.2 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ ประชาชนชุมชน หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านข้อมูลองค์ความรู้ของตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ และด้านศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 16 คน โดยใช้วิธีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling technique) จากเกณฑ์ของ Creswell (2014) เพื่อประชุมกลุ่มย่อย (focus group)

1.3 กลุ่มนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำชุดความรู้ จำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling technique) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structural interview) เป็นข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพบริบททางด้านประวัติศาสตร์ สภาพบริบททางด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ สภาพบริบททางด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ และสภาพบริบททางด้านศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว

2.2 แบบบันทึกข้อมูล เป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยสามารถแสดงข้อมูล ซึ่งเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพบริบททางด้านประวัติศาสตร์ สภาพบริบททางด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ สภาพบริบททางด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ และสภาพบริบททางด้านศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว

2.3 แบบตรวจสอบความเหมาะสม เป็นแบบตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” เป็นข้อคำถามปลายปิด เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงข้อมูลตามตัวเลือกที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน แก้ไขปรับปรุงเพื่อความเหมาะสม และเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขภาษาและคำถามให้ชัดเจน เข้าใจง่าย และนำคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2544) ซึ่งผลการหาค่าพบว่า ข้อคำถามในเครื่องมือการวิจัยทุกประเภท มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ขึ้นไป ทุกข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สามารถแบ่งตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกข้อมูล หลังจากผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยการจำแนกประเภทข้อความที่มีลักษณะเหมือนกันและคล้ายคลึงกันให้อยู่ในประเภทเดียวกัน (สุรางค์ จันทวานิช, 2559)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากตรวจสอบความเหมาะสม ผู้วิจัยได้นำชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” มาให้กลุ่มนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดทำเรื่องเล่าชุดความรู้ทำการประเมินเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) ที่ต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

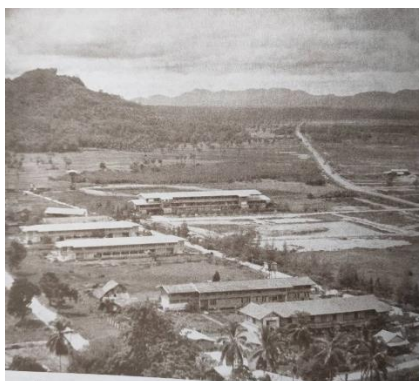
1. สภาพบริบทพื้นที่ของตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1.1 ด้านประวัติศาสตร์ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเขารูปช้าง ส่วนหนึ่งจะปรากฏอยู่ในพงศาวดารเมือง โดยเฉพาะในพงศาวดารเมืองสงขลา ฉบับเจ้าพระยาวิเชียรคีรีสมุทร (บุญสังข์) ตอนที่ 1 แต่งเมื่อปีเถาะ จุลศักราช 1207 รวปี พ.ศ. 2388 เมื่อครั้งที่ท่านเจ้าพระยาวิเชียรคีรีสมุทร (บุญสังข์ ณ สงขลา) เป็นผู้ช่วยราชเมืองสงขลา ตำแหน่งพระสุนทรานุรักษ์ ในสมัยพระยาวิเชียรคีรี (เถียนเส็ง) เป็นเจ้าเมืองสงขลา โดยเริ่มด้วยตอนที่เมืองสงขลาถูกรุกรานโดยกลุ่มจากหัวเมืองมลายู

“...จุลศักราช 1200 ตนกูหมัดสาอ์ดหฺลานเจ้าพระยาไทร ซึ่งหนีไปอยู่เกาะหมากช่องสุ่มผู้คนได้มาก ยกตีเอาเมืองไทยได้...ให้หลวงยกกระบัตรคุมไพร่ไปตั้งค่ายมั่นที่ปลักแรดค่ายหนึ่ง เกาะถ้ำค่ายหนึ่ง เขาเกาเสงค่ายหนึ่ง....พระยาสาเยบุรียกกองทัพล่าเข้ามาถึงน้ำจาย กองพระยาสาเยบุรีปะทะพวกแขก พวกไทยสู้รบกับพวกแขกได้ ตายหลายคน พวกแขกไพร่เสียที่ เร้นเข้าป่ากองพระยาสาเยเลยมาตั้งค่ายมั่นที่เขาลูกช้าง พระยาเยะหฺริงพระยาตานีตั้งค่ายเขาเกาเสง...” (กรมศิลปากร, 2551, 275)

“...แต่จะให้หลวงยกบัตรคุมไพร่ 300 คนไปตั้งค่ายมั่นอยู่ที่ตำบลปลักแรดในระหว่างเขาลำโรงแลเขาลูกช้าง ซึ่งเดี๋ยวนี้เรียกว่าทเวีเชียรร้อยยา นั้นค่ายหนึ่ง แลที่ตำบลวัดเกาะถ้ำค่ายหนึ่ง ที่ตำบลเขาแก้วแสงริมทะเลค่ายหนึ่ง...” (กรมศิลปากร, 2551, 329)

นอกจากนี้ ยังเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์สืบเนื่องกับทวดลักแก้ว ที่จะเดินทางไปร่วมสร้างเจดีย์ที่เมืองนครศรีธรรมราช และเป็นต้นกำเนิดของชุมชนเขารูปช้าง ซึ่งตำนานลักษณะนี้ก็เช่นเดียวกับเรื่องนายแรงที่กล่าวไว้ข้างต้น เรื่องราวเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่เขารูปช้างในการเป็นจุดแวะบนเส้นทางจากดินแดนทางใต้ สู่ตอนเหนืออย่างนครศรีธรรมราช หรือกรุงเทพมหานคร ทั้งทางบกและทางทะเล มีผู้คนเข้ามาอย่างยาวนาน แต่อาจจะไม่ได้ตั้งถิ่นฐานที่ถาวรและหนาแน่นอย่างในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาพื้นที่เทศบาลเมืองเขารูปช้าง ในอดีตมีสภาพเป็นทุ่ง และพื้นที่ป่า มีผู้คนอาศัยอยู่ไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพาะปลูก เป็นนาข้าว บริเวณเชิงเขารูปช้างด้านถนนกาญจนวนิชในปัจจุบัน ส่วนพื้นที่ด้านถนนสงขลา - นาทวี ด้วยสภาพพื้นที่ไม่เหมาะแก่การทำนามากนัก คงมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าเป็นส่วนใหญ่ อุดมไปด้วยสัตว์ป่า และเป็นเส้นทางเชื่อมไปสู่เมืองปัตตานี พื้นที่นี้จึงเป็นทุ่งที่ว่าง พื้นที่รองรับการสู้รบตั้งแต่ยุคโบราณ สืบเนื่องมาจนถึงเป็นสถานที่ซ้อมเสือป่าในช่วง ปี พ.ศ. 2458 เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเมืองสงขลา และเป็นสนามรบอีกครั้ง ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นยกพลขึ้นเมืองสงขลา จนกระทั่งมีการพัฒนาประเทศกระจายหน่วยงานต่าง ๆ สู่ส่วนภูมิภาค ในช่วงปี พ.ศ. 2500 หน่วยงานต่าง ๆ ที่จะตั้งขึ้นในเมืองสงขลา จึงกระจายมาสู่พื้นที่เขารูปช้าง ด้วยเป็นที่ว่างเปล่าผู้คนอาศัยน้อย หน่วยงานต่าง ๆ เหล่านั้นเช่น ค่ายทหาร มหาวิทยาลัย ศึกษาธิการ และแม้กระทั่งพื้นที่จัดสรรขนาดใหญ่ ด้วยหน่วยงาน และการเข้ามาของผู้คนจึงทำให้พื้นที่เขารูปช้าง มีความคึกคักและเป็นพื้นที่อาศัยที่มีผู้คนมากมาย โดยมีเรื่องราวยึดเหนี่ยวจิตใจจากทวดช้าง ทวดลักแก้ว และตำนานนายแรง ที่ยังคงเล่าขานเป็นตำนานในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 พื้นที่บริเวณเชิงเขารูปช้าง ปี พ.ศ. 2507

ที่มา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (2549)

1.2 ด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับพื้นที่ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีลักษณะภูมิประเทศมีสภาพทางกายภาพเป็นพื้นที่เชิงเขา ด้านตะวันตกตอนล่างเป็นพื้นที่ราบ ด้านตะวันออกติดกับฝั่งอ่าวไทย ทั้งในส่วนของเขาเทียมดา ซึ่งเป็นแนวเขาที่มีลักษณะโดดเด่นครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลพะวง ตำบลเกาะแก้วและตำบลเขารูปช้าง เขารูปช้าง ซึ่งเป็นเขาที่มีลักษณะเด่นชัดสำคัญของพื้นที่ตำบลเป็นภูเขาหินอัคนี และเขาสำโรง ซึ่งเป็นเขาที่ตั้งอยู่บริเวณบ้านควนลอยและบ้านทุ่งใหญ่ จะมีลักษณะเป็นภูเขาหินอัคนี พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลเขารูปช้างจะเป็นที่ราบ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่มนาข้าวทางด้านบริเวณตะวันออกของตำบล และจะค่อย ๆ ลาดต่ำลง เป็นที่ราบลุ่มนาข้าวบริเวณทางด้านตะวันตก โดยมีคลองสำคัญ ได้แก่ คลองสำโรง เป็นคลองยาวแบ่งแนวเขตเทศบาลเมืองสงขลากับตำบลเขารูปช้าง และคลองเขาแก้ว เป็นสายคลองที่เกิดจากเขาแก้วไหลผ่านบ้านเขาแก้วบ้านตุล ผ่านบ้านสะพานยาว และไหลไปรวมกับคลองบางดาน และชายฝั่งทะเล หมายถึง นับตั้งแต่บริเวณที่น้ำทะเลขึ้นสูงสุดลงไปในทะเลจนถึงแนวคลื่นหัวแตก ได้แก่ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ทางด้านภูมิอากาศ เมืองเขารูปช้างตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่าน คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงกลางเดือนรวมทั้ง ทรัพยากรที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรแร่ธาตุ สัตว์ป่า และพลังงาน ในส่วนของแหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้นในตำบลเขารูปช้าง ได้แก่ ฝายสวนตุล (ฝายแม่ว) เป็นฝายที่เกิดจากภูเขาไหลลงสู่บ้านปาบ มัสยิดบ้านปาบ และไหลลงไปรวมกับอ่างเก็บน้ำสวนตุล อ่างเก็บน้ำสวนตุล เป็นอ่างเก็บน้ำที่สร้างไว้รองรับน้ำจากคลองสวนตุลและคลองแหลมอุทิศ ทำให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ คลองแหลมอุทิศ เกิดจากเขาบริเวณบ้านแลมเคียน ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำสวนตุล และคลองอีก

ภาพที่ 2 สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง
ที่มา: ผู้วิจัย (2565) และสถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2562)

1.3 ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ตำบลเขารูปช้าง ตั้งอยู่ในตอนกลางของอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา มีลักษณะกึ่งชุมชนเมือง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ ค้าขาย และเกษตรกรรม ลักษณะและสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวและชุมชนเขารูปช้าง ในอดีตจะอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ บ้านญาติพี่น้องอาศัยอยู่ใกล้กัน คนสมัยก่อนส่วนใหญ่ จะเป็นคนในพื้นที่เกือบทั้งหมด มีสภาพความเป็นอยู่แบบพหุมีพอกิน แต่เมื่อความเจริญเข้ามามากขึ้น ความเป็นเมืองจึงเข้ามาแทนที่ กิจกรรมทางสังคมส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรม ในอดีตชาวบ้านจะร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันมาช่วยงานเมื่อมีงานในชุมชน ทำกับข้าวกันเอง ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในพื้นที่เขารูปช้าง ในอดีตจะอยู่อาศัยเป็นครอบครัวใหญ่ คนในพื้นที่ดั้งเดิมจะเป็นญาติที่เป็นน้องกันหมด มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แบ่งกันกิน แบ่งกันใช้ ในปัจจุบันจะมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ประมาณ 60 ไร่เศษ และเป็นชุมชนชนบทมีอยู่ประมาณ 40 ไร่เศษ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, 25 กรกฎาคม 2565)

ในปัจจุบัน เขารูปช้างได้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...กิจกรรมพัฒนาในหมู่บ้าน ตัดหญ้า ในส่วนของเทศบาลมีการพัฒนาวัด พัฒนาหมู่บ้าน ตามคำร้องขอของประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มจิตอาสาที่ได้ตั้งขึ้นมาใหม่ โดยเทศบาลซึ่งจะมีตัวแทนหมู่บ้าน ประธานหมู่บ้าน เลขหมู่บ้าน ลูกบ้าน เมื่อมีกิจกรรมอะไรที่จะพัฒนา จะมีการประสานงานและขอแรงของคนในแต่ละหมู่บ้านมาช่วยกันทำจิตอาสา โดยมีประชาชน ข้าราชการ และภาคเอกชน ร่วมกันพัฒนาพื้นที่...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, 8 สิงหาคม 2565)

ในปัจจุบันถึงแม้การร่วมกลุ่มกิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมยังคงอยู่ แต่รูปแบบการดำเนินกิจกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ความร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนจะมีน้อยลง คนในวัยทำงานให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่าง ๆ ลดลงเนื่องจากต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ ส่วนอาชีพส่วนใหญ่ของคนในตำบลเขารูปช้างในอดีตจะมีอาชีพทำไร่ทำสวน ทำนา ปลูกไผ่กินและขายหากเหลือกินเหลือใช้ ในปัจจุบัน ประชาชนออกมาทำงานนอกพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้อาชีพทำไร่ ทำสวนลดลง กิจกรรมพัฒนาชุมชน ในตำบลเขารูปช้าง ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมพัฒนาชุมชนที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมตัดหญ้า ขุดลอก คู คลอง ซึ่งในปัจจุบันได้ริเริ่มสร้างกลุ่มกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน เพื่อรวมกลุ่มทำจิตอาสาในพื้นที่ที่ต้องการกำลังแรงในการช่วยกันพัฒนาชุมชน ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...อาชีพของคนในพื้นที่ก็จะทำนา ทำสวนกัน ด้านหลังบ้านส่วนใหญ่จะเป็นนา มีทั้งนาแห้ง นาดอน เมื่อก่อนมันไม่ได้มีโครงการพันธุ์ข้าวดี ๆ เขาจะหาพันธุ์ข้าวบ้าน ๆ มาปลูกกัน และปลูกไผ่กินเอง สมัยก่อนเค้าเรียกว่าข้าวนางพญา นอกจากนี้ก็ยังปลูกกล้วยซึ่งเป็นอาชีพหลักส่วนใหญ่จะเป็นกล้วยน้ำว้า เอาไว้ทั้งกินทั้งขาย เวลาขายจะเอาไปขายที่ตลาดสงขลา...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 25 กรกฎาคม 2565)

1.4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว ตำบลเขารูปช้าง ถือว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีเสน่ห์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็น “ถิ่นไทยใต้” ของจังหวัดสงขลาอย่างโดดเด่น และสืบทอดจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยสะท้อนออกมาทั้งในรูปขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา การละเล่น ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งมีความหลากหลายและบ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของชุมชนที่น่าศึกษาและควรค่าแก่การอนุรักษ์สำหรับเยาวชนรุ่นหลัง ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีเวียนเทียนต้นโพธิ์หรือร่มโพธิ์ ประเพณีสะเดาะเคราะห์ลอยทะเล โนราห์ดิบ รวมถึงประเพณีทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ยังมีการสืบทอดกันมาอย่างช้านานในพื้นที่ตำบลเขารูปช้าง ได้แก่ ประเพณีลากพระ ประเพณีสารทเดือนสิบหรือชิงเปรต และประเพณีงานสัปดาห์ ดั่งข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“...เขารูปช้างในสมัยก่อนมีประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมามากมาย ส่วนมากเป็นความเชื่อที่ถือปฏิบัติต่อกันมาหลายชั่วอายุคน แต่น่าเสียดายในปัจจุบันหลาย ๆ อย่างได้เริ่มเลือนหายเพราะไม่มีลูกหลานหรือคนในชุมชนสืบทอด...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, 25 กรกฎาคม 2565)

นอกจากนี้ ในปัจจุบัน ประชาชนในพื้นที่เขารูปช้างได้มีการปรับปรุงแบบการจัดกิจกรรมทางด้านประเพณีในพื้นที่ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน และปรับปรุงแบบให้เยาวชนคนรุ่นใหม่สามารถเข้าร่วมและสืบสานต่อไปในอนาคต

“...ประเพณีนี้จะจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี (2565) ซึ่งจะจัดโดยเทศบาลตำบลเขารูปช้าง โดยจะใช้พื้นที่ในหมู่ที่ 3 (บ้านทุ่งใหญ่) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนวิถีวัฒนธรรมในเรื่องความเป็นอยู่ ความเชื่อ ประเพณี อาหารการกิน ตลอดจนการแต่งกายของแต่ละศาสนา เป็นลักษณะคล้ายๆการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของแต่ละศาสนา ร่วมทำบุญ พร้อมกันทั้ง 4 เพื่อสร้างความสามัคคีของผู้คนในชุมชนและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ร่วมกัน จึงจะเรียกประเพณีนี้ว่า ประเพณีงานสัปดาห์...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 และผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, 25 กรกฎาคม 2565)

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวมีทั้งในส่วนแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ได้แก่ หาดคชาทัศน์ น้ำตกสวนตุล แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ วัดเกาะถ้ำ หอวีเชียรเทวธำรง ห้วยนายแรง และวัดเขาแก้วแสน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การเรียนรู้ และนันทนาการ ได้แก่ สวนสัตว์สงขลา และหอดูดาวเฉลิมพระเกียรติ สงขลา

ภาพที่ 3 แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง
ที่มา: ผู้วิจัย (2565)

2. การออกแบบและจัดทำชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”

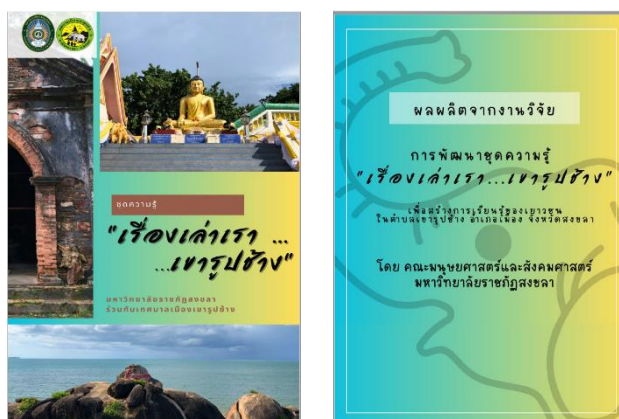
ชุดข้อมูล “เรื่องเล่า...เขารูปช้าง” เป็นชุดความรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่จากกระบวนการวิจัย โดยการศึกษาข้อมูลเชิงลึก และจัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อออกแบบการวางลำดับเนื้อหา โครงเรื่อง โดยเน้นไปยังกลุ่มเป้าหมายในการใช้งานชุดความรู้ คือ เด็กและเยาวชนในพื้นที่ จึงจำเป็นต้องสร้างรูปแบบที่ทำให้เกิดความน่าสนใจและเหมาะสมต่อการรับรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เนื้อหาในการจัดทำชุดความรู้ ด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลปากแล ในอดีต ข้อมูลที่มาของถนนกาญจนวนิช และข้อมูลเกี่ยวกับตำหนักกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ซึ่งมีเนื้อหาความเป็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทางด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสาหร่าย บริเวณโขดหินบริเวณเขาแก้วแสน และข้อมูลเกี่ยวกับปลากระบอกและปลาชี่ตัง ผังทะเลอ่าวไทย ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่ตำบลเขารูปช้าง ทั้งในส่วนของประชากรดั้งเดิม และประชากรแฝง และข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในพื้นที่ และด้านศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมทั้ง 10 หมู่บ้านของเขารูปช้าง ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการแสดงตำนานทวดตาแรง โดยจำลองให้เหมือนเหตุการณ์จริงในอดีต และข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวัฒนธรรมและประเพณีเฉพาะถิ่น เช่น ประวัติของรูปปั้นของวัดเขาแก้ว การแสดงมโนราห์ และประเพณีสะเดาะเคราะห์ลอยแพ โดยผ่านการสมมติตัวละครให้เป็นเยาวชน โดยเล่าเรื่องผ่านการเดินทางกลับมาเยี่ยมคุณตาคุณยายที่ตำบลเขารูปช้าง ทำให้ได้เรียนรู้ที่มาที่ไปของพื้นที่ผ่านการบอกเล่าของคุณตาคุณยาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ตอน และภาพรวมเนื้อหา จำนวน 2 ตอน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เนื้อหาในชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”

ชื่อตอน	เนื้อหาในตอน
บันทึกของเด็กชาย “ช้าง”	เป็นการปูพื้นตัวละครให้ผู้อ่านได้รู้จัก ภูมิหลังและครอบครัว เพื่อเป็นฐานของเนื้อหาในบทต่าง ๆ
เรื่องเล่าจากคุณตา	เป็นการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ของตำบลเขารูปช้าง
บ้านเรา “เขารูปช้าง”	เป็นการเล่าเรื่องด้านกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติ และด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของตำบลเขารูปช้าง
ต้อนรับอาคันตุกะ (1)	เป็นการเล่าเรื่องด้านแหล่งท่องเที่ยวของตำบลเขารูปช้าง
ต้อนรับอาคันตุกะ (2)	เป็นการเล่าเรื่องด้านแหล่งท่องเที่ยวของตำบลเขารูปช้าง
ร่วมงานประเพณี	เป็นการเล่าเรื่องด้านประเพณีของตำบลเขารูปช้าง
อีเมลถึงเพื่อน	เป็นการเล่าเรื่องตำบลเขารูปช้างในภาพรวม
ภาพรวม “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”	นำเสนอในลักษณะขององค์ความรู้ในภาพรวมภาษาไทย
Overview	นำเสนอในลักษณะขององค์ความรู้ในภาพรวมภาษาอังกฤษ

2.2 รูปแบบการจัดทำชุดความรู้ ชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” จะนำเสนอในลักษณะรูปเล่มของชุดความรู้ ขนาด A5 จำนวน 90 หน้า อีกทั้งเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการสรุปเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อสามารถนำไปใช้เผยแพร่หรือเป็นข้อมูลนำไปเผยแพร่ให้กับชาวต่างชาติได้

ภาพที่ 4 ปกหน้าและปกหลังชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”
ที่มา: นักวิจัย (2565)

3. การตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” พบว่า มีความเหมาะสมใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความครบถ้วนในเชิงวิชาการ ความเหมาะสมของวิธีการเขียนเรื่องเล่า ความน่าสนใจของวิธีการเล่าเรื่อง และความทันสมัยของเนื้อหาในการถ่ายทอด และมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ความสมบูรณ์ตามแหล่งข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการปรับแก้ไข โดยการเพิ่มเติมการอ้างอิงแหล่งที่มาในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นที่เรียบร้อย ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลสรุปการตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”

ข้อ	ประเด็นการตรวจสอบ	คะแนนประเมินของ			รวม	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
		นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ					
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	ความครบถ้วนในเชิงวิชาการ	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสม
2	ความสมบูรณ์ตามแหล่งข้อมูล	+1	0	0	1	0.33	ปรับแก้ไข
3	ความเหมาะสมของวิธีการเขียน	+1	0	+1	2	0.67	เหมาะสม
4	ความน่าสนใจของวิธีการเล่าเรื่อง	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสม
5	ความทันสมัยของเนื้อหาในการถ่ายทอด	+1	+1	+1	3	1	เหมาะสม

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” พบว่า ชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” มีความเหมาะสมใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความครบถ้วนในเชิงวิชาการ ความเหมาะสมของวิธีการเขียนเรื่องเล่า ความน่าสนใจของวิธีการเล่าเรื่อง และความทันสมัยของเนื้อหาในการถ่ายทอด และมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงแก้ไข จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ความสมบูรณ์ตามแหล่งข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการปรับแก้ไข โดยการเพิ่มเติมการอ้างอิงแหล่งที่มาในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นที่เรียบร้อย

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพบริบทพื้นที่ของตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

สภาพบริบทพื้นที่ของตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน จนเกิดเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และเรื่องเล่าสืบทอดกันมาตามแต่ละช่วงอายุ ซึ่งข้อมูลที่สำคัญคือ เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครอง เป็นเมืองท่าที่สำคัญในการทำการค้าขายทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งสอดคล้องกับ สนิทสุขกระจำ (2547) จาก “ตำนานพ่อทวดช้างและพระเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์” พบว่า เรื่องเล่าที่ปรากฏในพื้นที่ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จะเกี่ยวข้องกับตำนานพ่อทวดช้างและพระเจดีย์ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำตำบลเขารูปช้าง ตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเรียบเรียงจากการบอกเล่าต่อกันมาจากผู้สูงอายุในพื้นที่ ทางด้านสภาพภูมิประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และทะเลอ่าวไทยที่เป็นจุดแข็งอันโดดเด่น ทางที่ราบเชิงเขาในการเพาะปลูก ที่ราบต่ำในการทำนา และติดชายฝั่งในการทำประมง และเป็นพื้นที่ในการค้าขายของนักเดินทาง ทำให้ตำบลเขารูปช้างเกิดความได้เปรียบในเชิงพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2564) ที่กล่าวถึง จังหวัด “สงขลา” ว่าถือเป็นดินแดนแห่งมรดกที่ถูกสืบทอดมาจากบรรพชน เต็มไปด้วยอดีตและประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี การเกื้อกูลกันของผู้คน รวมถึงวัฒนธรรมของเหล่าบรรพชนยังคงอยู่คู่ชุมชนทั้งสองฝั่งทะเลสาบสงขลาตลอดมา ทั้งนี้ ทำให้ตำบลเขารูปช้างมีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นขยายที่รองรับการเจริญเติบโตจากนครสงขลา เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา และร้านค้าต่าง ๆ ทำให้ผู้คนในพื้นที่ตำบลเขารูปช้างมีทั้งนักรูกรัก ข้าราชการ นักศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งทั้งหมดนี้ ถือเป็นการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่หล่อหลอมทำให้ตำบลเขารูปช้างเกิดสภาพความเป็นอยู่ที่มีความผสมผสานได้อย่างลงตัว จนทำให้เกิดชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับ และเป็นที่น่าสนใจของการเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กรมประชาสัมพันธ์ (2565) ที่กล่าวว่า วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละพื้นที่ล้วนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มคนในพื้นที่นั้น ๆ การรับวัฒนธรรมจากภายนอกและลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมเป็นผลทำให้ลักษณะการดำเนินชีวิตหรือวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนไทยในแต่ละพื้นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน สำหรับทางด้านประเพณี วัฒนธรรมของเขารูปช้าง ยังคงได้รับการสืบสานจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามยุคสมัย รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกประเภท ทั้งทางประวัติศาสตร์ ทางธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ และนันทนาการ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส และเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ จนสามารถสร้างความเข้มแข็งในเชิงเศรษฐกิจและชุมชนให้กับคนในพื้นที่เขารูปช้างได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ ปัญญา เทพสิงห์ และเก็ดฉา บุญปรากฏ (2558) ศึกษาเรื่อง การจัดการแหล่งศิลปวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรม การจัดการแหล่งศิลปวัฒนธรรม และแนวทางพัฒนาแหล่งศิลปวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย ซึ่งผลจากการศึกษา พบว่า ด้านชุมชนควรสร้างความรู้แก่คนในชุมชน ให้คนในชุมชนเป็นผู้นำ

การท่องเที่ยว และเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ด้านสังคมและวัฒนธรรมควรจัดเป็นแหล่งเรียนรู้
ข้ามวัฒนธรรม และเปิดทางการเข้ามีส่วนร่วมของคนหลากหลายวัฒนธรรม เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมีความ
ภาคภูมิใจในมรดกศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2. การออกแบบและจัดทำชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”

การออกแบบชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” ได้อาศัยกลยุทธ์ของการเขียนเรื่องเล่า
ผ่านการสมมติตัวละครที่เป็นเยาวชนในพื้นที่ เพื่อให้ภาษาที่ใช้สอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
คือ เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ตำบลเขารูปช้าง ซึ่งสอดคล้องกับ ฉลองรัฐ เณรมาลย์ ชลมารค
(2553) ที่กล่าวว่า เรื่องเล่า (narrative) คือ รูปแบบ วิธีการที่มนุษย์ใช้ทำการสื่อสารเรื่องราวไปสู่ผู้อื่น
โดยทั่วไปเรื่องเล่ามีองค์ประกอบสำคัญ เช่น ตัวละคร เหตุ/พื้นที่ กาละ/เวลา การพัฒนาเรื่อง และมุมมอง
เป็นต้น นอกจากนี้ ชุดความรู้ดังกล่าวยังสามารถที่จะต่อยอดไปเป็นส่วนของการพัฒนาการท่องเที่ยวของ
พื้นที่ เป็นเหมือนคู่มือของผู้นำเที่ยวในชุมชนที่สามารถพัฒนาไปสู่คู่มือแนะนำเที่ยว หรือเอกสารเพื่อเผยแพร่ไป
ยังนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวประเทศ ด้วยเป็นงานเขียน 2 ภาษา จึงสามารถให้นักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติเข้าใจ อันนำไปสู่การสร้างมูลค่าของการเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของตำบลเขารูปช้างได้ใน
อนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ กรรณก นิลดำ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างการเล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย ซึ่งพบว่า การสร้างเรื่องเล่าเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิง
สุขภาพ ที่มาจากการชุมชนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายของการเล่าเรื่อง จากนั้น นำจุดเด่นมา
พัฒนาเพื่อหาความแตกต่างโดยการสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การสร้างองค์ประกอบแวดล้อมที่
สนับสนุนเรื่องเล่า เพื่อให้เรื่องเล่าชัดเจนโดดเด่นมากขึ้น รวมถึงการเลือกวิธีการสื่อสารผ่านสื่อ และนำเรื่อง
เล่าที่สร้างสรรค์เผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาถึงความเข้าใจความเป็นชุมชนที่สื่อสารออกไป และ
สอดคล้องกับ ลักษณะสุภา พิงผล (2560) ที่ได้ศึกษาการใช้เรื่องเล่าในการพัฒนาทักษะการขาย โดยได้นำ
กระบวนการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมและกระบวนการเรียนรู้ผ่านการจัดการความรู้ด้วยการใช้เรื่องเล่ามาใช้
ในการทดลอง

3. การตรวจสอบความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง”

ความเหมาะสมของชุดความรู้ “เรื่องเล่าเรา...เขารูปช้าง” เป็นไปตามแนวทางของการเขียน
ชุดความรู้ในลักษณะเรื่องเล่า โดยต้องให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสาร ระหว่างภาษา
ที่เป็นของตัวละคร และภาษาในการสรุปเนื้อหาใจความสำคัญที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการสร้างสถานการณ์
ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนบทสรุป ที่มีความสมบูรณ์ในเชิงเนื้อหา และทั้งข้อคิดเห็นหรือประเด็นให้กับผู้อ่าน
ซึ่งสอดคล้องกับ ปวิณอร พรหมณี (2555) ที่กล่าวว่า หัวใจที่สำคัญที่สุดของการเขียนเล่าเรื่องก็คือ
การอนุญาตให้เรื่องราว หรือ case เป็นตัวเล่าเรื่อง พุดง่าย ๆ ไม่ใช่ให้เราเป็นคนตัดสินเรื่องราวที่เล่า หรือ
บอกคนอ่าน แต่ให้เล่าผ่านเรื่องราว หรือ case อันนี้สำคัญมาก ๆ ในการเขียนเรื่องเล่า เพราะจะทำให้เรื่อง
เล่ามีพลัง และสอดคล้องกับ อุมาวัลย์ ชีช่วง (2555) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์
ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523 - 2553 ซึ่งพบว่า เรื่องเล่าสำหรับเด็กมีลักษณะ
เป็นเรื่องที่เน้นความบันเทิงและเพลิดเพลินในการอ่านและมีบทบาทในการถ่ายทอดอุดมการณ์บางประการ
ไปสู่เด็ก และมีบทบาทเป็นสารทางอุดมการณ์ซึ่งรัฐอาจใช้ในการถ่ายทอดและปลูกฝังความคิดเชิง
อุดมการณ์บางประการแก่เด็กในสังคมไทยเพื่อสร้างเด็กดีและพลเมืองดี ซึ่งจะเอื้อต่อการกำกับดูแลและ
ควบคุมสมาชิกในสังคม นอกจากนี้ วิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบความเหมาะสมก็เป็นไปตามแนวทางการ

ตรวจสอบที่ได้รับการยอมรับและนำมาใช้โดยทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธรา วิจิตเวชไพศาล (2561) ที่กล่าวว่า เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ คะแนน 1+ เมื่อเนื้อหาไม่สอดคล้อง -1 เมื่อเนื้อหาไม่สอดคล้อง และ 0 เมื่อไม่แน่ใจแบบทดสอบหรือข้อสอบที่ถือว่ามีความเที่ยงตรงตาม เนื้อหาในระดับดี สามารถนำไปวัดผลได้ จะต้องมียาค่า IOC เกินกว่า 0.5 เป็นต้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษา พบว่า เนื้อหาที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การจัดทำชุดความรู้ได้นั้น สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงถิ่นกำเนิดหรือที่อยู่อาศัยของตนเอง โดยอาจนำไปจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ หรือจัดทำเป็นหลักสูตรสาระท้องถิ่นในระดับประถมศึกษา โดยเริ่มต้นจากโรงเรียนในสังกัดของเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อันจะเป็นการสืบสาน และส่งต่อข้อมูลความรู้ จากรุ่นสู่รุ่นในอนาคต

1.2 จากผลการศึกษา พบว่า เนื้อหาที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การจัดทำชุดความรู้ได้นั้น สามารถนำไปพัฒนาเป็นคู่มืออบรมมัคคุเทศก์น้อยของตำบลเขารูปช้าง หรือนำไปพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว หรือกิจกรรมประเพณีประจำปีของตำบลเขารูปช้าง เพื่อรองรับการท่องเที่ยว และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าของสินค้าและสร้างนวัตกรรมทางสังคมโดยมีต้นทุนจากวัฒนธรรมประจำปีได้ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำหลักสูตรอบรมระยะสั้น หรือหลักสูตรสาระท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเยาวชนในพื้นที่ รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้ข้อมูลจากชุมชนเป็นในการทำกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การทดลองสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ หรือการพัฒนาการท่องเที่ยว อันจะเป็นการสร้างความรัก ความหวงแหน และความเป็นเจ้าของในการสร้างเยาวชนคนรุ่นใหม่ และการสร้างความเจริญในระดับพื้นที่ด้วยคนในพื้นที่เป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก นิลดำ. (2563). การสร้างการเล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*. 14(2), 109 - 135.
- กรมประชาสัมพันธ์. (2565). วิถีชีวิต. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก https://thainews.prd.go.th/banner/th/culture_th/life.php
- กรมศิลปกร. (2551). *จดหมายเหตุเสด็จพระราชดำเนินหัวเมืองปักษ์ใต้*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปกร.
- ฉลองรัฐ เอมมัลย์ ชลมารค. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่า ลัทธิชนบท และเกษตรกรรมในภาพยนตร์ไทย*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์). วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. กรุงเทพฯ.

- นพพร ประชากุล. (2537). การอภิปรายเชิงวิชาการนิเทศศาสตร์กับทิศทางการศึกษาเรื่องเล่าสมัยใหม่. ใน ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และคณะ (บ.ก.), *สุนทรียศาสตร์ : การศึกษาสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคติ*. 237-268. โครงการพัฒนาองค์ความรู้นิเทศศาสตร์ตะวันออก ภาควิชาวาริชวิทยา และสื่อสารการแสดงร่วมกับโครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณอร พรหมณี. (2555). *เทคนิคการเล่าเรื่อง*. สืบค้น 31 ตุลาคม 2564, จาก [https:// www.gotoknow.org/posts/456068](https://www.gotoknow.org/posts/456068).
- ปัญญา เทพสิงห์ และเกตุฉวา บุญปรากฏ. (2558). *การจัดการแหล่งศิลปวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย*. โครงการวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2558.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. (2549). *เก้าสู่ศตวรรษที่เก้า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*. สงขลา: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580. (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 135, ตอนที่ 82 ก, หน้า 1 - 61.
- ลักษณะสุภา พิงผล. (2560). *การใช้เรื่องเล่าในการพัฒนาทักษะการขาย*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2544). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท สุขกระจำง. (2547). *ตำนานพ่อทวดช้างและพระเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์*. สงขลา: มปท.
- สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). *หอดูดาวฯ สงขลา*. สืบค้น 12 กันยายน 2565, จาก <https://www.narit.or.th/index.php/songkhla-observatory>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติประจำปี 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2564). *วิชัน...คนเลขาบ*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://rdo.psu.ac.th/th/images/D3/PR-news/2564 /Research/Songkhla-Lake-4.pdf>
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารยา องค์เอี่ยม และพงศ์ธรา วิจิตเวชไพศาล. (2561). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย. *วิสัยทัศน์*, 44(1). 36 - 42.
- อุมาวลัย ชีช่วง. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523 - 2553*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ:
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. (4th ed.). Thousand Oaks: CA Sage.

การได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าถูกทำร้าย : แนวคิดตามหลักกฎหมายและหลักพุทธวรรณกรรม

Acquiring Ownership of Injured Wild Animal: Concepts of Legal Principle and Buddhist Literature Principle

ภูณัช รัตนชัย¹, ณฐภัทร ธีรารังคุล²,
พระครูจิรธรรมรัต ดร.³

Pupanat Rattanachai¹, Natapat Thirarangkul²,
Phrakhujirathamarat Dr.³

Received: August 18, 2023

Revised: September 29, 2023

Accepted: October 19, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ศึกษาถึงบุคคลผู้ทำร้ายสัตว์ป่าจนบาดเจ็บแล้วหนีไป และบุคคลนั้นได้ติดตามไปโดยพลัน หากผู้อื่นจับสัตว์นั้นได้หรือสัตว์นั้นตายลงในที่ดินของบุคคลอื่น เกิดเป็นข้อโต้แย้งว่าใครควรเป็นผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่านั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1322 ได้กำหนดให้บุคคลแรกเป็นเจ้าของสัตว์ การศึกษาอีกทางหนึ่งผู้เขียนได้นำเอาพุทธวรรณกรรมเรื่องศึกชิงหงส์มาพิจารณาในเนื้อหาสาระว่า เจ้าชายเทวทัตใช้ธนูยิงหงส์ที่บินอยู่จนบาดเจ็บร่วงลงมาแล้วติดตามไป ในขณะที่เจ้าชายสิทธัตถะได้รักษาและช่วยชีวิตหงส์เอาไว้ได้ ก่อนที่เจ้าชายเทวทัตจะติดตามมาทัน จึงเกิดข้อโต้แย้งสิทธิเหนือตัวหงส์และความในพุทธวรรณกรรมวินิจฉัยว่า ผู้ช่วยชีวิตย่อมมีสิทธิเหนือกว่าผู้พรากชีวิต เจ้าชายสิทธัตถะจึงได้หงส์ตัวนั้นไป

การศึกษาในบทความนี้พบว่า แนวคิดตามหลักกฎหมายกับหลักพุทธวรรณกรรมมีความเห็นตรงข้ามกัน ทางหลักกฎหมายถือเอาผู้ที่มีมาก่อนย่อมมีสิทธิใหญ่กว่า ส่วนหลักพุทธวรรณกรรมถือเอาผู้ช่วยชีวิตย่อมมีสิทธิเหนือกว่า เกิดเป็นข้อเปรียบเทียบกันระหว่างกฎหมายกับศีลธรรม โดยลอน ฟูลเลอร์ (Lon Fuller) และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) เห็นว่า กฎหมายควรสอดคล้องกับระบบศีลธรรม ส่วนจอห์น ออสติน (John Austin) ไม่เห็นด้วยกับการนำเอาหลักศีลธรรมมาเป็นกฎหมาย แม้แนวคิดทั้งสองประการนี้จะเห็นต่างกัน แต่ได้ถูกนำมาปรับใช้เป็นกฎหมายอยู่ในปัจจุบัน และผู้เขียนเห็นว่า การตรา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูณัช รัตนชัย อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Asst. Prof. Dr. Pupanat Rattanachai Lecturer in Law, Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐภัทร ธีรารังคุล อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Asst. Prof. Dr. Natapat Thirarangkul Lecturer in Law, Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University

³ พระครูจิรธรรมรัต ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี. Phrakhujirathamarat Dr. Instructor in Buddhist Management

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surat Thani Buddhist College

กฎหมายของไทยควรคำนึงถึงหลักศีลธรรมมาเป็นแนวทางร่วมกำหนดด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง ป้องกันกับวิถีการดำรงชีวิตของชาวพุทธต่อไป

คำสำคัญ: กรรมสิทธิ์, สัตว์ป่าถูกทำให้บาดเจ็บ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, หลักศีลธรรม, พุทธธรรม

Abstract

This academic article aims to study a case in which a person wounds a wild animal and hunts after the fleeing injured wild animal and another person catches the injured animal or the animal dies on another person's premises. It causes a controversy centered on the ownership of the wild animal. According to Section 1322, the Civil and Commercial Code, the first person is the owner of the animal. From another point of view, the author considered the Buddhist literature on the Buddha and the Swan. Prince Devadatta shot a swan with arrow and hunted after the injured bird. However, Prince Siddhartha managed to heal and save swan's life before Prince Devadatta caught up. An argument over the ownership of the swan arose. The Buddhist literature judged that the savior had a preferred right to the opposer. Hence, Prince Siddhartha owned the swan.

The study found that the concept of law principles was contrary to the concept of Buddhist literature. According to the law principles, those who come first gained the absolute right. In Buddhist literature, the savior's right prevailed. It draws a comparison between law and morality. Lon Fuller and Somdet Phra Buddhaghosacariya (P. A. Payutto) believed that the law should always be consistent with morality. John Austin argued that there is no necessary connection between law and morality. Although these two concepts are different but has been adapted into the law. The author thought that Thai legislation should take into account morality as a guideline to ensure a suitable relevance to the way of life of the Buddhists.

Keywords: Ownership, Wildlife, Civil and Commercial Code, Morality, Buddhist Literature

1. บทนำ

อดีต การตามล่าสัตว์ป่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา เนื่องจากสัตว์เหล่านั้นเป็นอาหารของมนุษย์ แต่ปัจจุบันเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง เมื่อสัตว์ป่าใกล้จะสูญพันธุ์หรือได้สูญพันธุ์ไปหมดสิ้นแล้ว เนื่องจากการล่าสัตว์ป่า ดังนั้น สัตว์ป่าจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่ายิ่งของประเทศชนิดหนึ่งที่อำนวยการประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ วิทยาการและรักษาความงาม ตลอดจนคุณค่าตามธรรมชาติไว้ การคุ้มครองสัตว์ป่าจึงได้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 เพื่อประโยชน์ของรัฐ และประชาชนส่วนรวมให้สมกับที่ชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธมามกะ

ปัจจุบัน พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ได้ออกมาบังคับใช้โดยยกเลิกกฎหมายที่บังคับใช้มาก่อน ด้วยเหตุผลโดยรวมว่า เพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นการป้องกันการล่าสัตว์ป่าในการนำเข้า ส่งออก และเป็นไปตามภาคีสมาชิกตามข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสัตว์ป่า ดังนั้น การคุ้มครองสัตว์ป่าในปัจจุบันจึงแผ่กว้างออกไปถึงความสัมพันธ์ที่ต้องกระทำตามพันธกรณีภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศ และส่งผลต่อการดำรงคงอยู่ของเผ่าพันธุ์สัตว์ป่าเป็นอย่างยิ่ง ที่กล่าวมานี้เป็นการคุ้มครองรักษาสัตว์ป่าโดยกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าที่มีเนื้อหาสาระเชื่อมโยงกับการศึกษาที่จะกล่าวต่อไปในเบื้องหน้า

แต่อย่างไรก็ตาม หากได้มองถึงสัตว์ป่าอีกมิติหนึ่งที่บังคับใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1322 ที่บัญญัติว่า “ บุคคลใดทำให้สัตว์ป่าบาดเจ็บแล้วติดตามไปและบุคคลอื่นจับสัตว์นั้นได้ก็ดี หรือสัตว์นั้นตายลงในที่บุคคลอื่นก็ดี ท่านว่าบุคคลแรกเป็นเจ้าของสัตว์ ” อันเป็นการให้สิทธิของผู้ล่าสัตว์ป่าคนแรกซึ่งทำร้ายสัตว์ให้บาดเจ็บแล้วติดตามไป แม้ว่าผู้จับสัตว์ป่าได้ในภายหลัง หรือสัตว์นั้นตายลงในที่ติดบุคคลอื่น กฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้บุคคลแรกเป็นเจ้าของสัตว์ ด้วยความน่าสนใจในหลักกรรมสิทธิ์ของเรื่องนี้ ผู้เขียนจึงนำเอาแนวคิดตามหลักพุทธธรรมมาวิเคราะห์เปรียบเทียบในกรณีที่หงส์ป่าบาดเจ็บเนื่องจากถูกคันธนูจากพระเวทที่ตำร้ายแล้วติดตามไป และขณะนั้นเจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงช่วยหงส์ตัวดังกล่าวไว้จนเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างกันว่าหงส์ตัวนี้ควรเป็นของใคร จนกระทั่งได้นำข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเข้าสู่ที่ประชุมนักปราชญ์แห่งนครกบิลพัสดุ์ และนักปราชญ์ได้ลงความเห็น ว่า ผู้ใดกรุณาต่อสัตว์ เป็นผู้ช่วยเหลือสัตว์ บุคคลนั้นจึงสมควรเป็นเจ้าของ เช่นนั้นเจ้าชายสิทธัตถะจึงได้เป็นเจ้าของหงส์ตามคำวินิจฉัย

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า สาระแห่งบทบัญญัติมาตรา 1322 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับแนวคิดตามหลักพุทธธรรมมีข้อความคิดที่ตรงข้ามกัน อันควรนำมาเพื่อการพิจารณาอย่างรอบคอบกับผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงแนวคิดของนักปราชญ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับศีลธรรมมาเป็นข้อสนับสนุน โดยการเปรียบเทียบหลักแห่งความรู้และความจริงที่ได้ที่สืบเนื่องกันมานับแต่อดีตและทรงอิทธิพลต่อแนวคิดของมนุษย์จวบจนถึงปัจจุบัน อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในวงวิชาการต่อไป

2. สัตว์ป่า: กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

การคุ้มครองสัตว์ป่าในประเทศไทยโดยเริ่มแรกเป็นการคุ้มครองช้างป่า คือ พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า ร.ศ. 119 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อคุ้มครองช้างป่าเพียงชนิดเดียว ไม่ครอบคลุมไปถึงสัตว์ป่าชนิดอื่น ต่อมาสัตว์ป่าหลายชนิดใกล้จะสูญพันธุ์ รัฐบาลจึงได้ตรากฎหมายขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครอง ป้องกัน สัตว์ป่ามาจนถึงปัจจุบัน (กฎหมายสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของไทย, 2565: ออนไลน์) ต่อมา มีการลักลอบล่าสัตว์ป่าเพื่อนำออกมาจำหน่ายเป็นสินค้าเป็นจำนวนมาก อันเป็นเหตุให้สัตว์ป่าที่มีค่าบางชนิดได้ถูกล่า และถูกทำลายจนสูญพันธุ์ไปแล้ว และบางชนิดก็กำลังจะสูญพันธุ์ไป จึงมีการแก้บทบัญญัติของกฎหมายให้รัดกุมเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการลักลอบล่าสัตว์ป่า และคุ้มครองและรักษาสัตว์ป่า อันเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าของประเทศไว้ จึงได้มีประกาศของคณะปฏิวัติมีคำสั่งให้การคุ้มครองและรักษาสัตว์ป่ามีความรัดกุมยิ่งขึ้น

ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 บังคับใช้และมาตรา 4 ได้ให้นิยามคำว่าสัตว์ป่าไว้ 4 จำพวก ได้แก่ “สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว ส่วนนิยามคำว่า “สัตว์ป่าสงวน” หมายความว่า สัตว์ป่าหายากหรือสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์จำเป็นต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และนิยามคำว่า “สัตว์ป่าคุ้มครอง” หมายความว่า สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศหรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ตลอดถึงได้นิยามคำว่า “สัตว์ป่าควบคุม” โดยให้หมายถึง สัตว์ป่าที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และสัตว์ป่าอื่นที่ต้องมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

อนึ่ง ที่กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดคำนิยามคำว่า สัตว์ป่า เพิ่มขึ้นมากกว่ากฎหมายในฉบับก่อน ๆ เนื่องจากสามารถกำหนดชนิดและสามารถคุ้มครองสัตว์ป่าควบคุมหรือวิธีดำเนินการต่อสัตว์ป่าเหล่านั้นได้

3. การครอบครองสัตว์ป่าไม่มีเจ้าของ: ตามระบบกฎหมายโรมันและอังกฤษ

กฎหมายโรมันให้ความสำคัญเกี่ยวกับการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์และความครอบครอง ด้วยการกำหนดวิธีการที่จะได้มาอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายทรัพย์สินโรมัน โดย Pual (us) นักกฎหมายของโรมันได้วางหลักพื้นฐานของการครอบครองว่า บุคคลพึงจะได้มาซึ่งความครอบครองทรัพย์สินโดยทางจิตใจ (animus domini) และโดยอินทรีย์ (corpore)

การครอบครองทรัพย์สินโดยทางจิตใจ (animus domini) หมายถึง มีเจตนาที่จะเป็นเจ้าของ ถ้ายึดถือโดยไม่มีเจตนา ย่อมไม่ถือว่าเป็นการครอบครอง ส่วนการครอบครองโดยอินทรีย์ต้องเป็นการครอบครองอินทรีย์ของทรัพย์สินที่ผู้ครอบครองต้องสามารถควบคุมทรัพย์สินนั้นได้ทางกายภาพ การครอบครองทั้ง 2 ประการนี้เป็นเงื่อนไขที่สำคัญและเพียงพอต่อการครอบครองทรัพย์สินได้โดยชอบ (Civis Possessio)

การครอบครองในกฎหมายอังกฤษโบราณ (Common Law) เหมือนกับหลักกฎหมายโรมัน โดยการอาศัยหลัก 2 ประการเช่นกัน คือ เจตนาในการครอบครอง ซึ่งเป็นเจตนาที่จะครอบครองทรัพย์สินแต่เพียงผู้เดียว (animus possidendi) และอินทรีย์แห่งการครอบครอง คือ การควบคุมทางกายภาพ (corpus possessionis) เป็นการควบคุมทรัพย์สินโดยบุคคล หรือลูกจ้าง หรือตัวแทนของตน (ประชุม โฉมฉาย, 2558, 84)

อนึ่ง กฎหมายโรมันในกรณีของการครอบครอง (occupatio) อันเข้าถือเอาทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ โดยบุคคลนั้นเจตนาที่จะปฏิบัติต่อทรัพย์สินในลักษณะแห่งความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ได้มาด้วยการครอบครอง โดยเฉพาะทรัพย์สินที่ไม่เคยมีใครเป็นเจ้าของมาก่อน (Res Nullius) เป็นต้นว่า สัตว์ป่า (ประชุม โฉมฉาย, 2558, 95) ซึ่งกฎหมายอังกฤษ (Common Law) ก็มีวิธีการคล้ายคลึงกันในลักษณะดังกล่าวเช่นกัน จึงเรียกว่า occupation

ตามหลักกฎหมายโรมันในกรณีสัตว์ป่าที่มีบุคคลจับไว้แล้วหรือถูกทำให้บาดเจ็บหลุดกลับคืนอิสระและเข้าไปในที่ดินของผู้อื่น ถ้าบุคคลนั้นติดตามเอาคืนโดยพลันก็สามารถรักษกรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่านั้นไว้ได้ แม้จะเป็นการบุกรุกเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นก็ตาม ส่วนในหลักกฎหมายอังกฤษ (Common Law) สัตว์ป่านั้นจะตกเป็นของเจ้าของที่ดินตามหลักสิ่งที่ติดอยู่กับที่ดินย่อมเป็นส่วนควบของที่ดิน (Superficies solo cedit) โดยให้รวมถึงการล่าสัตว์ในที่ดินของผู้อื่นด้วย กฎหมายอังกฤษให้ผู้ครอบครอง (occupier) ที่ดินเป็นเจ้าของสัตว์ป่าดังกล่าว (ประชุม โฉมฉาย, 2558, 96)

ดังนั้น จากการศึกษากรณีในการจับสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของจึงเกิดความแตกต่างในการเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่านั้นระหว่างแนวคิดตามกฎหมายโรมันที่ถือเอาสิทธิการติดตามโดยพลันในขณะที่สัตว์นั้นหนีไป แม้กระทั่งสัตว์นั้นจะหนีเข้าไปในที่ดินของผู้อื่น ผู้ที่ติดตามย่อมได้เป็นเจ้าของสัตว์ป่านั้น ส่วนแนวคิดตามหลักกฎหมายอังกฤษได้พิจารณาถึงหลักดินแดนเป็นสำคัญ เมื่อสัตว์ป่าหนีจากการถูกล่าและเข้ามาอยู่ในที่ดินของบุคคลใด บุคคลนั้นย่อมเป็นเจ้าของ ในกรณีดังกล่าวผู้เขียนเห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้นำแนวคิดจากกฎหมายโรมันมาเป็นต้นแบบในการตรากฎหมาย

4. การได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของ: ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และหลักพทุธวรรณกรรม

กรณีการศึกษาบทความเรื่องการได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของ ผู้เขียนจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประการ คือ ในส่วนของการศึกษาการได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับในส่วนของการได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของตามแนวคิดของหลักพทุธวรรณกรรม โดยจะพิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

4.1 การได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การพิจารณาถึงคำว่า “สัตว์ป่า” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ ไม่ได้ปรากฏคำนิยามเอาไว้ว่า “สัตว์ป่า” หมายถึง สัตว์ป่าประเภทใดบ้าง ดังนั้น คำว่า “สัตว์ป่า” ณ ที่นี้จึงต้องเป็นไปตามคำนิยามแห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ดังที่ได้กล่าวเอาไว้แล้ว

อนึ่ง คำว่า “สัตว์ป่า” ที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ 3 มาตรา ได้แก่ มาตรา 1320 ในกรณีความเป็นเจ้าของสัตว์ป่า มาตรา 1321 ในกรณีการจับสัตว์ป่าได้ในที่รกร้างว่างเปล่าหรือในที่น้ำสาธารณะ และมาตรา 1322 ความเป็นเจ้าของกรณีสัตว์ป่าที่ถูกทำให้บาดเจ็บ ซึ่งเป็นมาตราที่ผู้เขียนนำมาศึกษาในบทความนี้ ดังนั้น สัตว์ป่า ตามกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้ สัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของตราบเท่าที่ยังอยู่อิสระจนกว่าจะมีผู้ใดจับได้ โดยถือว่าการเข้าถือเอา หมายถึง การแสดงความหวงแหนด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ (สรารัฐ ปิตียาศักดิ์, 2555, 121) และได้กล่าวถึงสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ โดยกำหนดออกเป็น 2 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก สังหาริมทรัพย์ที่เคยมีเจ้าของมาก่อน แต่เจ้าของเลิกครอบครองด้วยเจตนาสละกรรมสิทธิ์ ตามมาตรา 1319 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้นว่า สุนัขที่เจ้าของนำไปปล่อย (บัญญัติ สุขิวั, 2552, 162) ประการที่สอง สังหาริมทรัพย์ที่ไม่เคยมีเจ้าของมาก่อน เป็นต้นว่า สัตว์ป่าที่ยังเป็นอิสระอยู่ (บัญญัติ สุขิวั, 2552, 163)

แต่อย่างไรก็ตาม การพิจารณาเรื่องสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของโดยมีผู้เข้าถือเอา ด้วยวิธีการทำร้ายสัตว์จนบาดเจ็บแล้วติดตามไปจนผู้นั้นได้กรรมสิทธิ์ ซึ่งการเข้าถือเอาหรือการยึดถือนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้อธิบายเอาไว้ว่า การกระทำเพียงใดจึงจะถือได้ว่าเป็นการยึดถือทรัพย์สิน ดังนั้นจึงต้องเริ่มต้นด้วยการเข้าเกี่ยวกับทรัพย์สินตามควรแก่สภาพแห่งทรัพย์สินที่จะเข้ายึดถือเอา โดยจะต้องไม่มีสิ่ง

ใดเข้ามากัดกันมิให้เข้ายึดถือใช้อำนาจในทรัพย์สินนั้นได้ตามควร แต่ประการที่กล่าวมานั้นย่อมไม่เพียงพอ เพราะการเข้าไปเกี่ยวข้องในทรัพย์สินนั้นยังไม่ได้เด็ดขาดพอที่จะหวงกันมิให้บุคคลอื่นเข้ามาครอบครองได้ก็ยังไม่ได้ชื่อว่าเป็นการยึดถือโดยบริบูรณ์ ดังกรณีบุคคลสองคนไล่จับสัตว์ป่าตัวเดียวกัน บุคคลหนึ่งเพียงแค่ว่าหางไว้แล้วมันหลุดหนีไปได้ ต่างคนต่างตามล่า แม้คนแรกจะได้เข้าแตะต้องตัวได้ก่อนก็หาได้เป็นการเด็ดขาดถึงแก่การเกิดอำนาจหวงกันมิให้อีกคนหนึ่งเข้าจับเอาได้ ตราบใดที่ยังไม่ได้ทำให้สัตว์นั้นบาดเจ็บ ขนาดสาหัสที่จะหนีไปไม่รอด ด้วยเหตุนี้การเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นจะต้องถึงขนาดพอที่จะหวงกันมิให้บุคคลอื่นเข้ามาขัดขวางครอบครองได้ (เสนีย์ ปราโมช, 2479, 552-553)

ลำดับถัดมา ในเรื่องของการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่านั้น นอกจากการยึดถือโดยใช้อำนาจภายนอกดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ส่วนของหลักเจตนาภายในย่อมเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ด้วยการแสดงเจตนาเป็นเจ้าของอันเป็นเจตนาหวงกันต่อคนทั้งหลายทั่วทุกคน โดยไม่มีข้อผูกพันให้รับรองสิทธิหรืออำนาจแก่บุคคลอื่นใด (เสนีย์ ปราโมช, 2479, 585) ดังนั้น เจตนาภายในที่ต้องแสดงความเป็นเจ้าของจึงเป็นสาระสำคัญเช่นเดียวกันกับการยึดถือเอาทรัพย์สินนั้น โดยไม่อาจแยกออกจากกันได้

อีกประการหนึ่ง การทำให้สัตว์ป่านั้นบาดเจ็บมีความหมายอย่างไรจึงถือว่าบาดเจ็บ ในเรื่องนี้ จำต้องพิจารณาถึงร่องรอยบาดแผลว่าถึงขนาดที่จะทำให้สัตว์นั้นไม่อาจหนีไปได้จนพ้นเป็นอิสระ ถ้าเพียงแต่ทำให้มีรอยขีดข่วน โลหิตไหลเล็กน้อย ขนหลุด ย่อมไม่ถือว่าทำให้บาดเจ็บ บาดแผลนี้ไม่เป็นการขัดขวางการเป็นอยู่อย่างอิสระของสัตว์ป่านั้นได้ (บัญญัติ สุชีวะ, 2552, 169-170)

ถึงกระนั้นก็ดี เพียงแต่การทำให้สัตว์ป่านั้นบาดเจ็บยังไม่พอต่อการเข้าถือเอาและได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ หากสัตว์ป่านั้นหนีไป ผู้กระทำความผิดต้องติดตามสัตว์นั้นโดยพลัน มิใช่ปล่อยให้เหินนาน ล่วงเวลาแล้วจึงติดตามก่อนที่จะบุคคลอื่นเขาจะใช้สิทธิทำนองเดียวกัน (ศรีราชา เจริญพานิช, 2555, 144) แต่ถ้าพิสูจน์ได้ว่าผู้ใดทำให้บาดเจ็บก่อน แม้จะมีผู้อื่นมาทำให้บาดเจ็บในภายหลังอีก บุคคลแรกเท่านั้นที่จะเป็นเจ้าของสัตว์ (บัญญัติ สุชีวะ, 2552, 170)

กรณีดังกล่าวกฎหมายถือหลักว่า เมื่อบุคคลใดกระทำให้สัตว์ป่าบาดเจ็บแล้วติดตามไปย่อมเกิดสิทธิที่จะเข้าถือเอา บุคคลอื่นจะอ้างสิทธิโดยฝ่าฝืนสิทธิของเขาไม่ได้ ไม่ว่าสัตว์นั้นจะตายลงในที่ดินของบุคคลใด เจ้าของที่ดินจะอ้างสิทธิใด ๆ เหนือกว่าผู้ทำให้สัตว์นั้นบาดเจ็บหาได้ไม่ (มานิตย์ จุมปา, 2554, 201) เรื่องนี้เชื่อมกับหลักสุภาษิตกฎหมายบทหนึ่งความว่า “ผู้ที่มาก่อนย่อมมีสิทธิใหญ่กว่า” (qui prior est tempore potior est jure) บางครั้งมีการเรียกหลักดังกล่าวว่า กฎหมายป่า (law of the jungle) โดยที่ใครมาก่อนได้ก่อน (ประชุม โฉมฉาย, 2558, 96-97) สุภาษิตกฎหมายดังกล่าวเกิดจากสามัญสำนึกของบุคคล จนพัฒนาเป็นหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน หลักกฎหมายดังกล่าวได้เริ่มต้นจากการที่มนุษย์ได้อาศัยอยู่ร่วมกันในลักษณะแบบชนเผ่าที่ได้ใช้หลักเหตุผลตามสามัญสำนึก อันเป็นส่วนหนึ่งของศีลธรรมในการพิจารณาว่าเรื่องใดถูกหรือผิด หลักที่ว่านี้ หมายความว่าถึง หลักที่ตัดสินว่าใครมีสิทธิดีกว่า ใครเป็นผู้ครอบครองสิ่งใดโดยชอบธรรมก่อนผู้นั้นย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้อื่น (ใครก่อนย่อมมีอำนาจดีกว่า, 2565: ออนไลน์) ดังนั้น การจับสัตว์ป่าก็เช่นเดียวกัน หากมีผู้พยายามทำร้ายสัตว์ป่าจนได้รับบาดเจ็บแล้วหนีไป และได้ติดตามโดยพลัน ผู้กระทำจึงควรเป็นผู้มีความชอบธรรมที่จะได้ครอบครองสัตว์ตัวนั้นในฐานะเป็นเจ้าของ ถึงแม้ว่าจะมีผู้อื่นจับได้ในภายหลังก็ตาม เนื่องจากกฎหมายให้ความสำคัญถึงสิทธิของบุคคลแรกที่มีเจตนาจะเข้ายึดถือสัตว์ป่านั้นมาเป็นของตนโดยไม่ละทิ้งสิทธิที่ตนจะพึงมีพึงได้จากการรับรองของกฎหมาย หากแต่ในกรณี คนหลายคนร่วมกันล่าหรือจับแล้วทำให้สัตว์บาดเจ็บแล้วหนีไป ต่อมาได้ติดตาม

และจับสัตว์นั้นได้ หรือได้ซากสัตว์นั้นที่ตายลงในที่ดินของผู้อื่น คนทุกคนเหล่านั้นก็ย่อมได้กรรมสิทธิ์ร่วมกันในสัตว์ตัวนั้น (บัญญัติ สุชีวะ, 2552, 144)

4.2 การได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของ : หลักพุทธวรรณกรรม

สมัยหนึ่ง ก่อนพุทธกาล เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกไปเที่ยวนอกเมืองกับพระญาตินามว่า เจ้าชายเทวทัต ผู้ซึ่งได้พาคนศรและลูกศรติดไปด้วย หงส์ป่าตัวหนึ่งบินผ่านอุทยานของพระเจ้ากรุงกบิลพัสดุ์ บ่ายหน้าทางทิศเหนือสู่อยอดเขาหิมาลัยอันเป็นที่อาศัย เจ้าชายเทวทัตทอดพระเนตรเห็นหงส์บินผ่านเหนือศรีษะพระองค์จึงทรงยกลูกศรขึ้นพาดสาย น้าวคันธนูจนเต็มแรงยิงออกไปทันที ลูกศรวิ่งขึ้นไปถูกหงส์ตัวนั้น ถลาคกลงสู่พื้นดินด้านล่าง (เจ้าชายสิทธัตถะ – เจ้าชายเทวทัตและพญาหงส์, 2565: ออนไลน์) เจ้าชายทั้งสองพระองค์ต่างวิ่งไปเก็บมัน เจ้าชายสิทธัตถะวิ่งไปถึงหงส์ตัวนั้นก่อน และได้อุ้มมันขึ้นมาอย่างระมัดระวัง พร้อมกับชักศรนั้นออกจากปีกหงส์ และทรงยัดไปไม่มีรอยเห็นเข้าไปในบาดแผลเพื่อให้โลหิตนั้นหยุดไหล หงส์อยู่ในความเจ็บปวดและหวาดกลัว พระองค์จึงทรงลูบประคองไปมาอย่างนุ่มนวล เหตุการณ์ครั้งนี้ ทำให้เจ้าชายเทวทัตขัดเคืองพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ในการที่เจ้าชายสิทธัตถะแย่งหงส์ไปเสียดังนี้ จึงได้เรียกร้องให้เจ้าชายสิทธัตถะคืนหงส์ตัวนั้นให้แก่พระองค์ ในฐานะที่พระองค์เป็นผู้ยังมันตกด้วยลูกศรของพระองค์เอง (พุทธทาสภิกขุ, 2533, 22) เจ้าชายสิทธัตถะทรงปฏิเสธที่จะมอบหงส์ตัวนั้นให้แก่เจ้าชายเทวทัต ด้วยการให้เหตุผลว่า “ถ้าหงส์ตายมันจึงเป็นของผู้ยิง แต่เมื่อมันยังมีชีวิตอยู่เช่นนี้ มันก็ต้องเป็นของผู้ที่พยายามช่วยชีวิตมันไว้” ในขณะที่เจ้าชายเทวทัตก็ยังยืนยันว่ามันต้องเป็นของพระองค์ การโต้แย้งเช่นนี้ ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะเสนอให้นักปราชญ์ของประเทศเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด เจ้าชายเทวทัตจึงยินยอมตามข้อเสนอดังกล่าว (พระปัลลิกำพล ปญญาวุฒโธ, 2556, 60)

ครั้งนั้น ในที่ประชุมอันเป็นที่วินิจฉัยปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้นำเรื่องหงส์เข้ามาพิจารณา มีการโต้แย้งถกเถียงกันมาก บางท่านมีความเห็นอย่างหนึ่ง บางท่านมีความเห็นอย่างอื่น บ้างก็ว่านกควรเป็นของเจ้าชายเทวทัต บางท่านว่าควรเป็นของเจ้าชายสิทธัตถะ โดยต่างมีเหตุผลที่แตกต่างกันไปไม่สามารถหาข้อยุติได้ แต่ท้ายที่สุด มีบุรุษผู้หนึ่งที่ไม่เคยปรากฏกายในที่นี้มาก่อน ได้ลุกขึ้นแล้วกล่าวว่า “โดยแท้จริง ชีวิตต้องเป็นของผู้ที่พยายามจะช่วยชีวิตมันไว้ ชีวิตต้องไม่เป็นของผู้ที่พยายามแต่จะทำลายมัน นกที่กำลังบาดเจ็บนี้ เมื่อกล่าวโดยสิทธิอันชอบธรรมแล้ว ต้องตกเป็นของบุคคลที่พยายามช่วยชีวิตมันไว้แต่ฝ่ายเดียว ดังนั้น จึงขอให้กตัญญูนี้เป็นของผู้ที่พยายามช่วยเหลือ คือ เจ้าชายสิทธัตถะเถิด” (พุทธทาสภิกขุ, 2533, 23)

ด้วยคำชี้แจงที่ประกอบด้วยเหตุผลอันยากที่จะหาผู้ใดโต้แย้งได้ ทุกคนในที่ประชุมลงความเห็นตัดสินเป็นว่า ให้เจ้าชายสิทธัตถะเป็นผู้ที่ได้นกตัวนั้นซึ่งพระองค์ทรงพยายามช่วยชีวิตหงส์ตัวนั้นไป และพระองค์ทรงเอาพระทัยใส่ในนกนั้นอย่างเมตตา จนกระทั่งแผลของมันหายสนิท พระองค์ทรงปล่อยมันสู่ความเป็นอิสระในสรวงกลางป่าลึกต่อไป (พุทธทาสภิกขุ, 2533, 23)

เมื่อพิจารณาเรื่องราวแห่งพุทธวรรณกรรมที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ชีวิตทุกชีวิตล้วนแต่ ต่างหวงแหนต่างรักชีวิตของตนเองด้วยกันทั้งสิ้น การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นข้อห้ามแห่งปฐมปฏิบัติแห่งเบญจศีลที่ไม่ควรก้าวล่วงชีวิตของผู้ใด แม้ว่าจะเป็นมนุษย์ด้วยกันเองหรือสัตว์ประเภทใด ๆ ก็ตาม แต่เดิมเจ้าชายสิทธัตถะก่อนจะออกบรรพชาอุปสมบทจนหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง พระองค์ทรงมีเมตตาต่อสัตว์เป็นที่ยิ่ง ดังเรื่องที่พระองค์ทรงช่วยชีวิตหงส์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ครั้นเมื่อพระองค์ทรงบรรลุพระนิพพานเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งปวงเป็นยิ่งนัก ความรักที่พระองค์ทรงมีต่อสรรพสัตว์พินิจได้จากพระพุทธรูปที่ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย อีกอย่างหนึ่ง เมื่อบุรุษกล่าวชมตาคต พึง

กล่าวเช่นนี้ว่า พระสมณโคดม ละการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ วางทัณฑะ วางศาสตรา มีความละอาย มีความเอ็นดู มีความกรุณา หวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงอยู่” (ที.สี. (ไทย) 9/1/3) คำตรัสนี้เห็นได้ว่า พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างต่อการเมตตาสัตว์ เป็นคำสอนให้ละเว้นจากการพรากชีวิตสัตว์ทั้งปวง สอดคล้องกับหลักเบญจศีลข้อแรกทีศุภศีลพึงปฏิบัติตาม คือ ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน

5. กฎหมายกับศีลธรรม: แนวคิดของนักปรัชญา

การศึกษาลำดับต่อไปนี้ ผู้เขียนจะได้พิจารณาถึงกฎหมายกับศีลธรรมตามแนวคิดของนักปรัชญา ซึ่งโดยทั่วไปกฎหมายเป็นสิ่งที่บังคับและควบคุมความประพฤติโดยมีอำนาจอยู่เหนือบุคคล และจะมีบทลงโทษ ถ้าหากบุคคลใดกระทำหรือไม่กระทำตามบทบัญญัตินั้น ๆ ส่วนศาสนาและศีลธรรม เป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติตาม และมีข้อกำหนดห้ามมิให้กระทำลงเช่นเดียวกับกฎหมาย เพียงแต่ไม่มีสภาพบังคับลงโทษต่อร่างกาย การฝ่าฝืนศาสนาและศีลธรรมนั้นจึงมองได้ในเชิงลงโทษด้านของจิตใจเป็นหลัก

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าศาสนาเป็น กฎ ข้อบังคับที่ผู้นำของศาสนาต่าง ๆ กำหนดขึ้นไว้ให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติแต่ความดี ส่วนศีลธรรมนั้นเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ว่าการกระทำนั้นผิดหรือถูกอย่างไร (นฤมล ตีวงษา, สิทธิกร ศักดิ์แสง, 2562, 108-109) ต่อจากนี้ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงแนวคิดของนักปรัชญาที่มีต่อกฎหมายกับศีลธรรม ดังต่อไปนี้

5.1 กฎหมายกับศีลธรรม: แนวคิดของลอน ฟุลเลอร์ (Lon Fuller)

ลอน ฟุลเลอร์เป็นนักปรัชญากฎหมายร่วมสมัยของสำนักกฎหมายธรรมชาติที่เชื่อในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับศีลธรรม โดยเน้นในเรื่อง “วัตถุประสงค์” ว่าเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะชี้ให้บุคคลอื่นเห็นได้ว่าทุกสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้นมา ย่อมมีวัตถุประสงค์ในการสร้าง ซึ่งเรื่องของกฎหมายที่ตราออกมาบังคับใช้ ลอน ฟุลเลอร์ มองว่าย่อมมีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้ ทำให้เขาประกาศว่า กฎหมายจำเป็นต้องบรรจุหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมภายใน ที่เรียกว่า “The Inner Morality of Law” (ศีลธรรมในกฎหมาย) และกฎเกณฑ์ทางกฎหมายใด ๆ ที่ตราขึ้นภายใต้เงื่อนไขบังคับดังกล่าวจะมีเหตุผลและยุติธรรมในเนื้อหาเสมอ (จรัญ โฆษณานันท์, 2554, 151-153) ดังนั้น แนวคิดดังกล่าวของ ลอน ฟุลเลอร์ จึงสรุปได้ว่า กฎหมายจะต้องเกี่ยวข้องกับศีลธรรม โดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้

5.2 กฎหมายกับศีลธรรม: แนวคิดของจอห์น ออสติน (John Austin)

ผู้ที่กล่าวว่า “การดำรงอยู่ของกฎหมายเป็นคนละเรื่องกับปัญหาความถูกต้องชอบธรรมของกฎหมาย” (The existence of law is one thing; its merit of demerit another) คือ จอห์น ออสติน (สมัยศ. เชื้อไทย, 2555, 124) เป็นผู้มีความปรารถนาในการพัฒนามนุษยชาติให้เคารพเชื่อฟังต่ออำนาจรัฐธำธิปัตย์ซึ่งหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจทางการเมืองสูงสุดในประชาคมนั้น ๆ โดยประชาชนต้องเคารพเชื่อฟังแต่เพียงผู้เดียวหรือกลุ่มเดียวเท่านั้น จอห์น ออสติน ได้อธิบายถึงทฤษฎีคำสั่งแห่งกฎหมาย (The command Theory of Law) ว่า การศึกษากฎหมายต้องใช้การวิเคราะห์แยกองค์ประกอบของข้อความในกฎหมายให้เห็นชัดเจนว่า เป็นคำสั่งของรัฐธำธิปัตย์ที่มีสภาพบังคับ ดังนั้นกฎหมาย คือ คำสั่งของรัฐธำธิปัตย์ ที่กำหนดให้ผู้อยู่ใต้อำนาจปกครองประพฤติปฏิบัติตาม ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ (จรัญ โฆษณานันท์, 2554, 48) จอห์น ออสติน จึงไม่เห็นด้วยกับการนำเอาหลัก

ศีลธรรมหรือหลักความยุติธรรมมาเป็นกฎหมาย ซึ่งเป็นคนละเรื่องกัน เพราะกฎหมายที่แท้จริงต้องมีสภาพบังคับได้เท่านั้น โดยมีเหตุผลอยู่ในตัวของกฎหมายเองแล้ว ไม่จำเป็นต้องอาศัยหลักศีลธรรมแม้แต่อย่างใด

5.3 กฎหมายกับศีลธรรม: แนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ท่านได้กล่าวในเรื่องของความสัมพันธ์ของกฎหมายกับศีลธรรมไว้ว่า กฎหมายมีความสอดคล้องกับศีลธรรม ทำอย่างไรให้ศีลธรรมมีผลปฏิบัติในทางสังคม เพราะว่าหลักเกณฑ์ของศีลธรรมนั้นไม่มีเครื่องบังคับ อาจจะได้ผล จึงต้องเอากฎหมายมาช่วย ท่านยังมีความเห็นต่อไปว่า “เราจะเอากฎหมายมาบังคับให้คนมีศีล 5 ยังไม่ถูก แต่ทำอย่างไรจะเอากฎหมายมาช่วยให้คนพัฒนาตนให้มีศีล 5 หรือสร้างสภาพเอื้อต่อการที่คนจะ (พัฒนาตนให้) มีศีล 5” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2555, 81)

เมื่อผู้เขียนได้พิจารณาถึงแนวคิดของนักปรัชญาอันเกี่ยวกับกฎหมายกับศีลธรรมดังที่กล่าวมาแล้ว จึงสรุปได้ว่านักปรัชญาแต่ละท่านมีความเห็นแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะแนวคิดของจอห์น ออสติน (John Austin) มองว่า กฎหมายไม่เกี่ยวข้องกันกับศีลธรรมแต่อย่างใด การตรากฎหมายจึงไม่จำเป็นต้องอาศัยศีลธรรม ส่วนแนวคิดของลอน ฟูลเลอร์ (Lon Fuller) และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ทั้งสองท่านเห็นคล้ายว่า กฎหมายและศีลธรรมมีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกัน กฎหมายกับศีลธรรมจึงต้องเอื้ออาศัยซึ่งกันและกัน ไม่อาจแยกออกจากกันได้

6. ข้อพิจารณาการได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของ

นับแต่มีกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อคุ้มครองสัตว์ป่าจนกระทั่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ได้ออกมาบังคับใช้โดยยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับก่อน เพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ปัจจุบันในการป้องกันการล่าสัตว์ป่า ในการนำเข้า ส่งออก และเป็นไปตามภาคีสมาชิกร่วมข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสัตว์ป่า ซึ่งสัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฉบับปัจจุบันได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง แต่ไม่ได้บังคับเด็ดขาดในการล่าสัตว์ป่านั้น ถ้าหากการล่าด้วยความจำเป็น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากอันตราย หรือเพื่อสงวนหรือรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่น และการล่านั้นได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ผู้เขียนมองว่า การป้องกันชีวิตหรือทรัพย์สินของตนเองหรือผู้อื่นก็ย่อมเป็นสิ่งที่กระทำได้

เมื่อพิจารณาคำว่า สัตว์ป่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งไม่ได้กำหนดนิยามเอาไว้ว่ามีความหมายอย่างไร ดังนั้น การล่าสัตว์ป่าก็ต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ว่าเป็นสัตว์ป่าชนิดใด สามารถล่าได้หรือไม่ การล่าสัตว์ป่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1322 ที่บัญญัติว่า “บุคคลใดทำให้สัตว์ป่าบาดเจ็บแล้วติดตามไปและบุคคลอื่นจับสัตว์นั้นได้ก็ดี หรือสัตว์นั้นตายลงในที่ดินของบุคคลอื่นก็ดี ท่านว่าบุคคลแรกเป็นเจ้าของสัตว์” หากการล่าสัตว์ป่าโดย การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 นอกจากไม่ได้รับประโยชน์ในความเป็นเจ้าของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วก็ต้องรับโทษตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 อีกด้วย ดังนั้น การล่าสัตว์ป่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องเป็นสัตว์ชนิดที่ไม่ได้ถูกกำหนดเอาไว้ในการห้ามล่าสัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

แต่กระนั้นก็ดี บทบัญญัติดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บังคับใช้อยู่ นั้น ผู้เขียนมองว่าเป็นบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้มีการล่าสัตว์ป่า ซึ่งสัตว์ป่าหลายชนิดในขณะนี้แม้ไม่ได้เป็นสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครองก็กำลังใกล้จะสูญพันธุ์ไปหมดสิ้นแล้ว แม้กระทั่งในเหตุผลการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 ในครั้งก่อนก็ได้กล่าวว่า การคุ้มครองสัตว์ป่า เป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐ และประชาชนส่วนรวมให้สมกับที่ชาวไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธมามกะ (เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503) ดังนั้น ความเป็นพุทธมามกะก็ควรถือเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติตนด้วยการรักษาหลักเบญจศีลในข้อแรก คือ การงดเว้นการฆ่าสัตว์ เป็นเบื้องต้น ประกอบกับในพระไตรปิฎกได้บัญญัติคำสอนของพระพุทธเจ้ารวมเนื้อความว่า พระพุทธองค์ทรงเป็นแบบอย่าง ละจากการฆ่าสัตว์ เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ไม่ประสงค์จะใช้อาวุธเพื่อประหารสัตว์ทั้งหลาย พระองค์ทรงมีความละอายต่อบาป มีความเมตตา กรุณา ต่อชีวิตของสัตว์ทั้งปวง

อนึ่ง บทบัญญัติมาตราดังกล่าวได้ประกาศใช้โดยพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2475 เป็นต้นไป (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 47/หน้า 442/18 มีนาคม 2473) สมัยนั้น การล่าสัตว์ป่าไม่ได้มีกฎหมายใดห้ามไว้ เว้นแต่การคุ้มครองช้างป่าเท่านั้นที่มีพระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า ร.ศ. 119 (พ.ศ. 2443) กำหนดห้ามเอาไว้ซึ่งเป็นกฎหมายเพื่อคุ้มครองช้างป่าเพียงชนิดเดียว หาได้คุ้มครองไปถึงสัตว์ป่าชนิดอื่นไม่ อีกทั้งในยุคดังกล่าวมีป่าไม้และต้นน้ำลำธารที่อุดมสมบูรณ์อันเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าจำนวนมาก จึงเกิดการล่าสัตว์ป่าอย่างรุนแรง ทำให้บทบัญญัติมาตราดังกล่าวมีผลต่อการบังคับใช้ในขณะนั้น

ต่อมาสัตว์ป่าหลายชนิดใกล้จะสูญพันธุ์ รัฐบาลจึงได้ตรากฎหมายขึ้นใน ปี พ.ศ. 2503 เพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองป้องกันสัตว์ป่า โดยเริ่มตราพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 เป็นฉบับแรก แต่ในปัจจุบันป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดและถิ่นที่อยู่อาศัยถูกทำลาย สัตว์ป่าได้สูญพันธุ์ไปจำนวนมาก และการที่มนุษย์ทำลายป่าธรรมชาติทำให้สัตว์ป่าต้องสูญพันธุ์ไปในอัตราส่วนที่มากกว่า 10,000 เท่าของอัตราการสูญพันธุ์ไปตามธรรมชาติ (สัตว์ป่า สูญพันธุ์ เพราะใคร, 2560: ออนไลน์)

แต่อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตราดังกล่าวยังคงบังคับใช้อยู่เช่นเดิม เพียงแต่จำนวนของสัตว์ป่าที่เหลืออยู่ในขณะนี้ ส่วนหนึ่งก็เป็นประเภทสัตว์ป่าสงวนที่ใกล้จะสูญพันธุ์ จำเป็นต้องสงวนและอนุรักษ์ไว้อย่างเข้มงวด อีกส่วนหนึ่งก็เป็นประเภทสัตว์ป่าคุ้มครองซึ่งเป็นสัตว์ชนิดที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ จึงได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเช่นกัน ส่วนต่อมาเป็นประเภทสัตว์ป่าควบคุม ที่ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาไซเตส CITES ดังนั้น ชนิดของสัตว์ป่าที่กฎหมายไม่ได้คุ้มครอง ยังคงพอมิเหลืออยู่บ้าง เช่น หมูป่า เป็นต้น แต่เนื่องจากหมูป่าสามารถเพาะขยายพันธุ์และทำเป็นสัตว์เศรษฐกิจได้ หมูป่าจึงถูกกลืนสภาพกลายเป็นหมูเลี้ยงที่มีเจ้าของดูแล ด้วยเหตุนี้ สัตว์ป่าจึงมีชนิดและจำนวนไม่มากนักที่หลงเหลือให้บุคคลตามล่าเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ ผู้เขียนมองว่า ต่อไปกฎหมายมาตราดังกล่าวอาจไม่มีผลบังคับใช้ เนื่องจากขาดองค์ประกอบและเป็นเพียงบทบัญญัติที่ตราไว้ให้หนักกฎหมายรุ่นต่อไปในอนาคตได้เรียนรู้ว่า ยุคหนึ่งมีการตรากฎหมาย เพื่อสนับสนุนหลักบุคคลที่มาก่อนย่อมมีสิทธิเหนือกว่าในเรื่องของการล่าสัตว์ป่า

ถัดจากนี้ จะพิจารณาเปรียบเทียบหลักกฎหมายกับพุทธธรรมที่มีความแตกต่างกันดังที่ได้กล่าวไว้ตอนต้นแล้วว่า พุทธธรรมในเรื่องศีลซึ่งหงส์ระหว่างเจ้าชายเวททัตกับเจ้าชายสิทธัตถะได้มีการตัดสินใจว่า ชีวิตต้องเป็นของผู้ที่พยายามจะช่วยชีวิตนั้นไว้ ชีวิตต้องไม่เป็นของผู้ที่พยายามแต่จะทำลาย

เมื่อกล่าวโดยสิทธิอันชอบธรรมแล้ว ชีวิตต้องตกเป็นของบุคคลที่พยายามช่วยชีวิตเพียงแต่ฝ่ายเดียว ดังนั้น หงส์ตัวนี้ควรเป็นของผู้ที่พยายามช่วยเหลือ คือ เจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งเป็นไปตามหลักพุทธธรรมกรรมที่ได้ นำมาขัดเกลาคิดใจของเด็กและยุวชน ตลอดถึงพุทธศาสนิกชน เพื่อให้เป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตาแก่สัตว์ทั้งหลาย ถึงเช่นนั้น ในทางกลับกันหากนำเรื่องดังกล่าวมาวินิจฉัยตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1322 จะพบว่า เจ้าชายเทวทัตซึ่งเป็นผู้ทำให้หงส์บาดเจ็บแล้วติดตามไปโดยพลัน ย่อมเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในหงส์ตัวนั้น

ข้อความคิดอีกประการหนึ่งที่เกิดจากการวิเคราะห์พุทธธรรมกรรมนั้น ทำให้เห็นถึงแนวคิดที่ว่า กฎหมายกับศีลธรรมย่อมมีความสัมพันธ์กัน ไม่อาจแยกจากกันได้ ผู้สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ ลอน ฟูลเลอร์ (Lon Fuller) และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ท่านได้ให้ความสำคัญในเรื่องกฎหมายกับ ศีลธรรมเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมกรรมที่ได้นำมาศึกษาไว้ในบทความฉบับนี้ อีกทั้ง แนวคิดดังกล่าวพ้องกันกับคำสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างในการเมตตาต่อชีวิตสัตว์ ทั้งปวง

อีกแนวคิดหนึ่ง เป็นแนวคิดของจอห์น ออสติน (John Austin) ที่ไม่เห็นด้วยกับการนำเอาหลัก ศีลธรรมมาเป็นกฎหมาย เพราะกฎหมายที่แท้จริงต้องมีสภาพบังคับได้เท่านั้น โดยมีเหตุผลอยู่ในตัวของ กฎหมายเองแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องอาศัยหลักศีลธรรมแม้แต่อย่างใด แนวคิดดังกล่าวเป็นข้อสนับสนุนหลัก กฎหมาย มาตรา 1322 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ไม่ได้คำนึงถึงหลักศีลธรรมแต่อย่างใด โดย ยึดถือตามหลักกฎหมายโรมันดังที่กล่าวมาแล้ว และเจือสมกับหลักสุภาษิตกฎหมายบทหนึ่งความว่า “ผู้ ที่มาก่อนย่อมมีสิทธิใหญ่กว่า” (qui prior est tempore potior est jure)

7. บทสรุป

การศึกษาบทความฉบับนี้ได้พิจารณาถึงการได้กรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่าที่ไม่มีเจ้าของ ตามแนวคิดหลัก กฎหมายกับหลักพุทธธรรมกรรม โดยนำเอาพุทธธรรมกรรมเรื่อง คีกริงหงส์ มาพิจารณาถึงความเป็นผู้มี กรรมสิทธิ์ในตัวหงส์ แนวคิดในเรื่องดังกล่าวเห็นว่า ผู้ให้ชีวิตย่อมมีสิทธิเหนือกว่าผู้พรากชีวิต ส่วนแนวคิด ตามหลักกฎหมาย มาตรา 1322 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งหลักกฎหมายมาตรานี้มีแนวคิด ที่ตรงกันข้ามกับหลักพุทธธรรมกรรม โดยถือเอาผู้มาก่อนย่อมมีสิทธิใหญ่กว่า แนวคิดทั้งสองประการนี้มี การสนับสนุนจากนักปรัชญาที่ได้นำเอาหลักกฎหมายกับศีลธรรมมาเป็นแนวทางในการตรากฎหมาย ถึงจะ มีข้อโต้แย้งระหว่างกัน แต่ก็เป็นที่ยอมรับจากมวลมนุษยชาติตลอดมา

แต่อย่างไรก็ตาม ที่มาของการบัญญัติ มาตรา 1322 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้ อาศัยแนวทางตามกฎหมายโรมัน ซึ่งการตรากฎหมายในอดีตนั้นประเทศไทยต้องเผชิญกับอิทธิพลของ วัฒนธรรมตะวันตกจึงต้องยอมรับความคิดและระบบกฎหมายของตะวันตกเข้ามาปรับใช้ในประเทศไทย และได้บังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน

ผู้เขียนมองว่า มาตรา 1322 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้รับอิทธิพลจากกฎหมาย โรมันที่ไม่สอดคล้องกับหลักศีลธรรม เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นสรณะ การตรา กฎหมายจะเป็นการเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์และสัตว์ด้วยหรือไม่ก็ตาม ควรนำเอาหลักศีลธรรมเข้ามาปรับ เข้าด้วยกันก่อน จึงจะเป็นการเหมาะสมกับการดำรงวิถีชีวิตของคนไทย แต่ด้วยเหตุผลและความจำเป็นที่ ผ่านมาในอดีต ทำให้การบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยเป็นไปตามกฎหมายตะวันตกเสียส่วนใหญ่ ใน ปัจจุบันประเทศไทยได้พ้นวิกฤติจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกแล้ว ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า หากมี

การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในฉบับต่อ ๆ ไป ผู้ตรากฎหมายควรคำนึงถึงความสำคัญของหลักศีลธรรมมาเป็นแนวทางร่วมพิจารณาในเบื้องต้นเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องป้องกันกับวิถีการดำรงชีวิตของชาวพุทธต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติกิจ กิจการเจริญดี. *ใครก่อนย่อมมีอำนาจดีกว่า*. สืบค้น 24 มกราคม 2565, จาก http://web.krisdika.go.th/data/serve/tha/acknowledge/acknowledge_2/proverb-7.htm.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2554). *นิติปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐพล ยิ่งกล้า. *กฎหมายสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของไทย*. สืบค้น 15 มกราคม 2565, จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=48373
- นฤมล ตีวงษา และสิทธิกร ศักดิ์แสง. (2562). ความหมายของกฎหมายและลักษณะของกฎหมาย : ความสมบูรณ์ของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองของประเทศไทย. *วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น*, 3(2), 108-109.
- นิตดา ป้อมนาวัน. (2555). *เจ้าชายสิทธิธิดะ – เจ้าชายเทวทัตและพญาหงส์*. สืบค้น 9 มกราคม 2565, จาก <http://www.madchima.org/forum/index.php?topic=6733.0>
- บัญญัติ สุขิวง. (2552). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะทรัพย์*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : พลสยาม พรินต์ติ้งประเทศไทย.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2473 (2473, 18 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 47 หน้า 442.
- ประชุม โฉมฉาย. (2558). *กฎหมายเอกชนเปรียบเทียบเบื้องต้น : จารีตโรมันและแอ่งไกลแซกซอน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- พระไตรปิฎก เล่มที่ 9 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 1 ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค.
- พระปลัดคำพล ปญญาวุฒโธ. (2556). *ศึกษาวิเคราะห์กรรมของพระเทวทัตที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต). สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.อยุธยา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2555). *นิติศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 (2557, 26 ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 131 ตอนที่ 87, ก หน้า 4 – 13.
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 (2503, 27 ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 77 ตอนที่ 108, หน้า 1068 – 1087.
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (2535, 28 กุมภาพันธ์) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 15, หน้า 1 – 22.
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่2) พ.ศ. 2546 (2546, 12 พฤษภาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอนที่ 41 ก, หน้า 1 – 3.

- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2557 (2557, 30 ธันวาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 131 ตอนที่ 89 ก, หน้า 4 – 10.
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 (2562, 29 พฤษภาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนที่ 71 ก, หน้า 104 – 144.
- พุทธทาสภิกขุ. (2533). พุทธประวัติฉบับสำหรับหน้ายุวชน. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- มานิตย์ จุ่มปา. (2554). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร. (2560). สัตว์ป่า สูญพันธุ์ เพราะใคร. สืบค้น 14 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.seub.or.th/seub/บทความ/สัตว์ป่า-สูญพันธุ์/>
- ศรีราชา เจริญพานิช. (2555). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สมยศ เชื้อไทย. (2555). นิติปรัชญาเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สราวุธ ปิตียาคศักดิ์. (2555). คำอธิบายกฎหมายลักษณะทรัพย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- เสนีย์ ปราโมช. (2479). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ.

ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

Poverty and Inequality in Thai society

นิภาพรรณ เจนสันติกุล¹

Nipapan Jentsantikul¹

Received: August 28, 2023

Revised: November 24, 2023

Accepted: December 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และนำเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เหมาะสม ผลการวิเคราะห์ พบว่า 1) สถานการณ์ความยากจนในภาพรวมปี 2564 ของประเทศไทยลดลงและเมื่อพิจารณารายภาคความยากจนยังคงกระจุกตัวหนาแน่นอยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ และอยู่ในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง 2) สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำจำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งและรายได้ ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส และความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ 3) แนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เหมาะสม คือ ควรให้ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะสามารถเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ร่วมประเมินทรัพยากรชุมชน และพื้นฐานความรู้ของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสในด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้รัฐบาลควรมีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ จำแนกข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือชี้วัดความยากจนและค้นหาแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำที่เหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: ความยากจน, ความเหลื่อมล้ำ

Abstract

This academic article aims to analyze the situation of poverty and inequality in Thai society and propose appropriate public policy guidelines. The results of the analysis showed that: 1) The overall poverty situation in Thailand in the year 2021 of Thailand decreased and when considering the poverty sector, still concentrated in the Southern region, North-East and North and in rural areas rather than urban areas. 2) The situation of inequality was classified into 3 characteristics: inequality in wealth and income, inequality

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Public Administration, Faculty Humanities and Social Science, Khon Kaen University

E-mail: nipajen@kku.ac.th

in distribution opportunities and the disparity in power. 3) The guidelines for determining the appropriate public policy are that the public policy makers should be able to access the community to create interaction with the community, assessing community resources and community knowledge based on participatory, promoting equal opportunities in various fields in order to response the actual poverty problem. In addition, the government should set up an agency responsible for collecting, analyzing, classifying data to create poverty indicators and find approaches to reduce the disparities that are appropriate.

Keywords: Poverty, Inequality

บทนำ

ความยากจนในสังคมไทยถือเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลต่างให้ความสำคัญในการแก้ไขเยียวยา ซึ่งแม้ว่าสถานการณ์ความยากจนของไทยจะลดลงในทุก ๆ ปี ตามรายงานสรุปสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งจัดทำโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัด ภาวะสังคม เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี 2553 เพื่อชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่เป็นสถานการณ์ล่าสุด รวมทั้งการวิเคราะห์ลักษณะของปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

สำหรับสถานการณ์ความยากจนในปี 2564 มีการปรับตัวดีขึ้น คนยากจน มีจำนวนทั้งสิ้น 4.4 ล้านคน คิดเป็น สัดส่วนคนยากจนที่ร้อยละ 6.32 ลดลงจากปีก่อนที่มีสัดส่วนคนยากจนร้อยละ 6.83 ขณะที่เมื่อพิจารณา จำนวนครัวเรือนยากจน พบว่า ในปี 2564 ครัวเรือนยากจนมีจำนวนทั้งสิ้น 1.24 ล้านครัวเรือน คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 4.79 ของครัวเรือนทั้งหมด ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2563 ที่มีจำนวนครัวเรือนยากจนประมาณ 1.40 ล้านครัวเรือน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566, 4) สำหรับสาเหตุสำคัญที่สถานการณ์ความยากจนปรับตัวดีขึ้น เป็นผลมาจากในช่วงปี 2563-2564 ที่รัฐบาลมีการดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือ และบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก ปัญหาวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกับกลุ่มคนยากจนและผู้มีรายได้น้อย และเมื่อพิจารณาช่องว่างความยากจน (Poverty Gap) ซึ่งดัชนีช่องว่างความยากจนใช้วัดระดับความยากจนด้วยการหาความแตกต่างระหว่างเส้นความยากจนกับรายได้ประจำหรือค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคของคนจนทุกคนโดยเฉลี่ยเป็นอัตราส่วนเท่าไรของเส้นความยากจน ค่าดัชนีมีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 อาจจะทำหน่วยเป็นร้อยละโดยการคูณด้วย 100 ก็ได้ค่าดัชนียิ่งสูงแสดงว่าช่องว่างความยากจนยิ่งมากขึ้น ช่องว่างความยากจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายขั้นต่ำ (Minimum Cost) ในพื้นที่ยากจนเป้าหมายที่จะช่วยให้คนจนหลุดพ้นความยากจนอย่างหยาบ แต่ไม่สามารถวัดความเหลื่อมล้ำของรายได้/ค่าใช้จ่ายของคนจน และเมื่อทำการวิเคราะห์ถึงความรุนแรงของปัญหาความยากจน พบว่า มีแนวโน้มลดลงในช่วงเกือบ 15 ปีที่ผ่านมา โดยช่องว่างความยากจนลดลงจากร้อยละ 7.80 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 1.42 ในปี 2559 แต่ก็เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.14 ในปี 2558 ส่วนความรุนแรงของปัญหาความยากจนลดลงจากร้อยละ 2.69 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 0.38 ในปี 2559 โดยที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.30 ในปี 2558 อย่างไรก็ตามปัญหาความยากจนที่เป็น

ความยากจนมากหรือความยากจนเรื้อรัง (Chronic Poverty) มีแนวโน้มลดลง โดยสะท้อนจากสัดส่วนคนจนมากที่มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 17.98 ของประชากรทั้งประเทศในปี 2545 เหลือร้อยละ 2.88 ในปี 2559 โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.24 ในปี 2558 (สำนักโฆซก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

โดยองค์การสหประชาชาติได้นิยามความยากจนว่า เป็นสภาวะที่ทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์เพราะคนที่ยากจนนั้นไม่มีทางเลือกและโอกาส ความยากจนจึงครอบคลุมตั้งแต่การขาดแคลน อาหาร เสื้อผ้า การไม่มีน้ำสะอาด สุขอนามัย การเข้าไม่ถึงการรักษาพยาบาล การไม่ได้รับการศึกษา การไม่มีที่ดินทำกิน การเข้าไม่ถึงเครดิต การไม่มีงานทำและยังรวมถึงความไม่มั่นคง การไร้อำนาจ การถูกกีดกันออกจากสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม การพิจารณาความยากจนนั้นครอบคลุมหลากหลายด้าน ตั้งแต่ทางด้านวัตถุ เช่น ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ ทรัพย์สิน ปัจจัยการผลิต และการจ้างงาน ในรูปแบบของทุนทางเศรษฐกิจ ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การมีสิทธิทางการเมือง อำนาจและเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ในรูปแบบของทุนสังคมและทุนทางวัฒนธรรม ทางด้าน การศึกษาและความรู้ในรูปแบบของทุนมนุษย์ และการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ นอกจากนี้ความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันยังสามารถพิจารณาได้ในหลายระดับทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและครัวเรือน ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศสภาพหญิงและชาย การพิจารณาความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนกลุ่มอายุต่าง ๆ และการพิจารณาความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนในวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น (ยุทธสิทธิ์ กมลขันติไพศาล และวราภรณ์ จุลปานนท์, 2561, 163)

นอกจากนี้ รุ่งรัตนา เจริญจิตต์ (2562) ได้อธิบายถึงผลของการพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาพบว่า การพัฒนาในภาคเกษตรมีความล่าช้ากว่าในสาขาเศรษฐกิจอื่น ๆ ผลผลิตทางการผลิตต่ำเนื่องจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้สนับสนุนมีน้อย ในขณะที่คุณภาพดินแย่ง มีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม และการบริหารจัดการน้ำยังไม่เป็นระบบ ภาคการเกษตรต้องเผชิญกับความผันผวนของสภาพ ภูมิอากาศและราคาสินค้าโดยไม่มีระบบประกันความเสี่ยงที่เหมาะสม การให้ความช่วยเหลือโดยรัฐในลักษณะของการอุดหนุนโดยไม่ได้ยึดโยงเข้ากับการเพิ่มประสิทธิภาพ จึงเป็นภาระงบประมาณในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันประเทศไทยยังคงติดอยู่ในกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางจากภาวะเศรษฐกิจโดยรวมที่ชะลอตัวลง เนื่องมาจากความล่าช้าในการเปลี่ยนผ่านด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย การลงทุนลดลงรวมถึงการขาดแคลนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา ขณะที่หนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้นแต่รายได้เข้าประเทศลดลงกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินการคลัง นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลงจากอันดับ 29 ในปี 2557 มาอยู่อันดับ 30 จาก 61 ประเทศทั่วโลกในปี 2558 (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017 อ้างถึงใน รุ่งรัตนา เจริญจิตต์, 2562, 106)

นอกจากปัญหาด้านเศรษฐกิจและด้านเกษตรกรรมดังกล่าวแล้วในด้านกฎหมายก็มีปัญหาอุปสรรคเนื่องจากกฎหมายหลายฉบับยังไม่ได้ มาตรฐานสากลเนื่องจากล้าสมัยและกระบวนการตรากฎหมายยังมีจุดอ่อนหลายประการ อาทิ มีความล่าช้า ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ขาดการเตรียมความพร้อมให้กับผู้นำไปปฏิบัติ ขาดการวิเคราะห์ผลกระทบอย่างรอบด้าน มุ่งควบคุมมากกว่าส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในระยะยาว มีการรวมอำนาจไว้ที่องค์กรระดับสูง การบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมอย่างเพียงพอทำให้เกิดการถูกเอาเปรียบและได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ประกอบ

กับการเข้าร่วมลงนามในพิธีสารตราสาร และข้อผูกพันอื่น ๆ ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ของประเทศไทย อาทิ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) พันธกรณีสหประชาชาติเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (UNCAC) เพื่อร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระดับสากล เป็นเงื่อนไขให้ภาครัฐต้องปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบตลอดจนแนวปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานสากล สอดคล้องกับพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ทำความตกลงไว้กับต่างประเทศเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ได้ร่วมลงนามไว้ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017 อ้างถึงใน รุ่งรตินา เจริญจิตต์, 2562, 106) และจากผลการวิจัยของอานนท์ เทพสำเริง (2562, 53-54) ได้สรุปให้เห็นว่า นโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นมานั้นยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ครึ่งหนึ่งของประเทศมีรายได้ต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมทางด้านรายได้มีการปรับตัวที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ในปี 2560 มีการปรับตัวสูงขึ้นมาเล็กน้อย เนื่องจากสภาพการเมืองและเศรษฐกิจที่ไม่ชัดเจน ส่งผลให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจในระยะยาว หนี้สินในภาคครัวเรือนมีปรับตัวสูงขึ้นในปี 2560 เป็นร้อยละ 50.7 โดยเพิ่มจาก 116,681 บาท ในปี 2550 เป็น 178,994 บาท ในปี 2560 ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่เรื่องความไม่เชื่อมั่นในการลงทุนประกอบกับหนี้ในภาคครัวเรือน และหนี้สาธารณะที่รัฐบาลได้กู้จากทั้งภายในและต่างประเทศ

จากสถานการณ์ข้างต้นเป็นที่มาของบทความวิชาการเรื่องความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และนำเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เหมาะสม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ลักษณะของคนจน

นักวิชาการได้อธิบายถึงลักษณะของคนจนโดยพิจารณาถึงสภาพความเป็นอยู่และสาเหตุของความยากจน แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. คนจนพื้นฐานหรือคนจนเชิงกายภาพ หมายถึง คนที่ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มักไม่เป็นที่รู้จักของสังคม หาดูยาก สาเหตุแห่งปัญหาบางส่วนเกิดจากที่ดินทำกินมีจำกัดในขณะที่ครอบครัวขยายตัว ไม่มีที่ดินพอเพียงที่จะทำกิน เด็กรุ่นใหม่ไม่มีทักษะการเกษตรและไม่มีที่ไป คนจนพื้นฐานสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม

1.1 กลุ่มคนจนทั่วไป หมายถึง กลุ่มคนจนที่มีที่ดินทำกินบ้าง แต่มีที่ดินน้อยไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสมสำหรับการเกษตร ไม่มีเงินออมและไม่มีทรัพย์สินถาวร หรืออาจมีทรัพย์สินถาวรบ้างแต่มีมูลค่าต่ำมักเป็นแรงงานที่มีทักษะขั้นพื้นฐานเท่านั้น ได้รับค่าจ้างขั้นต่ำมีภาระเลี้ยงดูครอบครัวมาก เช่น มีสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ทำให้ไม่พ้นสภาพยากจน การศึกษามักไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 กลุ่มคนจนเรื้อรัง หมายถึง กลุ่มที่มีสภาพความเป็นอยู่แร้นแค้น ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน การศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา ไม่มีเงินออมและไม่มีทรัพย์สินใด ๆ ทั้งทรัพย์สินถาวรและไม่ถาวร มีภาระครอบครัวสูง เช่น เด็ก คนชรา ผู้ป่วยเรื้อรัง และรุนแรง คนพิการหรือเป็นคนเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน เป็นแรงงานรับจ้างหมุนเวียนในภาคเกษตรหรือรับจ้างทั่วไป เป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างขั้นต่ำ

ต่ำหรือต่ำกว่านั้น แต่ภาระเลี้ยงดูครอบครัวตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป หรือเป็นแรงงานเด็กต้องทำงานตั้งแต่อายุยังน้อย ต้องขาดโอกาสการศึกษาเพื่อหลุดพ้นความยากจน หรือคนว่างงานไม่มีรายได้ทางอื่น

2. คนเสี่ยงจน คนใกล้จน คนเกือบจน หมายถึง กลุ่มคนที่มีความอ่อนไหวหรือความเป็นไปได้ที่จะกลายเป็นคนจนง่ายตาย เพราะสาเหตุหรือปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็นดิน ฟ้า อากาศ แผ่นดินไหว น้ำท่วม หรือ หัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต คนกลุ่มนี้ไม่ขาดแคลนสิ่งจำเป็นหรือไม่มีปัจจัยพื้นฐานน้อยกว่าคนอื่นมากนัก คนกลุ่มนี้เป็นเกษตรกรที่มีที่ดินทำกินเพียงพอ แต่ทำให้ต้องกู้หนี้ยืมสินหรือมีสินทรัพย์ถาวรอยู่บ้าง แต่มีจำนวนน้อยหรือมีมูลค่าต่ำเป็นลูกจ้างที่มีรายได้พอสมควร แต่ไม่มั่นคง เช่น เป็นลูกจ้างชั่วคราว อายุมากหรือไม่มีทักษะแรงงานที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีโอกาสถูกปลดออกจากงานสูงกว่าแรงงานทั่วไป ทำงานที่มีความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุสูง มักขาดความรู้ในการวางแผนชีวิตและแผนบริโภคที่ดี

3. คนจนเชิงเปรียบเทียบ คนจนเชิงสัมพัทธ์ คนจนเชิงโครงสร้าง หมายถึง กลุ่มคนจนที่ไม่ถึงกับขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน แต่ขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีและประโยชน์ที่ควรได้รับการพัฒนาต่าง ๆ เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาไม่สูงนัก (ไม่เกินมัธยมศึกษา) คุณภาพหลักสูตรไม่เหมาะสม การกระจายรายได้ไม่ดีพอ ขาดข้อมูลข่าวสาร (เมื่อเปรียบเทียบกับคนชั้นกลาง ข้าราชการ และนายทุน) มีทุนทางสังคมอยู่บ้าง แต่เป็นระบบอุปถัมภ์ มีอำนาจต่อรองต่ำ (สมชัย จิตสุชน, 2546 อ้างถึงในสมชัย ศรีนอก และชวาล ศิริวัฒน์, 2561, 86-87)

สรุปได้ว่า ลักษณะของคนจนจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ 1) คนจนพื้นฐานหรือคนจนเชิงกายภาพ หมายถึง คนที่ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต 2) คนเสี่ยงจน คนใกล้จน คนเกือบจน หมายถึง กลุ่มคนที่มีความอ่อนไหวหรือความเป็นไปได้ที่จะกลายเป็นคนจนง่ายตาย เพราะสาเหตุหรือปัจจัยภายนอก 3) คนจนเชิงเปรียบเทียบ คนจนเชิงสัมพัทธ์ คนจนเชิงโครงสร้าง หมายถึง กลุ่มคนจนที่ไม่ถึงกับขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน แต่ขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีและประโยชน์ที่ควรได้รับการพัฒนาต่าง ๆ

การวัดความยากจน

การวัดความยากจนสามารถวัดได้จากตัวชี้วัดความจนจากปัจจัยในด้านต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความยากจน ประกอบด้วย 1) การวัดความยากจนเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Poverty) เป็นการพิจารณาความยากจนโดยใช้ เกณฑ์แบบสัมบูรณ์ เป็นการกำหนดระดับความยากจนที่ชัดเจน โดยคำนวณความต้องการขั้นพื้นฐาน ในการดำรงชีพออกมาเป็นตัวเลข ซึ่งกำหนดปริมาณเงินหรือรายได้ขั้นต่ำที่มนุษย์จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยจะใช้เส้นความยากจน (Poverty Line) เป็นเครื่องชี้วัดความยากจน เป็นเกณฑ์ที่จะสะท้อนระดับค่าครองชีพขั้นต่ำที่สุดที่มนุษย์จะยังชีพอยู่ได้ โดยในปี 2563 เส้นความยากจนอยู่ที่ 2,762 บาทต่อคนต่อเดือน ปี 2564 เส้นความยากจนอยู่ที่ 2,803 บาทต่อคนต่อเดือน และปี 2565 เส้นความยากจนอยู่ที่ 2,997 บาทต่อคนต่อเดือน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, หน้า 2) 2) การวัดความยากจนเชิงสัมพัทธ์หรือเชิงเปรียบเทียบ (Relative Poverty) พิจารณาความยากจนโดยเปรียบเทียบระดับรายได้ต่าง ๆ ของประชากรแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นเครื่องชี้สถานะการกระจายรายได้ การวัดความยากจนเชิงสัมพัทธ์หรือเชิงเปรียบเทียบ มี 2 วิธี คือ การเปรียบเทียบระดับรายได้ต่าง ๆ ของประชากรแต่ละกลุ่มว่ามีความแตกต่างในส่วนแบ่งของรายได้ทั้งหมดอย่างไร และการเปรียบเทียบรายได้ของคนจนกับรายได้เฉลี่ยของคนทั้งประเทศ 3) การวัดความยากจนโดยใช้ข้อมูลความจำเป็นขั้น

พื้นฐาน (จปฐ.) การวัดความยากจนเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เพื่อบ่งชี้คุณภาพชีวิตที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้ แบ่งได้เป็น 8 หมวด ได้แก่ สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ได้รับการศึกษาและรับรู้ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ครอบครัวสุขสบาย มีอาชีพและรายได้พอเพียงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีการพัฒนาจิตใจ และมีจิตสำนึกและร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สมชัย ศรีนอก และชวาล ศิริวัฒน์, 2561, 87)

สรุปได้ว่า การวัดความยากจน สามารถดำเนินการได้ 3 วิธี คือ 1) การวัดความยากจนเชิงสัมบูรณ์ โดยกำหนดระดับความยากจนที่ชัดเจนที่คำนวณความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพออกมาเป็นตัวเงิน โดยจะใช้เส้นความยากจน 2) การวัดความยากจนเชิงสัมพัทธ์หรือเชิงเปรียบเทียบ พิจารณาความยากจนโดยเปรียบเทียบระดับรายได้ต่าง ๆ ของประชากรแต่ละกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องชี้สภาวะการกระจายรายได้ และ 3) การวัดความยากจนโดยใช้ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.)

แนวทางการศึกษาการกระจายรายได้และความเหลื่อมล้ำ

การศึกษาการกระจายรายได้โดยทั่วไป สามารถจำแนกแนวทางการศึกษาออกเป็น 3 แนวทางคือ การกระจายรายได้ระหว่างปัจจัยการผลิต การกระจายได้ของบุคคลหรือครัวเรือน และการศึกษาเกี่ยวกับความยากจน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การศึกษาการกระจายรายได้ระหว่างปัจจัยการผลิต หรือการกระจายรายได้ประชาชาติไปยังเจ้าของปัจจัยการผลิต เป็นการพิจารณาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้จากส่วนแบ่งของรายได้ระหว่างปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน ที่ดิน และทุนที่ครัวเรือนหรือบุคคลถือกรรมสิทธิ์ ซึ่งสามารถวัดได้จากรายได้จากแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิตในรูปของค่าจ้าง ค่าเช่า และดอกเบี้ย การศึกษาในแนวทางนี้มักจะเป็นไปตามสมมติฐาน หรือความเชื่อว่าการเพิ่มขึ้นของส่วนแบ่งรายได้ที่ไปสู่แรงงานจะมีส่วนทำให้การกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะชนชั้นแรงงานเป็นกลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่ำเมื่อเทียบกับชนชั้นนายทุน และเจ้าของที่ดิน ดังนั้นถ้าส่วนแบ่งรายได้ที่ไปสู่แรงงานที่เพิ่มขึ้น จะทำให้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ลดลง (Bronfenbrenner, 1971 อ้างถึงใน จิระ บุรีคำ, ม.ป.ป., 3-4)

2) การกระจายรายได้ของบุคคลหรือครัวเรือน เป็นการศึกษาความแตกต่างของรายได้ระหว่างบุคคลหรือครัวเรือน โดยพิจารณาการกระจายรายได้ประชาชาติไปยังบุคคลหรือครัวเรือนต่าง ๆ ตามองค์ประกอบหรือปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจ การศึกษาการกระจายรายได้ของบุคคลหรือครัวเรือนนี้เป็นไปตามความเชื่อที่ว่าความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้จะลดลงถ้าร้อยละสะสมของรายได้ของประชากรมีค่าเข้าใกล้ร้อยละสะสมของประชากรในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะความแตกต่างของรายได้ระหว่างผู้ที่มีรายได้ต่ำสุดและกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงสุดจะมีค่าน้อยซึ่งแสดงถึงความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ลดลง เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของบุคคลหรือครัวเรือนที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient) ดัชนีของ Theil (Theil's index) แสดงความไม่เท่าเทียมของทุกคนในกลุ่ม และแต่ละกลุ่มโดยดัชนีแบบโกล์ดไมน์มีค่ามาตรฐานที่แน่นอนยิ่งค่าสูงแสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันสูง ดัชนีของ Atkinson (Atkinson's index) ดัชนีของ Shorrocks (Shorrocks's index) และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของรายได้ (Coefficient of variation) เป็นต้น (จิระ บุรีคำ, ม.ป.ป., หน้า 3-4)

3) การศึกษาเกี่ยวกับความยากจน ถึงแม้ว่าการศึกษาในแนวทางดังกล่าวไม่ได้มุ่งอธิบายความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้โดยตรง แต่ได้สะท้อนถึงความยากลำบากในการยังชีพของกลุ่มบุคคล โดยการศึกษาความยากจนนั้นได้ให้ความสำคัญไปที่คนจนในระดับล่างสุด หรือคนที่มีระดับรายได้ต่ำสุดของสังคม โดยพิจารณาจากการวัดความยากจนสัมบูรณ์ที่เกิดจากการขาดแคลน ความขัดสน ความไม่เพียงพอในความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งในเวลาต่อมาการวัดความยากจนได้หมายรวมถึงการขาดแคลนความสามารถหรือเสรีภาพที่บุคคลจะใช้ชีวิตในแบบอย่างที่คุณค่านั้นเห็นว่ามีคุณค่าด้วย

การศึกษาความยากจนส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์ของรายได้ขั้นต่ำ เพื่อพิจารณาสัดส่วนของประชากรที่ตกอยู่ในภาวะยากจน เครื่องมือในการวัดระดับความยากจนที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างเส้นความยากจน ซึ่งเทคนิคในการสร้างเส้นความยากจนนี้มีความแตกต่างกันตามเป้าหมายของเกณฑ์ความยากจนที่กำหนดขึ้นในการศึกษานั้น (Sen, 1999 อ้างถึงใน จิระ บุรีคำ, ม.ป.ป., 3-4)

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560, 30) ได้กล่าวถึงดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) ประกอบด้วย ดัชนีย่อย 8 ด้านโดยดัชนีย่อยด้านรายได้ถือเป็นดัชนีที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานะด้านการเงินหรือด้านเศรษฐกิจของคน ซึ่งถ้าคนมีรายได้เพียงพอต่อการซื้ออาหารและสินค้าบริการต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตจะทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีภูมิคุ้มกันต่อการเกิดปัญหาความยากจนและการมีหนี้สินล้นพ้นตัว นอกจากนี้รายได้ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศจะต้องมีการกระจายไปสู่กลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมอย่างทั่วถึงจึงจะทำให้ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำในรายได้ของคนในสังคม

ดังนั้นดัชนีย่อยด้านรายได้จึงประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน สัดส่วนประชากรยากจน ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้หรือค่าสัมประสิทธิ์จีนิ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน หมายถึง “เงินหรือสิ่งของ” ที่ครัวเรือนได้รับจากการทำงานหรือผลิตเอง หรือจากทรัพย์สินหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ซึ่งรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนคือรายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยของครัวเรือน

สัดส่วนประชากรยากจน หรือสัดส่วนคนจน หมายถึง ร้อยละของประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าเส้นความยากจน ซึ่งต่ำกว่าเส้นความยากจนสะท้อนถึงการดำรงชีพของคนที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานการครองชีพขั้นต่ำของสังคมไทย

ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค หมายถึง สัดส่วนของครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบและ/หรือนอกระบบที่กู้ยืมเพื่อใช้อุปโภคบริโภคของครัวเรือนต่อครัวเรือนทั้งหมด

ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ หรือค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนการกระจายรายได้หรือความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของคนในสังคม ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (Gini coefficient) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 โดยค่ายิ่งมากขึ้นแสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้หรือความเหลื่อมล้ำของรายดียิ่งมากขึ้น ถ้ามีค่าเท่ากับ 0 แสดงถึงการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ แต่ถ้ามีค่าเท่ากับ 1 แสดงถึงการกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ โดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิปี 2563 อยู่ที่ 0.350 ปี 2564 อยู่ที่ 0.350 และปี 2565 อยู่ที่ 0.343 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564, ก; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, ก; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, ข)

สถานการณ์ความยากจน ลักษณะความยากจน และความเหลื่อมล้ำ

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์ความยากจน ลักษณะความยากจน และความเหลื่อมล้ำ สามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. สถานการณ์ความยากจนในภาพรวมของประเทศไทย พบว่า สัดส่วนความยากจนลดลงจาก 8.61 ในปี 2559 เหลือร้อยละ 7.87 คิดเป็นจำนวนคนจนประมาณ 5.3 ล้านคน ในปี 2560 เป็นไปตามทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีเป้าหมาย ณ สิ้นแผนฯ ให้สัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 6.5 ในปีสุดท้ายของแผน ทั้งนี้ความยากจนที่ลดลงในปี 2560 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกส่งผลให้ผลผลิตภาคเกษตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.8 และการจ้างงานภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.3 ประกอบกับภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย อาทิ การลงทะเบียนบัตรสวัสดิการของรัฐในปี 2559 และปี 2560 มาตรการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 1) และเมื่อพิจารณารายภาคความยากจนยังคงกระจุกตัวหนาแน่นอยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ และอยู่ในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง โดยในปี 2560 มีสัดส่วนคนจนร้อยละ 11.84 ร้อยละ 11.42 และร้อยละ 9.82 ของประชากรในแต่ละภาค ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแยกพื้นที่เมืองและชนบท พบว่า คนจนในเมืองและชนบท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.05 และร้อยละ 9.82 ตามลำดับ ลดลงจากร้อยละ 6.63 และร้อยละ 10.65 ในปี 2559 ตามลำดับ ปัญหาความยากจนในภูมิภาคส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากสภาพภูมิประเทศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้สูง ซึ่งส่งผลต่อการมีงานทำ การมีรายได้ และรวมถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ รวมทั้งปัญหาการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษาที่ส่งผลต่อความยากจนของคนในพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, 4)

สำหรับสถานการณ์ความยากจนในปี 2564 มีการปรับตัวดีขึ้น คนยากจน มีจำนวนทั้งสิ้น 4.4 ล้านคน คิดเป็น สัดส่วนคนยากจนที่ร้อยละ 6.32 ลดลงจากปีก่อนที่มีสัดส่วนคนยากจนร้อยละ 6.83 ขณะที่เมื่อพิจารณา จำนวนครัวเรือนยากจน พบว่า ในปี 2564 ครัวเรือนยากจนมีจำนวนทั้งสิ้น 1.24 ล้านครัวเรือน คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 4.79 ของครัวเรือนทั้งหมด ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2563 ที่มีจำนวนครัวเรือนยากจนประมาณ 1.40 ล้านครัวเรือน สำหรับสาเหตุสำคัญที่สถานการณ์ความยากจนปรับตัวดีขึ้น เป็นผลมาจากในช่วงปี 2563-2564 ที่รัฐบาลมีการดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือ และบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาวิกฤตการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกับกลุ่มคนยากจนและผู้มีรายได้น้อย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, ญ)

เมื่อพิจารณาในด้านมิติพื้นที่และเศรษฐกิจของคนจน พบว่า ภาคใต้มีปัญหาความยากจนรุนแรงที่สุด โดยภาคใต้มีสัดส่วนคนจนสูงสุดที่ร้อยละ 10.9 ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนคนจนมากที่สุด โดยเป็นภูมิภาคที่มีรายได้น้อยต่อหัวต่ำสุดมาโดยตลอด ซึ่งจังหวัดที่มีรายได้น้อยต่อหัวของประชากรต่ำมีโอกาสที่จะมีปัญหาความยากจนมากกว่าจังหวัดที่มีรายได้น้อยต่อหัวสูง สะท้อนถึงการพัฒนาของพื้นที่ที่มีผลสำคัญต่อการแก้ไข ปัญหาความยากจน คนจนมีอัตราการพึ่งพิง (จำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และผู้สูงอายุต่อวัยแรงงาน) สูงกว่าครัวเรือนไม่ยากจนอย่างชัดเจนและครัวเรือนขนาดใหญ่จะมีปัญหาความยากจนมากกว่า

ครัวเรือนขนาดเล็ก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, ญ) ทั้งนี้สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำ สามารถจำแนกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งและรายได้ (Wealth & Income Inequality) เกิดจากการพัฒนาที่มีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวในบางพื้นที่หรือบางสาขาการผลิต ส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากระจายไปไม่ทั่วถึงทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มบุคคล ซึ่งปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ลักษณะของปัญหาเกิดขึ้นในหลากหลายมิติและมีความเชื่อมโยงกัน ตัวอย่างเช่น ในมิติทางด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่เป้าหมายว่าประชาชนทุกคนในประเทศจะต้องมีรายได้ที่เท่ากัน แต่คนที่มีความเชี่ยวชาญและทำในสิ่งเดียวกัน ควรจะได้รับผลตอบแทนที่เทียบเท่ากันในทางเศรษฐศาสตร์โครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นโครงสร้างที่เปิดโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับคนทุกคนในระบบเศรษฐกิจนั้นอย่างเท่าเทียมกัน (อติวิญญ์ แสงสุวรรณ, ม.ป.ป.; สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข, 2562) และด้วยปรากฏการณ์ของการเติบโตของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของภาคการผลิตในเมืองและชนบทที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในเชิงภูมิศาสตร์ ทำให้เกิดการกระจุกตัวของปัจจัยการผลิตทั้งสี่ด้าน ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน เงินทุนและวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งรวมตัวกันอยู่ที่พื้นที่เมือง ผลพวงของการกระจุกตัวของปัจจัยการผลิตที่อาศัยความพร้อมของพื้นที่เมืองในการสร้างฐานการผลิตของตนเองเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบเหนือคู่แข่งและการช่วงชิงความได้เปรียบทางเศรษฐกิจได้มีส่วนช่วยให้เกิดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกันและแข่งขันกันอย่างรุนแรง โดยผู้ที่มีความพร้อมในการครอบครองปัจจัยการผลิตที่มากกว่านั้นย่อมกลายเป็นผู้ที่ได้เปรียบเป็นอย่างมากจนกลายเป็นผู้ควบคุมและกำหนดทิศทางการพัฒนาเมือง (ณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์, ขวัญพร บุณนา และนภัส วัฒนภาส, 2561, 163)

ลักษณะที่ 2 ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส (Opportunity Inequality) ในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการสังคม และการเข้าถึงแหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิต (อติวิญญ์ แสงสุวรรณ, ม.ป.ป., 6) สอดคล้องกับการศึกษาของนิภาพรรณ เจนสันติกุล (2561, 139) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านนโยบายมีผลต่อการเข้าไม่ถึงบริการทางการศึกษาที่ตั้งของโรงเรียน คุณภาพของบุคลากร คุณภาพของอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ความไม่เสมอภาคด้านงบประมาณระหว่างโรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนในชนบทที่ห่างไกล การถูกเลือกปฏิบัติเนื่องจากความพิการ คุณลักษณะทางสังคม ความยากจน และการด้อยโอกาสเนื่องจากปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ เป็นต้นต่างเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและการเสียโอกาสทางการศึกษา

ลักษณะที่ 3 ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality) ทั้งด้านสิทธิทางการเมือง อำนาจต่อ รองในการเข้าถึงทรัพยากรและการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียม และอาจเกิดการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมน้อย (อติวิญญ์ แสงสุวรรณ, ม.ป.ป., 6) นอกจากนี้โครงสร้างการบริหารจัดการของรัฐเป็นโครงสร้างที่แน่นอนตายตัวและยึดติดกับแนวคิดเรื่องอำนาจแบบรวมศูนย์หรืออำนาจแบบศูนย์กลางเดียว ซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาพลังของภาคประชาชนให้ขึ้นมามีบทบาทและร่วมกับรัฐในการทำหน้าที่บริหารจัดการเมือง โครงสร้างที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นแบบนโยบายการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-down policy) ทำให้มองไม่เห็นถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียโดยตรงในฐานะที่เป็นผู้ร่วมกำหนดนโยบายร่วมกับภาครัฐในลักษณะของนโยบายแบบล่างขึ้น

บน (Bottom-up policy) (ณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์, ขวัญพร บุณนาค และณภัส วัฒนภาส, 2561, หน้า 164)

2. แนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เหมาะสม

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจน ลักษณะความยากจน และความเหลื่อมล้ำข้างต้น นำไปสู่การกำหนดแนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เหมาะสม ดังนี้

2.1 จากสถานการณ์ความยากจนข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่านโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ผ่านมา มีลักษณะมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนและกำหนดกลุ่มเฉพาะซึ่งส่งผลเพียงระยะสั้นและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อการแก้ไขปัญหาในระยะยาว แม้ว่าทุกรัฐบาลจะพยายามลดความยากจนระดับประเทศผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการแปลงทรัพย์สินให้เป็นทุน โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น ซึ่งผลการดำเนินโครงการที่ผ่านมา ยังไม่มีประสิทธิภาพเพราะการกระจายอำนาจและการกระจายการตัดสินใจไปสู่ท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาที่เน้นให้รัฐบาลเป็นตัวแสดงนำไม่อาจตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาความยากจนและการลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้นภายในสังคมได้ เป็นเพียงการตัดสินใจและมีการสั่งการจากระดับบนสู่ล่าง ซึ่งไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์, ขวัญพร บุณนาค และ ณภัส วัฒนภาส (2561, 169-170) ได้ระบุว่านโยบายสาธารณะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเหลื่อมล้ำโดยเฉพาะในพื้นที่เมืองมหานครที่มีความสลับซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจและสังคมที่โยงใยกันเมื่อมีโครงการการพัฒนาขนาดใหญ่ใด ๆ เกิดขึ้นย่อมต้องสร้างผลกระทบในวงกว้างเนื่องจากโครงการฯ เหล่านี้ได้เข้าไปเปลี่ยนรูปความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นที่ที่มีอยู่เดิมให้เกิดการปรับตัวซึ่งบางส่วนหมายถึงการสูญเสียที่อยู่อาศัย อาชีพ โอกาสทางเศรษฐกิจ ตลอดจนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเดิม

ดังนั้นการจัดการปัญหาความยากจนที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับปัญหาที่ควรให้ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะสามารถเข้าถึงชุมชน เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ประเมินทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ประเมินพื้นฐานความรู้ของชุมชน ศึกษาวิจัยให้ทราบชัดว่าโครงการอะไรจะช่วยแก้ไขปัญหาได้ในแต่ละชุมชน และจัดสรรทรัพยากรมากน้อยเพียงใด การก่อตัวของนโยบายและการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัตินั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันทุกภาคส่วนไม่ใช่ให้ความรับผิดชอบไปตกอยู่กับรัฐบาล และรัฐบาลไม่ควรมีบทบาทเพียงแค่ควบคุม สั่งการ แต่ควรเป็นผู้ชี้แนะแนวทางซึ่งนโยบายสาธารณะที่ดีดำเนินการด้วยความจริงใจ มีความโปร่งใส และประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีความเป็นธรรมทางสังคม และเกิดเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชน (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2550; ชูจิต ชายทวีป, 2559; Sen, 2000)

แนวทางการแก้ไขควรเป็นแนวทางคู่ขนานทั้งการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณและการให้ความรู้ในการจัดการทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรให้มีประสิทธิภาพ เช่น การช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการจะแบ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยรัฐบาลจะให้เงินใส่ในบัตรสวัสดิการให้ผู้ที่มีรายได้น้อยที่มาลงทะเบียนนำไปใช้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค โดยคนที่มีรายได้ต่ำกว่า ปีละ 30,000 บาท จะได้เงินไปซื้อของใช้เดือนละ 300 บาท ส่วนคนที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ได้รับเงินเดือนละ 200 บาท และได้เงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มคนละ 45 บาท ต่อ 3 เดือนครั้ง ส่วนการลดค่าใช้จ่ายเดินทาง สำหรับการเดินทางด้วยรถเมล์รถไฟฟ้า จะได้รับเงินเดือนละ 500 บาท ซึ่งเป็นการจัดสรรทรัพยากรให้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพผู้กำหนดนโยบายสาธารณะจะต้องกำหนดนโยบายให้ประชาชน

ได้เรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนควบคู่ไปด้วย เป็นต้น (นันทพันธ์ คตคง, นริศรา บำยุทธิ, จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล และภาสกร ดอกจันทร์, 2564, 315)

2.2 หลักเกณฑ์การพิจารณาการวัดระดับความยากจนของหน่วยงานภาครัฐบาล พบว่า หน่วยงานภาครัฐบาลกำหนดหลักเกณฑ์พิจารณาความยากจนไว้แตกต่างกัน อาทิ เส้นความยากจน เป็นการคำนวณตัวเงินเพื่อสะท้อนต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำของการดำรงชีพ เส้นความยากจน (Poverty Line) ประกอบด้วย เส้นความยากจนด้านอาหาร (Food Poverty Line) และเส้นความยากจนที่ไม่ใช่อาหาร (Non Food Poverty Line) รวมกันมีหน่วยเป็นบาท/คน/เดือน สัมประสิทธิ์ของความไม่เสมอภาค เป็นตัวชี้วัดความไม่เท่าเทียมกันหรือความเหลื่อมล้ำของรายได้ หรือค่าใช้จ่ายของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะแตกต่างจากสัดส่วนคนจนที่จะมุ่งเน้นบุคคลหรือครัวเรือนที่อยู่ในตำแหน่งส่วนล่างสุดของการกระจายรายได้ของประชากร ซึ่งมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนเท่านั้น แผนที่ความยากจน เป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ที่บอกสถานะทางเศรษฐกิจ ภาวะความยากจน และการกระจายรายได้ของครัวเรือน/บุคคล ซึ่งสามารถนำเสนอในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System) จัดสร้างขึ้นโดยการเชื่อมโยงข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนวนประชากรและเคหะ และข้อมูลการสำรวจหมู่บ้านเพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคทางสถิติและเศรษฐมิติ เป็นต้น ซึ่งในงานวิจัยของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2550) ระบุว่าแนวคิดและหลักเกณฑ์การวัดความยากจนที่หน่วยงานราชการใช้มีความแตกต่างกันและยังไม่สะท้อนข้อมูลความยากจนที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย รัฐบาลควรมีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ จำแนกข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือชี้วัดที่เหมาะสมต่อไป

3. ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายการลดความยากจนและการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย เนื่องจากการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณามีความแตกต่างกัน โดยในงานวิจัยของ หลี เหมินเหลียง และจิตยา สุวรรณะชญ (2559, 21) ได้ระบุถึงตัวชี้วัดความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่าจ้างต่อชั่วโมงเมื่อเทียบกับพนักงานประจำ ค่าจ้างหรือรายได้ต่อปีเมื่อเทียบกับพนักงานรายได้ส่วนบุคคลเมื่อเทียบกับพนักงานทั้งหมด รายได้ส่วนบุคคลเมื่อเทียบกับคนในวัยทำงาน รายได้ของครัวเรือนเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของครัวเรือน รายรับรวมเงินทุน เงินออมและเงินส่วนตัว รวมถึงภาษีที่จ่ายไปเมื่อเทียบกับคนในสังคมและสวัสดิการที่ได้รับเมื่อเทียบกับคนในสังคม เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินนโยบายสาธารณะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมจริง ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะควรนำข้อมูลและตัวชี้วัดอื่นมาใช้ประกอบการพิจารณาร่วมด้วยนอกเหนือจากการวัดค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ (จิระ บุรีคำ, ม.ป.ป.; สมชัย ศรีนอก และชวาล ศิริวัฒน์, 2561)

สรุปได้ว่าแนวทางการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมควรกำหนดนโยบายสาธารณะที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีขีดความสามารถในการหารายได้ทั้งจากการทำงานและการลงทุน ไปจนถึงประชาชนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะผ่านมาตรการการส่งเสริมการมีงานทำ การฝึกอาชีพ เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ของประชาชนตลอดจนการจัดการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัยให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาและมีทางเลือกทางการศึกษาที่หลากหลาย นอกจากนี้ในเชิงของการหารายได้ของรัฐบาลเพื่อนำงบประมาณมาจัดสรรทรัพยากรและการ

ดำเนินโครงการนั้น รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาทบทวนมาตรการยกเว้นภาษีและมาตรการลดหย่อนต่าง ๆ ที่ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ ควบคู่ไปกับการพิจารณาผลักดันแนวทางในการเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บรายได้รัฐบาลให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยคำนึงถึงวิธีการจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องตามความเหมาะสมและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2565, 24-25) รวมถึงมีการตั้งงบประมาณขึ้นมามากขึ้นหนึ่งเพื่อชดเชยหรือลดความแตกต่างของการจัดสรรงบประมาณระหว่างจังหวัดที่เกิดขึ้นนั้นให้สอดคล้องกับลักษณะนโยบายการจัดสรรงบประมาณใหม่ที่อาศัยการเพิ่มสัดส่วนงบประมาณให้แก่จังหวัดที่มีความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่สูง (วัชรพล ว่องนิยมเกษตร, 2557, 48-49)

บทสรุป

สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยเป็นสถานการณ์ที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันและต้องมีการใช้ข้อมูลจำนวนมากในการวิเคราะห์และค้นหามาตรการต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ด้วยช่องว่างระหว่างคนรวยและคนยากจนที่มีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ทรัพย์สิน ค่าจ้าง เงินเดือน ความด้อยโอกาสทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำในมิติเชิงพื้นที่ และความเหลื่อมล้ำด้านการคลังท้องถิ่น การแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนเชิงโครงสร้างนั้นจำเป็นต้องมีผู้กำหนดนโยบายสาธารณะจะต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการเข้าถึงปัญหาและวิเคราะห์ข้อมูล ความสามารถของรัฐบาลในการจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม ตลอดจนการศึกษาหลักเกณฑ์สำหรับการจัดสรรงบประมาณ อาทิ 1) จำนวนประชากรในจังหวัด 2) รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี 3) สัดส่วนคนจนในจังหวัด และ 4) ดัชนีความก้าวหน้าของคนในจังหวัด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การกำหนดนโยบายสาธารณะนั้นเป็นไปเพื่อให้ประชาชนมีขีดความสามารถในการหารายได้ทั้งจากการทำงานและการลงทุนตลอดจนประชาชนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะผ่านการส่งเสริมการมีงานทำ การฝึกอาชีพ โดยมาตรการและกลไกของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

- จิระ บุรีคำ. (ม.ป.ป.). ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรชาวเขาในเขตภาคเหนือตอนบน. ม.ป.ท.
- ชูจิต ชายทวีป. (2559). ปัจจัยสำเร็จของการลดปัญหาความยากจน. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 3(2), 188-214.
- ณัฐภูมิ อัครโกวิทวงศ์, ขวัญพร บุณนาค และณภัส วัฒนภาส. (2561). ความเหลื่อมล้ำในเมืองมหานคร: บทปริทรรศน์ความรู้ ในบริบทประเทศไทย. *วารสารสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างวิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 17(2), 157-178.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2550). นโยบายรัฐไทยในการกำจัดความยากจนตามทัศนะของนักวิชาการ. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 14(1), 1-16.
- นันทพันธ์ คตคง, นริศรา บำยฤทธิ์, จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล และภาสกร ดอกจันทร์. (2564). นโยบายสาธารณะสำหรับผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(6), 309-329.

- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2561). โอกาสและคุณภาพ: ความแตกต่างทางพื้นที่และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 8, 135-144.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2565). รัฐสวัสดิการ: การนำไปปฏิบัติในบริบทสังคมไทยเพื่อความครอบคลุมทางสังคม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน, 3(3), 20-37.
- ยุทธสิทธิ์ กมลขันติไพศาล และวราภรณ์ จุลปานนท์. (2561). ปัญหาความยากจนของประเทศไทย : กรณีศึกษา จังหวัดมุกดาหาร (การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต), คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- รุ่งรัตนา เจริญจิตต์. (2562). ผลกระทบทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-12. วารสารรัชต์ภาคย์, 13(28), 95-112.
- วัชรพล ว่องนิยมเกษตร. (2557). การกำหนดนโยบายการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ของประเทศไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 12(2), 31-51.
- สมชัย ศรีนอก และชวาล ศิริวัฒน์. (2561). คนจน 4.0: นวัตกรรมสร้างความจนและแก้ปัญหาความจน. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 5(พิเศษ), 83-95.
- สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข. (2562). ต่อสู้ความเหลื่อมล้ำด้วยการกระจายความเจริญ. สืบค้น 29 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.posttoday.com/finance-stock/money/595569>
- สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2561). ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในสังคมไทย. ไทยคู่ฟ้า, 5.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). รายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2566). การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีความยากจนหลายมิติ. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณของรัฐบาล สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- หลี่ เหมินเหลียง และทิตยา สุวรรณะชฎ. (2559). ความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาที่ยั่งยืนจากประสบการณ์จีน. วารสารพัฒนาสังคม, 18(พิเศษ), 19-34.
- อติวิทย์ แสงสุวรรณ. (ม.ป.ป). ความเหลื่อมล้ำ. ม.ป.ท.

อานนท์ เทพสำเร็จ. (2562). การศึกษาการกระจายรายได้ในประเทศไทย กรณีศึกษาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคทางรายได้ของครัวเรือน พ.ศ. 2552-2560. *วารสารพัฒนาสังคม*, 21(1), 41-58.

Sen, A. (2000). Social Exclusion: Concept, Application, and Scrutiny. *ADB Social Development Papers*, 1, 3-6.

**การวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือกจังหวัดสุโขทัยที่เป็นแหล่งน้ำอภิเษก
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 6 – 7**
**Location Analysis of Traphang Chang Phueak Sukhothai Province Used as a
Consecrated Water Source at the Coronations of Rama VI – VII**

วสวัตดี เนตรประหาส¹, รุ่งนรินทร์ สายสุข², สรววิชญ์ ขุนเศรษฐ³
และภาณุวิชญ์ วุ่นชุม⁴
Wasawat Netprahas¹, Roongnirun Saisuk², Sorrawich Khunset³,
and Phanuwit Woonchum⁴

Received: September 11, 2023

Revised: November 13, 2023

Accepted: December 18, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือกที่ใช้เป็นแหล่งน้ำอภิเษกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 โดยใช้กระบวนการวิธีการทางประวัติศาสตร์โบราณการ กับหลักภูมิศาสตร์ ในปัจจุบันพบว่า ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือก ตั้งอยู่ห่างจากเขตโบราณสถาน วัดตระพังช้างเผือกไปประมาณ 100 เมตร ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ซึ่ง เป็นคนละส่วนกับสระน้ำภายในวัดตระพังช้างเผือกในปัจจุบัน โดยเป็นการตีความจากโบราณวัตถุในการทำงานโบราณคดีในช่วง พ.ศ. 2562 – 2564 แหล่งน้ำดังกล่าวมีการใช้งานครั้งแรกในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช รัชกาลที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2454 และได้ใช้งานครั้งสุดท้ายในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ 7 เมื่อ พ.ศ. 2468 ส่วนในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 9 ได้งดตักน้ำ เนื่องจากน้ำในตระพังแห้ง การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และภาพถ่ายทางอากาศประกอบกันจึงได้ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือกที่สอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์

¹ สาขาพัฒนาสังคมเมือง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, Urban Development Program Faculty of Humanities and Social Sciences Phrakon Rajabhat University
E-mail wasawat.h112@gmail.com

² สาขาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, Social Studies Program Faculty of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University
E-mail roongnirun107@gmail.com

³ นักวิชาการอิสระ, Independent Academician E-mail Sorrawich.kh61@chandra.ac.th

⁴ ครูผู้ช่วย โรงเรียนสินปุนคุณวิทย์, Assistant teacher of Sinpunkunnawit School
E-mail woonchoom16@gmail.com

ปัจจุบันพื้นที่ของตระพังช้างเผือก ถือเป็นพื้นที่ตักสำรวจ และเป็นพื้นที่รกร้างมีวัชพืช ขึ้นปกคลุมเป็นจำนวนมาก ตระพังช้างเผือกจัดเป็นกลุ่มตระพังที่ขุดขึ้นมาเพื่อกักเก็บน้ำใช้ตามฤดูกาลซึ่งจะมีน้ำในช่วงหน้าฝนเพียงเท่านั้น

คำสำคัญ: ตระพังช้างเผือก, สุโขทัย, พระราชพิธีบรมราชาภิเษก, แหล่งน้ำอภิเษก

Abstract

This article aims to scrutinise the location of Traphang Chang Phueak where it had been used as a consecrated water source at the coronations of Rama VI and Rama VII by integrating historical method with geographic approach. At present, Traphang Chang Phueak approximately situated 100 metres away from the southwest of Traphang Chang Phueak Historical Sites which is a different part of the current pond different part of the pond within the modern Traphang Chang Phueak. By interpreting archeological excavation during 2019 – 2021, the aforementioned water source was initially used at the second coronation of Rama VI in 1911 and the coronation of Rama VII in 1925 for the last time. At the coronation of Rama IX, water collection from the reservoir has been suspended because of a drought. The information analysis from documents and aerial photographs combined is consequently obtained the location of Traphang Chang Phueak that is in line with historical evidence.

Nowadays, the area of Traphang Chang Phueak is considered to be a neglected area and a wasteland overgrown with weeds. Traphang Chang Phueak is a group of reservoirs that are dug to store water for seasonal use.

Keywords: Traphang Chang Phueak, Sukhothai, Coronation, Consecrated Water Source

บทนำ

ตระพัง มีรากคำมาจากภาษาเขมรซึ่งแปลว่าบ่อหรือสระน้ำที่ขุดขึ้นมา (สำนักราชบัณฑิตยสภา, 2550) ในเขตกำแพงเมืองสุโขทัยมีการขุดตระพังขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักเก็บน้ำสำหรับการอุปโภค บริโภค ภายในเขตกำแพงเมือง ซึ่งเป็นการพัฒนาการมาจาก สระน้ำในเขตโบราณสถานที่เคยได้รับอิทธิพลของขอม ด้วยส่วนหนึ่ง ตระพังช้างเผือกซึ่งเป็นตระพังโบราณตั้งอยู่ห่างจากโบราณสถานวัดตระพังช้างเผือก (ร้าง) ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 100 เมตร ซึ่งมีชื่อเป็นมงคลนาม ตามตำนานที่ชาวบ้านได้บอกกล่าวกันสืบต่อมาว่า กระบวนเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระร่วงเจ้าได้เคลื่อนกระบวนจากวัดสะพานหินมาพักริ้วกระบวนที่บริเวณวัดตระพังช้างเผือกแห่งนี้และช้างทรงของสมเด็จพระร่วงเจ้าได้กินน้ำ รวมถึงลงเล่นน้ำในตระพังแห่งนี้ จึงเป็นมาของชื่อ ตระพังช้างเผือก ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกนับตั้งแต่พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2454 ได้มีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำอันมีชื่อ เป็นสิริมงคล จังหวัดสุโขทัยซึ่งในเวลานั้น ขึ้นตรงกับมณฑลพิษณุโลกรวมถึงตั้งพระราชพิธีเสกทำ

น้ำพระกระยาसन ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอศรีสัชนาลัย เพื่อถวายเป็นน้ำสรงพระมูรธาภิเษก และน้ำอภิเษก ซึ่งเป็นการเริ่มราชประเพณีโดยสวดเทรกันยเพื่อเป็นการถวายแผ่นดินให้ทรงปกครองทั้ง 8 ทิศ (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิ์, 2466, 75) จังหวัดสุโขทัยได้เลือกใช้น้ำจากตระพังช้างเผือก เป็น 1 ใน 7 แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งตระพังแห่งนี้ได้ใช้งานครั้งสุดท้าย ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2468

ปัจจุบันกรมศิลปากรได้เข้ามาดำเนินการบูรณะซ่อมแซมโบราณสถาน วัดตระพังช้างเผือก เมื่อ พ.ศ. 2564 หลังจากการขุดแต่งทางโบราณคดีเมื่อ พ.ศ. 2562 (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, ม.ป.ป.) แต่ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือกซึ่งเคยเป็นแหล่งน้ำอภิเษกที่ใช้ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ถึง 2 รัชกาล กลับคลาดเคลื่อนออกไปจากตำแหน่งที่ระบุไว้ในแผนที่ซึ่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2451 ในคราวเสด็จพระราชดำเนินประพาสหัวเมืองเหนือ โดยตำแหน่งของตระพังช้างเผือกในปัจจุบัน คือ สระน้ำ ที่ตั้งอยู่ในเขตโบราณสถานวัดตระพังช้างเผือก พื้นที่ตระพังช้างเผือกที่ถูกต้องจึงถูกทิ้ง ให้รกร้างในปัจจุบันขาดการดูแลตลอดจนถึงขาดข้อมูลทางวิชาการที่ระบุถึงความสำคัญของตระพังช้างเผือก บทความชิ้นนี้จึงตั้งประเด็นการศึกษาเพื่อหาตำแหน่งพิกัดของตระพังช้างเผือกที่มีการใช้งานในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกโดยใช้กระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์บูรณาการศาสตร์ทางด้านภูมิศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้เพื่อวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือกที่ใช้ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2454 และงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2468 โดยในการศึกษาค้นคว้าได้ใช้การทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารหลักฐาน เทียบเคียงกับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ รวมถึงการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในสถานที่จริงเพื่อนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาตำแหน่งพิกัดที่ตั้งของตระพังช้างเผือก เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการค้นคว้า หรือศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

การใช้น้ำจากตระพังช้างเผือกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

1. พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ถือเป็นครั้งแรกที่มีการเริ่มราชประเพณีการใช้น้ำอภิเษกจากหัวเมืองมณฑลต่าง ๆ ส่งเข้าร่วมประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อครั้งประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2453 ยังคงใช้น้ำจากแม่น้ำทั้ง 5 ในราชอาณาจักร น้ำจากสระทั้ง 4 ของจังหวัดสุพรรณบุรี และน้ำจากมณฑลประเทศอีก 5 แหล่ง ทำเป็นน้ำพระมูรธาภิเษก และน้ำอภิเษกถวายตามโบราณราชประเพณี ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ในเวลานั้นคือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงมีพระบัญชาให้ทุกมณฑล ดำเนินการเสาะแสวงหาแหล่งน้ำอันมีชื่อเป็นสิริมงคลจากแม่น้ำ ลำห้วย คลอง บึง หรือสระต่าง ๆ เพื่อนำไปทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก (เดิม วิชาญพจนกิจ, 2546, 469 - 470) จังหวัดสุโขทัยในเวลานั้นได้ขึ้นตรงกับมณฑลพิษณุโลก แต่ได้แยกการประกอบพระราชพิธีเสกทำน้ำพระกระยาसनจังหวัดสุโขทัยได้พิจารณาคัดเลือกแหล่งน้ำอันมี ชื่อเป็นสิริมงคลจำนวนทั้งสิ้น 7 แหล่ง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย และตำบลท่าชัย อำเภอศรีสัชนาลัย ดังนี้

น้ำจากตระพังทอง	ตำบลเมืองเก่า
น้ำจากตระพังเงิน	ตำบลเมืองเก่า
น้ำจากตระพังโพงสี	ตำบลเมืองเก่า
น้ำจากตระพังช้างเผือก	ตำบลเมืองเก่า
น้ำจากโซกชมพู่	ตำบลเมืองเก่า
น้ำจากบ่อแก้ว	ตำบลท่าชัย
น้ำจากบ่อทอง	ตำบลท่าชัย

จากการที่เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช และพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ถูกทำลายด้วยระเบิดเพลิง ซึ่งฝ่ายสัมพันธมิตรได้ทิ้งระเบิดโจมตี โรงไฟฟ้าสามเสน ลูกระเบิดได้ตกลงสู่บ้านพายัพซึ่งเป็นที่เก็บเอกสารทางราชการ ของกระทรวงมหาดไทยในเวลานั้นได้รับความเสียหาย (หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จันทบุรี, 2493) เนื่องจากทางราชการต้องทำการสืบค้นบัญชีแหล่งน้ำที่เคยใช้ เมื่อ พ.ศ. 2454 มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เอกสารที่เก็บรักษาจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เก็บรักษาไว้ที่ส่วนกลาง คือ กระทรวงมหาดไทยและที่ส่วนภูมิภาค คือที่ ศาลากลางรัฐบาลมณฑลของแต่ละมณฑล (วสวัตดี เนตรประหาส, 2564, 33) การศึกษาข้อมูลเรื่องแหล่งน้ำในช่วงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงต้องใช้เอกสารชั้นรองมาเป็นตัวอธิบายเพื่อยืนยัน ความถูกต้องของข้อมูลทั้งนี้ได้พิจารณาเปรียบเทียบจากเอกสาร ในการทำน้ำพระกระยาसनของมณฑลจันทบุรี และมณฑลสุราษฎร์ธานี เมื่อ พ.ศ. 2468 (หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ, 2493) ซึ่งพบว่าการเตรียมงานพระราชพิธี ตลอดจนการสืบค้นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่เคยใช้ในพระราชพิธีนั้น มีการค้นแผนกบัญชีเก่า ที่ทางราชการได้จัดเก็บไว้ที่ศาลากลางรัฐบาลมณฑล การใช้น้ำจากตระพังช้างเผือก น่าจะเริ่มใช้งานครั้งแรกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช ประกอบกับ มีพระราชพิธีเสกทำน้ำพระกระยาसन ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอศรีสัชนาลัย จึงต้องกำหนดแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ในส่วนของจังหวัดสุโขทัย ขึ้นมาเพื่อปฏิบัติตามหมายกำหนดการที่กระทรวงวังได้แจ้งไปยังมณฑลเทศาภิบาลต่าง ๆ

2. พระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2468 เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้ออกคำสั่งให้ทุกมณฑลเทศาภิบาลตั้งพระราชพิธีเสกทำน้ำพระกระยาसनสำหรับถวายในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกโดยอนุโลมตามแบบราชประเพณีที่เคยกระทำมา เมื่อครั้งรัชกาลที่ 6 จังหวัดสุโขทัยได้พิจารณาเลือกใช้แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ตามแบบแผนที่เคยปฏิบัติ มาเป็นหลักฐานปรากฏอยู่ในโคลงกลิต สุภาพด่ารับพระบรมราชาภิเษกสัปดาห์ระฆังมหาจักรีวงศ์ (เล่มต้น) ผลงานพระนิพนธ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ใจความว่า

๑ กระพังโพงสี,	ช้างเผือกหิรัญ, สุวรรณ
น้ำสระแก้ว,	สระขวัญ ตักไว้
สิบสามแหล่ง	สำคัญศักดิ์สิทธิ์ สถานพอ
ทั่วทิศพิษณุโลก	ใช้เสกน้ำมหาसनาน ๆ

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์, 2472, 32)

จากหลักฐานข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แหล่งน้ำอภิเษกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในครั้งนั้น มีการใช้น้ำจากตระพังช้างเผือก สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของตระพังแห่งนี้ว่าเป็นแหล่งน้ำอันมีชื่อเสียงลือลั่น และทางราชการได้ตั้งพิธีพลีกรรมน้ำนำไปใช้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามราชประเพณีที่มีการสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6

3. พระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

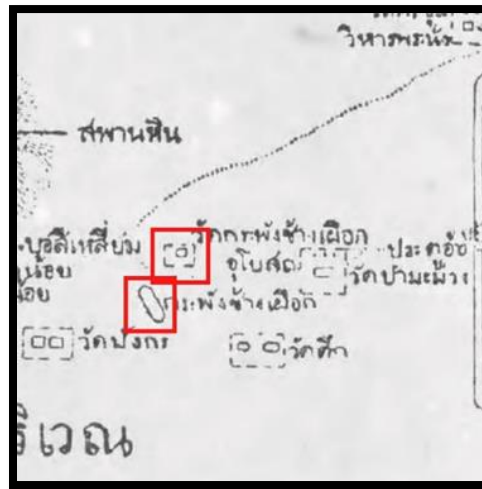
ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อ พ.ศ. 2493 ทางจังหวัดสุโขทัยได้ทำหนังสือแจ้งไปยังกระทรวงมหาดไทยงดตักน้ำจากตระพังช้างเผือกไปใช้ในพระราชพิธีเนื่องจากในเวลานั้นน้ำในตระพังแห้ง (หอยจืดหายเหตแห่งชาติ, 2493) แต่ในส่วนแหล่งน้ำอภิเษกแหล่งอื่น ๆ ยังคงมีการใช้งานตามประเพณี ซึ่งขุนอนุมิตราชกิจ (อัน อนุมิตราชกิจ) ข้าหลวงจังหวัดสุโขทัยได้ทำหนังสือชี้แจงปลัดกระทรวงมหาดไทยในเวลานั้น คือ พระยารามราชภักดีให้รับทราบความสำคัญความรู้ ในเรื่องราวของตระพังช้างเผือก ตลอดจนที่ตั้งของตระพังช้างเผือก จึงเริ่มเป็นที่รับรู้ของผู้คนน้อยลงมาตามลำดับ ตระพังช้างเผือกแห่งนี้ได้ถูกใช้งานเพียง 2 ครั้ง คือ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช พ.ศ. 2454 และพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พ.ศ. 2468

การวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือก

1. ตระพังช้างเผือกจากเอกสารหลักฐาน

ตระพังช้างเผือก ซึ่งเป็นแหล่งน้ำอภิเษกที่ใช้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ในปัจจุบันตำแหน่งที่ตั้งของตระพัง ตามที่สำนักศิลปากรภาคที่ 6 สุโขทัยได้ทำข้อมูลไว้ ระบุว่า สระน้ำที่ตั้งอยู่ภายในเขตโบราณสถาน วัดตระพังช้างเผือก (ร้าง) คือ ตระพังช้างเผือก (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, ม.ป.ป.) ข้อสังเกตว่าตำแหน่งของสระน้ำภายในวัดตระพังช้างเผือกซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของโบราณสถาน วัดตระพังช้างเผือก (ร้าง) มีปัญหาในความคลุมเครือของตำแหน่งที่ตั้ง ตลอดจนความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ กรมศิลปากรการศึกษา บทความนี้ได้ทำการสืบค้นจากเอกสารหลักฐาน ทั้งเอกสารลายลักษณ์อักษร และภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อค้นข้อมูลเกี่ยวกับตระพังช้างเผือก ซึ่งจากการสืบค้นพบรายละเอียดตามที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

1.1 หนังสือเที่ยวเมืองพระร่วง พระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงทำแผนที่ไว้ในอัตราส่วน 1 : 40000 พบว่าตำแหน่งของตระพังช้างเผือกอยู่ห่างออกไปจากเขตวัดตระพังช้างเผือก ได้ทรงบรรยายไว้ว่าวัดตระพังช้างเผือกนี้ ตั้งอยู่ข้างบึงหรือสระอันมีนามเรียกว่า ตระพังช้างเผือก (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2519, 72) นับเป็นหลักฐานชิ้นแรกที่มีการระบุว่า ตระพังช้างเผือก ตั้งอยู่นอกเขตโบราณสถานวัดตระพังช้างเผือกไม่ใช่สระน้ำภายในวัดตระพังช้างเผือกซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณเขตวัดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของวัดพระพักตร์ช้างเผือก และพระพักตร์ช้างเผือก
ที่มา: (หนังสือเที่ยวเมืองพระร่วง, 2519)

1.2 เอกสารรายงานของคณะกรรมการจังหวัดสุโขทัย ในเรื่อง แหล่งน้ำอภิเชกของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งทำรายงานถึง พระยารามราชภักดี ปลัดกระทรวงมหาดไทย ในเรื่องของการทำน้ำอภิเชกฝ่ายภูมิภาคมีรายละเอียด ดังนี้

“พระพักตร์ช้างเผือก รูปพระพักตร์เป็นรูปวงกลมรูปไข่ ยาว 3 เส้น 10 วา กว้าง 2 เส้น ลึกประมาณ 1 วา พระพักตร์อยู่นอกเขตกำแพงเมืองเก่าสุโขทัย ห่างจากพระพักตร์เงิน 3 กิโลเมตรอยู่ในเขตหมู่ที่ 3 ตำบลเมืองเก่า”

(บุญชู เจนพนัส, 2493, 273)

พระพักตร์ช้างเผือกซึ่งเป็นพระพักตร์ที่ใช้ตักน้ำอภิเชกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกมีพื้นฐานเป็นรูปวงกลมรูปไข่ ซึ่งนับว่าเป็นเอกสารชุดแรกที่มีการระบุพื้นฐานของพระพักตร์ช้างเผือก จากหลักฐานแสดงให้เห็นว่าพระพักตร์ช้างเผือกนี้มีขนาดใหญ่กว่าสระน้ำภายในวัดพระพักตร์ช้างเผือก ซึ่งจากตามรายงานทางโบราณคดีระบุว่า มีขนาด 30 x 40 เมตร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของวัด

1.3 ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร

ภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารซึ่งกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกาได้ทำการบินสำรวจในช่วง พ.ศ. 2496 ได้ปรากฏภาพพื้นฐานของพระพักตร์ช้างเผือกอย่างชัดเจน ซึ่งนับว่าเป็นภาพถ่ายทางอากาศชุดแรกที่มีการบันทึกสภาพพื้นที่ของพระพักตร์ช้างเผือกไว้ จากภาพนั้นได้แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ของโบราณสถานวัดพระพักตร์ช้างเผือกนั้นถูกป่าขึ้นปกคลุมโดยรอบ นับว่าเป็นภาพถ่ายที่เก่าแก่ที่สุดที่มีการบันทึกสภาพของพระพักตร์ช้างเผือกไว้

ภาพที่ 2 ตระพังช้างเผือก และสภาพพื้นที่โดยรอบจากภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร
เมื่อ พ.ศ. 2496

ที่มา: (กรมแผนที่ทหาร, 2496)

1.4 หนังสือทำเนียบโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2531 ในสมัยที่นายประโชติ สันขุนกิจ เป็นหัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ 3 สุโขทัย (ปัจจุบัน คือ สำนักศิลปากรที่ 6 จังหวัดสุโขทัย) ในเวลานั้นได้ทำการสำรวจโบราณสถานวัดตระพังช้างเผือก (ร้าง) ซึ่งเป็นการสำรวจพื้นที่ครั้งแรก นับตั้งแต่การทำแผนที่เมืองสุโขทัย (เก่า) เมื่อ พ.ศ. 2498 มีรายละเอียด ดังนี้

“ทางด้านทิศตะวันตกของเนินโบราณสถานประมาณ 100 เมตร มีสระน้ำขนาดใหญ่เรียกว่าตระพังช้างเผือก กว้างโดยประมาณ 50 เมตร และยาว 200 เมตร วางตามแนวเหนือ – ใต้”

(กองโบราณคดี กรมศิลปากร, 2531, 236)

ข้อมูลผลการวิเคราะห์จากหนังสือทำเนียบโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ว่าพบข้อมูลการสำรวจตระพังช้างเผือกที่มีการลงรายละเอียด ตลอดถึงทิศทางของตระพังอย่างชัดเจน ซึ่งในการสำรวจข้อมูลจะเห็นได้ชัดว่า สระน้ำโบราณตลอดจนถึงตัวตระพังช้างเผือก ได้วางตัวแยกจากกันโดยสิ้นเชิง สอดรับกับแผนที่ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2451 และภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร พ.ศ. 2496 ที่มีการระบุทิศทางที่ตั้งของตระพัง ตลอดถึงรายละเอียดภาพรวมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อครั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 9 เมื่อ พ.ศ. 2493 การที่คณะกรรมการจังหวัดสุโขทัยไม่ได้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับวัดตระพังช้างเผือก รวมถึงสระน้ำนั้นเนื่องจากพื้นที่ของโบราณสถานรกร้างเป็นเนินโบราณสถาน อีกทั้งตำแหน่งของตระพังช้างเผือกห่างออกมาจากเขตโบราณสถานในระยะ 100 เมตร ซึ่งต่างจากกลุ่มตระพังเงิน ตระพังทองที่มีการสร้างวัดบนเกาะกลางตระพังซึ่งสามารถระบุได้อย่างชัดเจน คณะกรรมการจังหวัดจึงให้ความสำคัญกับตัวตระพังช้างเผือกมากกว่าตัวโบราณสถาน

เมื่อครั้งพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อ พ.ศ. 2560 สำนักพระราชวังได้ขอความอนุเคราะห์ ให้จังหวัดสุโขทัย ทำการรวบรวมข้อมูลแหล่งน้ำอภิเษกที่ใช้ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อ พ.ศ. 2493 พร้อมภาพประกอบเพื่อตีพิมพ์เป็นหนังสือพระราชทานในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ ตามหนังสือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ที่ ส.ท. 0031/317 ลงวันที่ 28 สิงหาคม 2560 โดยได้ใช้ข้อมูลจากที่

สำนักศิลปากรที่ 6 ได้ทำข้อมูลไว้เมื่อ พ.ศ. 2527 ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือทำเนียบโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ประกอบกับข้อมูลหนังสือพระราชนิพนธ์เที่ยวเมืองพระร่วง ข้อมูลไม่ได้มีความแตกต่างเท่าใดนัก (กรมราชเลขาการในพระองค์, 2561, หน้า 378)

1.5 รายงานการขุดแต่งทางโบราณคดี วัดตระพังช้างเผือก เมื่อ พ.ศ. 2562 ได้มีการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับตระพังช้างเผือกไว้ ดังนี้

“ด้านทิศตะวันออกห่างออกไปประมาณ 50 เมตร ยังมีสระน้ำขนาดใหญ่วางตัวตามแนวเหนือ-ใต้ มีความกว้างโดยประมาณ 30 เมตร และยาว 40 เมตร เรียกว่า ตระพังช้างเผือก บริเวณริมขอบสระพบท่อน้ำสี่เหลี่ยมทำจากหินชนวน”

(อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, 2562, 236)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าตำแหน่งของตระพังช้างเผือกคาดเคลื่อนออกไปจากตำแหน่งเดิมที่มีการระบุไว้ อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งพิกัดที่ปรากฏในรายงานทางโบราณคดีนั้นเป็นตำแหน่งของสระน้ำที่ตั้งอยู่ในเขตโบราณสถานวัดตระพังช้างเผือก ซึ่งได้มีการสำรวจทำข้อมูลไว้เมื่อ พ.ศ. 2527 แล้วครั้งหนึ่ง แต่สระน้ำ ไม่ได้มีการระบุว่าเป็นตระพังช้างเผือกแต่อย่างใด อีกทั้งทิศที่ตั้งของสระน้ำนั้นอยู่ทางทิศใต้ของเนินโบราณสถาน ห่างออกมาประมาณ 50 เมตร แต่ตำแหน่งของตระพังช้างเผือกนั้น ห่างออกไป 100 เมตร ไปทางตะวันตกความยาว และความกว้างของตระพัง นั้นแตกต่างกับสระน้ำภายในวัด อัฐพงษ์ บุญสร้าง (สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2565) ได้สำรวจเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ที่ผ่านมา ได้ให้รายละเอียดไว้ว่าความเข้าใจผิดนี้น่าจะเกิดจากการค้นพบโบราณวัตถุจำพวกท่อน้ำ และรางน้ำทำให้เกิดความเข้าใจคาดเคลื่อนกันว่า สระน้ำนี้คือตระพังช้างเผือก

2. การลงพื้นที่สำรวจเก็บข้อมูล

การลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ตระพังช้างเผือก เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2565 โดยได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 การสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็นการสัมภาษณ์นักโบราณคดีจากสำนักอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและการสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่

2.2 การบันทึกภาพสภาพพื้นที่ในปัจจุบัน เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ในบทความ

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์นักโบราณคดีชำนาญการ ได้ให้ข้อมูลว่า

“ในการบูรณะขุดแต่งโบราณสถานครั้งนั้น เราตั้งสมมติฐานว่า ตระพังนั้นมักจะอยู่ใกล้กับเขตโบราณสถาน มากกว่าที่จะออกไปตั้งโดด ๆ ห่างจากพื้นที่วัด และที่สำคัญเราพบหลักฐานทางโบราณคดี เช่น ท่อน้ำซึ่งทำหินฉนวน และศิลาแลง รวมถึงรางน้ำ เป็นต้น ทำให้สระน้ำนั้น คูมีน้ำหนัก ที่จะเป็นตระพังช้างเผือก”

(นุจรี ผ่องใสศรี, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2565)

ภาพที่ 3 สระน้ำภายในวัดตระพังช้างเผือก บันทึกภาพเมื่อ เดือน พฤศจิกายน 2565

ที่มา: (สืบเอกรุ่งนิรันดร์ สายสุข, 2565)

จากข้อมูลทราบได้ว่าสระน้ำวัดตระพังช้างเผือกเมื่อมีการพบโบราณวัตถุ ซึ่งนักโบราณคดีได้ตีความจากโบราณวัตถุว่าแนวรางน้ำ ท่อน้ำ และ บ่อน้ำที่ขุดขึ้น เพื่อใช้อุปโภค บริโภค ภายในเขตวัดนั้น ตั้งอยู่ใกล้กับสระน้ำ ซึ่งปรากฏลักษณะนี้ในเขตโบราณสถานในเขตกำแพงเมืองสุโขทัย อาทิ วัดมหาธาตุ วัดตระพังทอง วัดตระพังเงิน เป็นต้น จึงมีการสันนิษฐานว่าสระนั้น คือ สระพังช้างเผือก เนื่องจากบ่งชี้ ด้วยโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบอีกทั้ง ได้มีการตั้งข้อสมมติฐานว่า ตัวชื่อสระพัง มักตั้งตามชื่อวัด ที่อยู่ใกล้กันในบริเวณนั้น ทำให้เกิดการสันนิษฐานว่า สระน้ำนั้น คือ สระพังช้างเผือกที่ใช้ใน พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งขัดกันกับชุดข้อมูลในอดีตสอดคล้องกับสมมติฐานของ อัฐพงษ์ บุญสร้าง ที่ได้เสนอไว้ ทั้งนี้ข้อมูลในช่วง พ.ศ. 2527 นั้นเป็นเพียงการสำรวจหาโบราณสถานในเขตเมืองเก่าสุโขทัยเพื่อทำพิกัดเพียงเท่านั้น จึงทำให้ข้อมูลชุดเดิมนั้นอาจจะล้าหลัง ไม่สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันที่มีการค้นพบโบราณวัตถุทำให้เกิดการตีความว่า สระน้ำภายในวัด คือ สระพังช้างเผือก ปัจจุบันสระพังช้างเผือกนั้นได้ถูกสำรวจและอยู่นอกขอบเขตการดำเนินงานทางโบราณคดี ในช่วง พ.ศ. 2562-2564 ทำให้พื้นที่ถูกปล่อยรกร้างในปัจจุบันสอดคล้องกับชาวบ้านในพื้นที่ที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณโบราณสถาน วัดตระพังช้างเผือก ได้ให้ข้อมูลว่า

“ตัวสระพังช้างเผือก ที่เป็นวงกลมรูปไข่ ป่าเคยทันเห็น ในสมัยก่อนมีน้ำประมาณ 1 เมตร ป่าเคยไป เก็บดอกโสน เก็บเห็ด ได้ใช้น้ำนั้นเลี้ยง โค เลี้ยงกระบือ แต่คนในสมัยนั้นจะเรียกกันว่าบึง เนื่องจากเข้าใจตามสภาพที่เห็น”

(จินตนา คำคง, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2565)

แหล่งข้อมูลหนึ่งซึ่งเป็นพี่สาวของคุณจินตนา ได้เล่าให้คุณจินตนาฟังว่า สระพังช้างเผือก นั้นแยกจากสระน้ำของวัดโดยสันเชิง ซึ่งความรับรู้ของ บุคคลทั้ง 2 นี้ถือว่าเป็นข้อมูลในการยืนยัน ถึงตำแหน่งที่ตั้งของสระพังช้างเผือก เมื่อได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลว่าการที่เรียกสระพัง ว่าบึงนั้นอาจเกิดจากการมองสภาพของสระพังในเวลานั้นว่า มีลักษณะเป็นบึงขนาดใหญ่ เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาวัดตระพังช้างเผือก ก็ทรงเรียกสระพังแห่งนี้ว่า บึง หรือ สระ

ทั้งนี้หลังจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อ พ.ศ. 2468 รวมถึงการงดตักน้ำในสระพังเมื่อครั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อ พ.ศ. 2493 นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่ทำให้สระพังแห่งนี้เริ่มขาดจากความทรงจำของผู้คนในความเป็นสระพังแต่แปรเปลี่ยนเป็น บึงน้ำขนาดใหญ่แทน ก่อนที่จะมี

การสำรวจในช่วง พ.ศ. 2527 ทำให้ตระพังช้างเผือกกลับมาเป็นที่รับรู้ แต่ก็ยังถือว่า ยังจำกัด อยู่ในกลุ่มของนักโบราณคดี หรือชาวบ้านในท้องถิ่นเท่านั้น จากการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนที่เข้าใจว่าตระพังช้างเผือกตั้งอยู่บริเวณใดนั้น ในปัจจุบัน มีเพียงชาวบ้านที่เคยได้อาศัยน้ำจากตระพังแห่งนั้น เพื่ออุปโภค หรือทำเกษตรกรรม หรือผู้คนที่มียาอายุ 40 ปีขึ้นไป และได้อาศัยพื้นที่บริเวณนี้ ตั้งแต่เกิดทั้งนี้การทำข้อมูลเมื่อ พ.ศ. 2527 ยังเป็นการระบุค่าพิกัดของสถานที่ตั้งของโบราณสถาน ซึ่งไม่ได้เจาะจงไปที่ตระพังโดยตรง ถึงแม้จะมีการระบุไว้ก็ตามแต่ให้ความสำคัญกับเนินโบราณสถานในเวลานั้นมากกว่า

3. สภาพปัจจุบันของตระพังช้างเผือก

ลักษณะของสภาพครั้งนี้ได้ทำการบันทึกสภาพสภาพพื้นที่ปัจจุบันเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาในอนาคต ตระพังช้างเผือกตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของโบราณสถาน ปัจจุบันมีสภาพรกร้าง วัชพืชขึ้นปกคลุม เป็นจำนวนมากรวมถึงตระพังเริ่มตื้นเขินขึ้นกว่าในอดีต ซึ่งเป็นผลกระทบจากการปรับพื้นที่ในบริเวณโดยรอบเพื่อทำไร่ไถนา จากข้อมูลสัมภาษณ์ ทำให้ทราบได้ว่าการทำไร่ไถนานั้นเข้ามาในช่วง พ.ศ. 2560 พื้นที่ของตระพังในปัจจุบันนั้นถือว่าเป็นพื้นที่ตกสำรวจของกรมศิลปากร กอปรกับการทำลายคันดินบังคับน้ำซึ่งเป็นทางบังคับน้ำที่ไหลลงมาจากเขาพระบาทน้อย (จินตนา คำคง, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2565) ในช่วงการปรับพื้นที่ทำไร่ไถนา ทำให้ไม่มีน้ำไหลเข้าสู่ตระพังในช่วงฤดูฝนทำให้ตระพังช้างเผือกในปัจจุบัน มีสภาพตื้นเขินซึ่งจากการสำรวจพบว่าตระพังที่ตื้นเขินนั้นมีวัชพืชจำพวกหญ้าคา หญ้าแฝก ขึ้นมาเป็นจำนวนมากทำให้ยากต่อการบันทึกภาพในแนวราบได้เนื่องจากวัชพืชที่ขึ้นปกคลุมเป็นอุปสรรคสำคัญในการเก็บบันทึกภาพสภาพ ตลอดจนถึง คันขอบตระพังได้อย่างชัดเจน

ข้อมูลทั้งหมดได้รับความอนุเคราะห์ จากสำนักอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในการอนุเคราะห์แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ จากกรมแผนที่ทหารซึ่งทำการสำรวจพื้นที่โบราณสถานภายในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 2554 ซึ่งยังปรากฏภาพคันขอบของตระพังช้างเผือกอย่างชัดเจน ก่อนที่พื้นที่โดยรอบจะถูกปรับเปลี่ยน ในช่วง พ.ศ. 2560 เพื่อทำไร่ไถนาในปัจจุบันซึ่งจากการเก็บข้อมูลทำให้ทราบเพิ่มเติมว่า ในช่วง พ.ศ. 2560 ที่เริ่มมีการปรับพื้นที่เพื่อทำไร่ไถนากลุ่มเป้าหมาย ได้ให้รายละเอียดสอดคล้องกันว่า นอกจากการทำลายคันบังคับน้ำแล้วนั้นยังมีการทำลายอ่างเก็บน้ำโบราณ ในพื้นที่โดยรอบ ซึ่งนับว่าตระพังช้างเผือก ยังคงเป็นอ่างเก็บน้ำโบราณแห่งเดียวในบริเวณพื้นที่นี้ ที่ยังคงเหลือสภาพให้ได้ทำการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นตัวอย่างของตระพังที่มีการออกแบบเพื่อรองรับ การกักเก็บน้ำในช่วงฤดูฝนเพียงเท่านั้น ไม่ใช่ตระพัง ที่เป็นตระพังสำหรับใช้ส่งน้ำ หรือถ่ายเทน้ำเพื่อสำหรับใช้หล่อเลี้ยงอยู่ตลอดปีเหมือนเช่นกลุ่มตระพังในกำแพงเมือง (กรมศิลปากร, 2557, 73) ทั้งนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้พระราชพิธีบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ 9 ไม่สามารถนำน้ำเข้าพระราชพิธีได้เหมือนเช่นตระพังอื่น ๆ ที่เป็นกลุ่มตระพังใหญ่ในเขตตัวกำแพงเมืองเก่าสุโขทัยดังเช่นภาพที่ 4 และ 5

ภักธร ชาญฤทธิเสน (สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2566) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขุดตระพังของชาวสุโขทัยไว้ว่า การขุดตระพังขึ้นมานั้น วัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค การเกษตร รวมถึงอาจใช้ในการประกอบพิธีกรรมด้วย การพัฒนาการของตระพังช้างเผือกจากตระพังที่ใช้ในการอุปโภค บริโภคในอดีตสู่การใช้ประกอบพิธีกรรมนั้น เนื่องจากชื่ออันเป็นสิริมงคลข้าราชการในเวลานั้นจึงได้นำน้ำไปเสกทำน้ำอภิเษกถวายในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของการใช้งานจึงเป็นตัวบ่งชี้ความสำคัญของตระพังช้างเผือกในช่วงเวลาที่มีการสร้างความเป็นรัฐชาติ เริ่มมีบทบาทสำคัญผ่านพิธีกรรมที่

ถูกสร้างขึ้นใหม่สำหรับงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คือการปลีกรรมน้ำจากหัวเมือง และการเสกทำน้ำอภิเษกตามหัวเมืองทั่วราชอาณาจักร

ภาพที่ 4 ภาพถ่ายทางอากาศ เปรียบเทียบสภาพพื้นที่ของตระพังช้างเผือก ในระหว่าง พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2563 ตำแหน่งพิกัดทางภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน คือ 17°01'05.2"N 99°40'42.2"E)
ที่มา: (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และ Google Earth, 2565)

ภาพที่ 5 สภาพปัจจุบันของตระพังช้างเผือก ซึ่งถูกวัชพืชขึ้นปกคลุมอย่างหนาแน่น ในปัจจุบัน
ที่มา: (สิบเอกรุ่งนรินทร์ สายสุข, 2565)

สรุป

จากการวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือกสามารถสรุปผลของการศึกษาในครั้งนี้ได้ว่า ตำแหน่งที่ตั้งของตระพังช้างเผือกที่ใช้ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2454 และงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2468 นั้นคือ บึงขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ห่างจากเขตแนวโบราณสถาน วัดตระพังช้างเผือก (ร้าง) ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ห่างออกจากแนวเขตโบราณสถานไปประมาณ 100 เมตร โดยได้ทำการเปรียบเทียบจากเอกสารหลักฐาน รวมถึงภาพถ่ายทางอากาศลักษณะของตระพังช้างเผือกที่ใช้ในงานพระ

ราชพิธีบรมราชาภิเษกทั้ง 2 รัชกาลนั้นมีขนาดความกว้าง 50 เมตร ยาว 200 เมตร และมีคันดินส่งน้ำซึ่งเป็นการบังคับทิศทางน้ำที่ไหลลงมาจากเทือกเขาพระบาทน้อยสำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ประกอบเกษตรกรรม ส่วนสระน้ำที่ตั้งอยู่ในเขตโบราณสถานวัดตระพังช้างเผือกนั้นเป็นสระน้ำที่ตั้งอยู่ภายในเขตวัด ซึ่งเป็นคนละส่วนกันกับตระพังช้างเผือกที่ใช้ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ตระพังช้างเผือกนี้ถือเป็นตัวอย่างของตระพังที่ใช้นอกเขตกำแพงเมืองเก่าสุโขทัย คือ เป็นตระพังที่ขุดขึ้นมาเพื่อใช้สำหรับกักเก็บน้ำตามฤดูกาลเพียงเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มตระพังใหญ่ในเขตกำแพงเมืองที่ออกแบบมาสำหรับใช้ส่งหรือลำเลียงน้ำสำหรับอุปโภค บริโภคภายในเขตกำแพงเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญทำให้ตระพังนั้นไม่มีน้ำในช่วงฤดูแล้งและไม่สามารถนำน้ำไปใช้ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อ พ.ศ. 2493 ตำแหน่งของตระพังช้างเผือกได้คลาดเคลื่อนไปจากตำแหน่งเดิม ซึ่งสาเหตุนี้เกิดจากการพบโบราณวัตถุจำพวกท่อน้ำ และรางน้ำ ซึ่งเป็นโบราณวัตถุที่มีความสัมพันธ์ ในสมมติฐานของการตั้งตระพังที่มักจะมีการทำตระพังไว้ใกล้เขตวัด สภาพปัจจุบันของตระพังช้างเผือกเป็นพื้นที่รกร้างและมีวัชพืชขึ้นปกคลุมเป็นจำนวนมากรวมถึงตกลำรางในปัจจุบัน

ความสำคัญของตระพังแห่งนี้ คือ เป็นแหล่งน้ำที่ผูกพันกับผู้คนในท้องถิ่น และเป็นแหล่งน้ำอันเป็นสิริมงคลของกลุ่มชนชั้นปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่ย้อนกลับไปในอดีตถึงจุดเริ่มต้นของการพิจารณาหาแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ด้วยเป้าหมายหลักสำคัญ คือ เพื่อความเป็นสิริมงคลของพระมหากษัตริย์และเพื่อการถวายแผ่นดินให้ทรงปกปักษ์อารักขาพสกนิกรตลอดทั่วทั้ง 8 ทิศ รวมถึงเป็นกลุ่มตระพังใหญ่ในเขตนอกกำแพงเมืองที่ยังหลงเหลือหลักฐานไว้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับระบบชลประทานของเมืองสุโขทัย บทความชิ้นนี้เป็นการเริ่มต้นตั้งประเด็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ซึ่งสะท้อนกลับไปถึงรากเหง้าวัฒนธรรมในอดีต ตลอดจนแหล่งโบราณคดีที่กำลังจะถูกกลืนเลื่อนไปตามกาลเวลา จุดเริ่มต้นของการศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยให้เกิดแรงกระตุ้นในการนำไปต่อยอดในการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคตซึ่งอาจจะนำมาซึ่งคำตอบที่สำคัญต่อไปได้ในอนาคต การพัฒนาพื้นที่ พื้นฟูและการอนุรักษ์ตระพังช้างเผือกให้มีสภาพที่พร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้จะถือว่าเป็นประโยชน์สำคัญ ตลอดจนเป็นมรดกอันทรงคุณค่าที่ส่งต่อถึงผู้ศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2557). ระบบชลประทานเมืองสุโขทัย. กรุงเทพมหานคร: โรงแบบบางกอกอินเฮาส์.
- กรมราชเลขาณการในพระองค์. (2561). พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียร พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สยามินทราธิราช พ.ศ. 2493. (ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- กองโบราณคดี กรมศิลปากร. (2531). ทำเนียบโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์หัตถศิลป์ 54.
- จินตนา คำคง. (2565, 23 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย วสวัตดี เนตรประหาส. ชาวบ้านในพื้นที่. สุโขทัย.
- เดิม วิภาคย์พจนกิจ. (2546). ประวัติศาสตร์อีสาน. (ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นเรศวรฤทธิ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, กรมพระ. (2466). จดหมายเหตุงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมเด็จพะรามาธิปติศรีสินทรมหาวิชราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระนครฯ: ไสภณพิพรรฒธนากร.

- นราธิปประพันธ์พงศ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, กรมพระ. (2472). *โคลงลิลิตสุภาพตำรับพระบรมราชาภิเษก สัปตมะราชมหาจักรีวงศ์ (เล่มต้น)*. พระนครฯ: อักษรนิติ.
- นุจรี ผ่องใสศรี. (2565, 23 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย วสวัตดี เนตรประหาส. นักโบราณคดีชำนาญการ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. สุโขทัย.
- บุญชู เจนพนัส. (2493). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับจดหมายเหตุ พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียร พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สยามินทราธิราช พ.ศ. 2493*. พระนครฯ: โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย.
- ภัคธร ชาญฤทธิเสน. (2566, 15 พฤศจิกายน). สัมภาษณ์โดย สรวิชญ์ ชุนเศรษฐ์. อาจารย์ประจำสาขา ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์เชิงท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. กรุงเทพมหานคร.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2519). *เที่ยวเมืองพระร่วง*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). พระนครฯ: โรงพิมพ์มหามงกุฎวิทยาลัย.
- วสวัตดี เนตรประหาส. (2564). ความรู้ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับแหล่งน้ำอภิเษกในจังหวัดชัยนาท. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 16(2), 33.
- สำนักราชบัณฑิตยสภา. (2550). *ตระพัง*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://shorturl.asia/0dUSC>
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จันทบุรี. (2493). *การทำน้ำอภิเษก 2493*. จบ.1.1.1.6/8.
- หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. (2493). *พิธีมูรธาภิเศกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกรัชกาลที่ 9*. BIA1.2.3/4.
- อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. (2562). *โครงการขุดแต่งทางโบราณคดีเพื่อออกแบบบูรณะและปรับปรุงภูมิทัศน์ โบราณสถานวัดตระพังช้างเผือกและวัดป่าขวาง ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ปีงบประมาณ พุทธศักราช 2562*. สำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย กรมศิลปากร.
- อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย. (ม.ป.ป.). *โบราณสถานวัดตระพังช้างเผือก*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/14Klf>.
- อัฐพงษ์ บุญสร้าง. (2565, 18 กุมภาพันธ์). สัมภาษณ์โดย วสวัตดี เนตรประหาส. นักวิชาการอิสระทางด้าน ประวัติศาสตร์ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านประวัติศาสตร์จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพมหานคร.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย วัตถุประสงค์เพื่อเป็นฐานเผยแพร่องค์ความรู้ในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

โดย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้จัดพิมพ์เป็นวารสารราย 6 เดือน ปีละ 2 ฉบับ (ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม) บทความได้รับการตรวจทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน เป็นอย่างน้อย ก่อนลงตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ทั้งนี้ บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อลงตีพิมพ์ของวารสารอื่นใดกองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ผู้เสนอผลงานต้องอ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนและสมบูรณ์

ผู้เสนอผลงานจะต้องจัดวางรูปแบบตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด บทความใดมีรูปแบบไม่ถูกต้อง ทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ไม่รับพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร โดยมีรูปแบบการเตรียมต้นฉบับมีดังนี้

1. ประเภทบทความที่ตีพิมพ์ได้นั้น

- 1) บทความวิจัย
- 2) บทความวิชาการ ได้แก่ บทความวิชาการทั่วไป บทความพิเศษ บทความปริทรรศน์ บทความวิทยานิพนธ์ (ระดับปริญญาเอก/โท) เป็นต้น
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ

2. สาขาเนื้อหาของบทความที่รับตีพิมพ์

- 1) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
- 2) สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ
- 3) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- 4) สาขาวิชาภาษาจีนและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
- 5) สาขาวิชาภาษาไทย
- 6) สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
- 7) สาขาวิชาดิจิทัลอาร์ต
- 8) สาขาวิชาทัศนศิลป์
- 9) สาขาวิชาดุริยางคศิลป์
- 10) สาขาวิชานิติศาสตร์
- 11) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

- 12) สาขาวิชาภาษาอังกฤษศึกษา
- 13) สาขาวิชาพัฒนาสังคม
- 14) สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค
- 15) สาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การเตรียมต้นฉบับ

3.1 ภาษา ผู้เสนอผลงานสามารถเขียนบทความได้ทั้งบทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ แต่หากเป็นบทความภาษาอังกฤษแล้ว ควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านไวยากรณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ บทความภาษาอังกฤษควรมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทย ทั้งนี้ ควรหลีกเลี่ยงการเขียนภาษาอังกฤษปนกับภาษาไทย เว้นแต่ในกรณีเขียนภาษาอังกฤษเพื่ออธิบายศัพท์ทางเทคนิคแต่ให้ใส่วงเล็บด้วย

3.2 รูปแบบการเขียน เสนอผลงานต้องพิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft word เท่านั้น ใช้ขนาดกระดาษ A4 (210 มม. x 297 มม.) หรือ (21 ซม. x 29.7 ซม.) หรือ (8.27 นิ้ว x 11.69 นิ้ว) และตั้งค่าน้ำกระดาษดังนี้

- ด้านบน ห่างจากขอบกระดาษ 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว)
- ด้านล่าง ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
- ด้านขวา ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
- ด้านซ้าย ห่างจากขอบกระดาษ 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)

คำภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร TH sarabunPSK และมีรูปแบบการเขียนดังนี้

ชื่อเรื่อง	ขนาดอักษร 18	รูปแบบอักษร	ตัวหนา
ชื่อผู้เขียน	ขนาดอักษร 16	รูปแบบอักษร	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ	ขนาดอักษร 16	รูปแบบอักษร	ตัวธรรมดา
คำสำคัญ	ขนาดอักษร 16	รูปแบบอักษร	ตัวธรรมดา
ชื่อหัวข้อต่าง ๆ	ขนาดอักษร 16	รูปแบบอักษร	ตัวหนา
เนื้อหาทั้งหมด	ขนาดอักษร 16	รูปแบบอักษร	ตัวธรรมดา
บรรณานุกรม	ขนาดอักษร 16	รูปแบบอักษร	ตามคำแนะนำการเขียน
รายการอ้างอิง	ขนาดอักษร 16	รูปแบบอักษร	ตามคำแนะนำการเขียน

3.3 จำนวนหน้า ทุกประเภทบทความ ควรมีความยาวทั้งเรื่อง รวมรายการอ้างอิง (APA Style) และบรรณานุกรมแล้ว ควรอยู่ในระหว่าง 10-15 หน้ากระดาษ

3.4 การย่อหน้า ย่อหน้า ให้เริ่มห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.25 เซนติเมตร ส่วนรายการอ้างอิง (APA Style) และบรรณานุกรมให้ห่างจากขอบเนื้อเรื่อง 1.25 เซนติเมตร

3.5 ลำดับหน้า ลำดับหน้า ให้พิมพ์เลขหน้ากำกับทุกหน้าไว้ที่มุมด้านบนของกระดาษ โดยเริ่มนับหน้าที่ 1 ในหน้าแรกของบทความ เฉพาะหน้าแรกของบทความไม่ให้ใส่ตัวเลขกำกับไว้แต่ให้พิมพ์คำว่า หน้า 2 ในหน้าถัดไป และใส่ลำดับเลขหน้าจนจบเนื้อหาของบทความ

3.6 ลำดับเนื้อเรื่อง ลำดับเนื้อเรื่อง ให้ใช้เลขกำกับบทนำเป็นหัวข้อหมายเลข 1 และส่วนหัวข้อย่อยให้ใช้เลขระบบบทศนิยมกำกับหัวข้อย่อย แต่ไม่ควรเกิน 3 จุดเลขศนิยม เช่น 1.1 ,1.1.1 เป็นต้น และหัวข้อย่อยลำดับถัดไปให้ใช้วงเล็บกำกับ เช่น 1) , 1.1) เป็นต้น และลำดับถัดไป เช่น (1), (2) เป็นต้น

4. ส่วนประกอบของบทความ

4.1 บทความวิจัย

- 1) ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนบทความ ชื่อผู้เขียนบทความให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และให้มีรายการอ้างอิง (APA Style) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อและที่อยู่สถาบันที่สังกัดของผู้เสนอผลงาน
- 3) บทคัดย่อ เป็นการกล่าวถึงเนื้อความที่ศึกษาทั้งเรื่องโดยย่อ ซึ่งเริ่มจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนผลของการศึกษาสรุปผลการศึกษา วิเคราะห์และตีความ และบทสรุปของการศึกษา โดยให้มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) คำสำคัญ คำที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของเนื้อหาสารสนเทศ โดยมาจากคำที่ปรากฏในบทความ ซึ่งจะระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ ให้มีคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่ควรมีคำสำคัญเกิน 5 คำ
- 5) บทนำ: ประกอบด้วย
 - 5.1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตลอดจนเหตุผลอันมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้
 - 5.2) วัตถุประสงค์ เป็นการกล่าวถึงเหตุผลและจุดมุ่งหมายอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์จะต้องมีความชัดเจนและสอดคล้องกับเรื่องที่ทำการการศึกษา
 - 5.3) สมมติฐาน (ถ้ามี) เป็นการกล่าวถึงคำตอบสมมติในประเด็นปัญหาของเรื่องที่ทำการการศึกษา ซึ่งผู้ทำการการศึกษาได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล เพื่อตอบจุดมุ่งหมายของเรื่องที่ทำการการศึกษา
 - 5.4) ขอบเขตการวิจัยหรือการศึกษา: เป็นการกล่าวถึงขอบเขตของเรื่องที่ทำการวิจัยหรือทำการการศึกษา โดยจะต้องมีการระบุขอบเขต เช่น เชิงพื้นที่ เชิงปริมาณ เป็นต้น
 - 5.5) ระเบียบวิธีการวิจัยหรือศึกษา: เป็นการกล่าวว่าการวิจัยหรือการศึกษาในเรื่องนี้ใช้รูปแบบใด มีการอธิบายและวิเคราะห์วิธีการวิจัยหรือการศึกษา โดยให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 - 5.6) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ: เป็นกล่าวถึงว่าผลของการเสนอผลงานในเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใดและในด้านใด
- 6) บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับโจทย์การศึกษา โดยอ้างอิงถึงหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานที่ศึกษา
- 7) ผลการศึกษา เป็นการกล่าวและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่ต้องการศึกษา โดยใช้ทฤษฎีหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนรายงานผลการเรียนอย่างเป็นลำดับ ชัดเจน และได้ใจความ
- 8) อภิปรายผล เป็นการประเมินผลการวิจัย เพื่อให้เหตุผลยืนยันว่าผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือถูกต้อง เป็นจริง

9) สรุปผลและข้อเสนอแนะ เป็นการกล่าวให้เห็นว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และกล่าวถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ควรมีประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางสานต่อการศึกษาต่อไป

10) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เป็นการกล่าวว่่างานที่ศึกษาในเรื่องนี้ ได้รับการสนับสนุนหรือการช่วยเหลือจากบุคคลใด อย่างไร

11) บรรณานุกรมและรายการอ้างอิง รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

4.2 บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) ชื่อผู้เขียนบทความ ชื่อผู้เขียนบทความให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และให้มีรายการอ้างอิง (APA Style) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อและที่อยู่สถาบันที่สังกัดของผู้เสนอผลงาน

3) บทคัดย่อ เป็นการกล่าวถึงเนื้อความที่ศึกษาทั้งเรื่องโดยย่อ ซึ่งเริ่มจากจุดมุ่งหมายของการศึกษา ตลอดจนผลการศึกษาและบทสรุปของการศึกษา โดยให้มีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4) คำสำคัญ คำที่ถูกระบุขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของเนื้อหาสารสนเทศ โดยมาจากคำที่ปรากฏในบทความ ซึ่งจะระบุไว้ท้ายบทคัดย่อ ให้มีคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และไม่ควรมีคำสำคัญเกิน 5 คำ

5) บทนำ เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ตลอดจนเหตุผลอันนำมาสู่การศึกษาในเรื่องนี้ รวมถึงข้อมูลเชิงวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6) เนื้อหา เป็นการกล่าวถึงเนื้อหาที่ทำการศึกษาอย่างเป็นลำดับ ชัดเจน และได้ใจความ

7) สรุปผลและข้อเสนอแนะ เป็นการกล่าวให้เห็นว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณีที่มิข้อเสนอแนะ ให้กล่าวถึงข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

8) บรรณานุกรมและรายการอ้างอิง รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

1) ชื่อผู้วิจารณ์ ชื่อผู้วิจารณ์ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และให้มีรายการอ้างอิง (APA Style) ระบุตำแหน่งทางวิชาการ ชื่อและที่อยู่สถาบันที่สังกัดของผู้วิจารณ์

2) ชื่อหนังสือที่วิจารณ์ ให้วิจารณ์หนังสือเป็นภาษาไทย

3) บทวิจารณ์หนังสือ เป็นการกล่าวถึงข้อดีและข้อบกพร่องของเรื่องที่วิจารณ์ โดยชี้ให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยอย่างได้ใจความ พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น โดยการวิจารณ์หนังสือต้องเป็นการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

4) บรรณานุกรมและรายการอ้างอิง รายการอ้างอิงและบรรณานุกรมเป็นการแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลในบทความ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการติดตามและตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยใช้รูปแบบตามที่วารสารกำหนด

รูปแบบการอ้างอิง (APA Style ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6)

หนังสือ ผู้แต่ง 1 คน

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุล,/ปีที่พิมพ์)
ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2548)	(ไพฑูริย์ สีนลรัตน์,2548)
สกุล/(ปีที่พิมพ์)	(สกุล,/ปี)
Knepper (2007)	(Knepper, 2007)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
อุมา สุคนธมาน. (2526). <i>การประถมศึกษา</i> . กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
Apple, M. W. (2004). <i>Ideology and curriculum</i> (3rd ed.). Boston, MA: Routledge Kegan Paul.	

หนังสือ ผู้แต่ง 2 คน

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุล1/และชื่อ/สกุล2/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุล1/และชื่อ/สกุล2,/ปีที่พิมพ์)
วรรณเพ็ญ อินทร์แก้ว และสมจินดา ชมพูนุท (2557)	(วรรณเพ็ญ อินทร์แก้ว และสมจินดา ชมพูนุท, 2557)
สกุล/and/สกุล(ปี)	(สกุล/and/สกุล,/ปี)
Bernard and Krupat (1994)	(Smith and Brown, 2009)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุล1/และชื่อ/สกุล2./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
ปริญานุษ พิบูลสงคราม และจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2553). <i>ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน</i> (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ
สกุล,/อักษรย่อชื่อ1./&/สกุล,/อักษรย่อชื่อ2./(ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
Certo S. C., & Peter, J. P. (1991). <i>Strategic management: Concept and applications</i> . New York, NY: McGraw - Hill.

หนังสือ ผู้แต่ง 3 คน

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุล1/ชื่อ/สกุล2/และชื่อ/สกุล3/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุล1/ชื่อ/สกุล2/และชื่อ/สกุล3,/ปีที่พิมพ์)
กาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กันภัย, และริชาต สถาปิตานนท์ (2557)	(กาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กันภัย, และริชาต สถาปิตานนท์, 2557)
สกุล,/สกุล&/สกุล/(ปี)	(สกุล/and/สกุล,/ปี)
Aronson, Wilson, & Akert (1994)	(Aronson, Wilson, & Akert, 1994)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุล1/ชื่อ/สกุล2/และชื่อ/สกุล3/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
กาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กันภัย, และริชาต สถาปิตานนท์. (2557). <i>มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่</i> . กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,/อักษรย่อชื่อ./สกุล,/อักษรย่อชื่อ./&/สกุล,/ชื่อ/(ปีพิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
Aronson, E., Wilson, T.D., & Akert, R.M. (1999). <i>Social psychology</i> (3 rd ed.). New York: Longman.	

หนังสือ ผู้แต่ง มากกว่า 3 - 7 คน

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุล1/และคณะ/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุล1/และคณะ,/ปีที่พิมพ์)
กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2557)	(กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2557)
สกุล และคณะ/(ปี)	(สกุล/และคณะ/ปี)
Aronson et al. (1994)	(Aronson et al. 1994)

การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุล1/ชื่อ/สกุล2/ชื่อ/สกุล3/ชื่อ/สกุล4/ชื่อ/สกุล5/ชื่อ/สกุล6/และชื่อ/สกุล7./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
ศิริพร พงษ์โกคา, บุญศรี กิติโชติพาณิชย์, สุดประนอม สมันตเวคิน, อรุณช เชาวรีปรีชา, สุภาพร เลิศกวินอนันต์, และอุษา วงศ์พิณิจ. (2557). <i>การสร้างเสริมสุขภาพมารดา-ทารกในครรภ์และการป้องกัน การคลอดก่อนกำหนด</i> . กรุงเทพฯ: บางกอกบล๊อค.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,/อักษรย่อชื่อ1./สกุล,/อักษรย่อชื่อ2./สกุล,/อักษรย่อชื่อ3./สกุล,/อักษรย่อชื่อ4./สกุล,/อักษรย่อชื่อ5./สกุล,/อักษรย่อชื่อ6./&/สกุล,/ชื่อ7./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
Craig, A. M., Graham, W. A., Kagan, D. M., Ozment, S., & Turner, F. M. (2008). <i>International history of the twentieth century and beyond</i> (2nd ed.). London; New York: Routledge.	

หนังสือ ผู้แต่ง 8 คนขึ้นไป

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุล1/และคณะ/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุล1/และคณะ,/ปีที่พิมพ์)
กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2557)	(กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2557)
สกุล และคณะ/(ปี)	(สกุล/และคณะ/ปี)
Aronson et al. (1994)	(Aronson et al. 1994)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุล1/ชื่อ/สกุล2/ชื่อ/สกุล3/ชื่อ/สกุล4/ชื่อ/สกุล5/ชื่อ/สกุล6.../ผู้แต่งคนสุดท้าย./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
ธีรภาพ โลหิตกุล, ศรัณย์ บุญประเสริฐ, อัมพร จิรัฐติกร, ทรงยศ กมลทวิกุล, ปารวี ไพบูลย์ นนเรศ ธีระคำศรี ...ศรัณย์ ทองปาน. (2555). <i>ท่องเที่ยวอาเซียน</i> , กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,/อักษรย่อชื่อ1./สกุล,/อักษรย่อชื่อ2./สกุล,/อักษรย่อชื่อ3./สกุล,/อักษรย่อชื่อ4./สกุล,/อักษรย่อชื่อ5./สกุล,/อักษรย่อชื่อ6./.../สกุล,/ชื่อคนสุดท้าย./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ (พิมพ์ครั้งที่)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
Holland, D., Nonini, D. M., Lutz, C., Bartlett, L., McGlathery, M. F., Guldbrandsen, T. C., ...Murillo, M.G. (2007). <i>Local democracy under siege: Activism, public interests, and private politics</i> . New York: New York University Press.	

บทความบรรณาธิการและผู้รวบรวม

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลบรรณาธิการ/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลบรรณาธิการ,/ปีที่พิมพ์)
ทิตนา แคมมณี (2557)	(ทิตนา แคมมณี, 2557)ข
ทิตนา แคมมณี และสร้อยสน สกลรัตน์ (2557)	(ทิตนา แคมมณี และสร้อยสน สกลรัตน์ (2557)
สกุลบรรณาธิการ/(ปี)	(สกุลบรรณาธิการ/ปี)
Pianta (1994)	(Pianta 1994)
Pianta and Rimm-Kaufman (1994)	(Pianta & Rimm-Kaufman, 1994)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุลบรรณาธิการ./(บ.ก.)/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(ครั้งที่พิมพ์)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
ทิตนา แคมมณี (บ.ก.). (2561). แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา.กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,อักษรย่อชื่อ/(Ed. หรือ Eds.)/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(ครั้งที่พิมพ์)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
Chambers, P., & Waitookiat, N. (Eds.). (2017). Khaki capital: The politiceconomy of the military in Southeast Asia. Thailand: NIAS Press.	
หมายเหตุ: กรณีมีบรรณาธิการคนเดียวในเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ตัวย่อว่า (Ed.) แต่ถ้ามีบรรณาธิการหลายคนให้ใช้ตัวย่อว่า (Eds.)	

ผู้แต่งที่เป็นนิติบุคคล

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อเต็มของหน่วยงาน/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อเต็มของหน่วยงาน,/ปีที่พิมพ์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (2548)	(มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,2548)
ชื่อเต็มของหน่วยงาน/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อเต็มของหน่วยงาน,/ปี)
Loei Rajabhat University (2022)	(Loei Rajabhat University, 2022)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อเต็มของหน่วยงาน/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. (2565). คู่มือการทำวิทยานิพนธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). เลย: เมืองเลยการพิมพ์.	

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ
ชื่อเต็มของหน่วยงาน./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
Chulalongkorn University. Faculty of Education. (1998), <i>Chulalongkorn education review</i> . Bangkok: Faculty of Education Chulalongkorn University.
หมายเหตุ: ให้ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ ไปหน่วยงานย่อย

บทความในหนังสือ

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์)
ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2548)	(ไพฑูริย์ สีนลรัตน์,2548)
สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้แต่ง./ปี)
Knepper (2007)	(Knepper, 2007)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อ/สกุลบรรณาธิการ/(บ.ก.),/ชื่อหนังสือ/(เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2540). การวิจัยอนาคตแบบ EDFR. ใน ทิศนา แคมมณี และ สร้อยสน สกลรัตน์ (บ.ก.), <i>แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา</i> (1-18). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล./อักษรย่อชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ตัวย่อชื่อ./สกุล/(Ed. หรือ Eds.),/ชื่อหนังสือ/(เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
Pianta, R. C., Rimm-Kaufman, S. E., & Cox, M. J. (1999). Introduction: An ecological approach to kindergarten transition. In R. C. Pianta & M. J. Cox (Eds.), <i>The transition to kindergarten</i> (pp. 3-12). Baltimore, MD: Paul Brookes.	

วิทยานิพนธ์เป็นรูปเล่ม

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์)
ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2548)	(ไพฑูริย์ สีนลรัตน์,2548)
สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์)
Knepper (2007)	(Knepper, 2007)

การอ้างอิงท้ายบทความ (References)
ตัวอย่างภาษาไทย
ชื่อ//สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)/สถานที่พิมพ์:ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย.
มนต์ชัย มั่นวสิน. (2552). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: การบริหารกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ
สกุล,/อักษรย่อชื่อผู้แต่ง./ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)/ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย.
Sukharomana, R. (1998). Willingness to pay for water quality improving: Difference between contingent valuation and averting expenditure model (PH.D. Dissertation). University of Nebraska Lincoln.

วิทยานิพนธ์ฐานข้อมูลออนไลน์

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์)
ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2548)	(ไพฑูรย์ สีนลารัตน์,2548)
สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์)
Knepper (2007)	(Knepper, 2007)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ//สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)/สถานที่พิมพ์:ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย./สืบค้นจาก http://www.xxx	
มนต์ชัย มั่นวสิน. (2552). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: การบริหารกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. สืบค้นจาก https://so01.tci- thaijo.org/index.php/husolru/	

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ
สกุล,/อักษรย่อชื่อผู้แต่ง./ชื่อวิทยานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต)/ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/ชื่อมหาวิทยาลัย./สืบค้นจาก http://www.xxx
Heggelund, C. R. (2017). Sequencing democracy in Myanmar: A success story? (master's thesis), Oslo: University of Oslo Norway. Retrieved from https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/57605/THESIS- FINAL- PDF.pdf?sequence=1&isAllowed=y

วารสารแบบเล่ม

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้เขียนบทความ/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้เขียนบทความ,/ปีที่พิมพ์)
ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2548)	(ไพฑูรย์ สีนลรัตน์,2548)
สกุลผู้เขียนบทความ/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้เขียนบทความ,/ปีที่พิมพ์)
Knepper (2007)	(Knepper, 2007)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ//สกุลผู้วิจัย./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า.	
มานะ สิ้นธุรงษานนท์. (2549). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. <i>วารสารศึกษาศาสตร์</i> , 18(2), 115-116.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/เลขหน้า.	
Chawla, L. (1994). Editor's note. <i>Children's Environment</i> , 2(11), 3.	

รายงานวิจัย

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้วิจัย/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้วิจัย./ปีที่พิมพ์)
ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2548)	(ไพฑูรย์ สีนลรัตน์,2548)
สกุลผู้วิจัย/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้วิจัย,/ปีที่พิมพ์)
Knepper (2007)	(Knepper, 2007)

การอ้างอิงท้ายบทความ (References)
ตัวอย่างภาษาไทย
ชื่อ/สกุลผู้วิจัย./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(รายงานการวิจัย)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
วิเชียร อินทะสี. (2546). ผลกระทบจากความปรองดองระหว่างเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ต่อ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (รายงานผลการวิจัย), ปทุมธานี: สถาบันเอเชีย ตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ
สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(รายงานการวิจัย)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
Jirapanthong, W. (2010). <i>Development of selection model to support higher education (undergraduate programs) using data mining technique</i> (Research report), Bangkok: Dhurakij Pundit University.

หนังสือพิมพ์

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้เขียน/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้เขียน./ปีที่พิมพ์)
ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2548)	(ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2548)
สกุลผู้เขียน/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้เขียน./ปีที่พิมพ์)
Knepper (2007)	(Knepper, 2007)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ//สกุลผู้เขียน./ (ปี./วัน/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.	
กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2548, 13 ธันวาคม). แผนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอุดมศึกษาในช่วงระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2549-2553). <i>มติชนรายวัน</i> , 6.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,/อักษรย่อชื่อผู้เขียน./ (ปี./วัน/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า.	
Nisen, M. (2020, 7 February), Why coronavirus scares pharma. Bangkok Post, p. 8.	

หนังสือพิมพ์ออนไลน์

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้เขียน/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้เขียน./ปีที่พิมพ์)
จิตวา กลิ่นสุนทร (2563)	(จิตวา กลิ่นสุนทร, 2563)
สกุลผู้เขียน/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้เขียน./ปีที่พิมพ์)
Seelye (2012)	(Seelye, 2012)

การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ//สกุลผู้เขียน./(ปี,/วัน/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./สืบค้นจาก/แหล่งที่อยู่ของไฟล์ (LRU)	
จิตวา กลิ่นสุนทร. (2563, 31 มกราคม), หน้าพระลาน ผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาศิลปะและ ศิลปะร่วมสมัยในบ้านเรา, มติชนสุดสัปดาห์, สืบค้นจาก http://www.matichonelibrary.com/news/site/index?NewsSearch	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,/อักษรย่อชื่อผู้เขียน./(ปี,/วัน/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./สืบค้นจาก/แหล่งที่อยู่ของไฟล์ (LRU)	
Seelye, K. Q. (2012, 3 December). Spate of harsh weather in New England shifts sentiment on trees. <i>The New York Times</i> . Retrieved from https://www.nytimes.com/2012/12/04/us/storms-topple-new-england-trees-and-raise-fears.html	

เว็บไซต์ Website

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้เขียน/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้เขียน./ปีที่พิมพ์)
กรมทรัพยากรทางปัญญา (2557)	(กรมทรัพยากรทางปัญญา, 255)
สกุลผู้เขียน/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้เขียน./ปีที่พิมพ์)
Seelye (2012)	(Seelye, 2012)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุลผู้เขียน./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้นจาก/URL	
กรมทรัพยากรทางปัญญา. (2557). แผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรทางปัญญา พ.ศ. 2556 – 2559. สืบค้นจาก http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=view&id=2084&Itemid=183	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล,/อักษรย่อชื่อผู้เขียน./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./Retrieved from/URL	
University of Wisconsin System. (1985). <i>Patent policy (G34)</i> . Retrieved from http://www.uwsa.edu/fadmin/gapp/gapp34.htm	

การสัมภาษณ์

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้สัมภาษณ์/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้สัมภาษณ์./ปีที่พิมพ์)
จิตวา กลิ่นสุนทร (2563)	(จิตวา กลิ่นสุนทร, 2563)
สกุลผู้สัมภาษณ์/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้สัมภาษณ์./ปีที่พิมพ์)
Seelye (2012)	(Seelye, 2012)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุลผู้สัมภาษณ์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทสัมภาษณ์ [ชื่อผู้สัมภาษณ์, ผู้สัมภาษณ์]. ชื่อเรื่อง, ปีที่ ฉบับที่) เลขหน้า	
มณฑล สงวนเสริมศรี. (2549). อธิการบดีสนทนา [สิริพร จันทร์บรรจง, ผู้สัมภาษณ์]. ข่าวสาร ม.นเรศวร , 5(62) 4	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
สกุล./อักษรย่อผู้สัมภาษณ์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทสัมภาษณ์ [ชื่อผู้สัมภาษณ์, ผู้สัมภาษณ์]. ชื่อเรื่อง, ปีที่ ฉบับที่) เลขหน้า	
Chumsai, S., & Sirisumphan, K. (1985). Viewpoints: Thailand or Siam [Interviewed by the editor]. Asiaweek, 11(17), 62.	

เอกสารการประชุมวิชาการ

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)	(ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์)
จิตวา กลิ่นสุนทร (2563)	(จิตวา กลิ่นสุนทร, 2563)
สกุลผู้สัมภาษณ์/(ปีที่พิมพ์)	(สกุลผู้สัมภาษณ์./ปีที่พิมพ์)
Krongtaew et al. (2010)	(Krongtaew et al., 2012)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อ/สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.)./ชื่อการประชุม/(น. เลขหน้า), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.	
ซัชพล มงคลิก. (2552). การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์ในการจัด ตารางการผลิตแบบพหุเกณฑ์: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยา, ใน การประชุมวิชาการการบริหารและการจัดการ ครั้งที่ 5 (น. 46). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.	

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ
สกุล,/อักษรย่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.)/ชื่อการประชุม/(น. เลขหน้า), สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
Krongtaew, C., Messner, K., Hinterstoisser, B., & Fackler, K. (2010). Lignocellulosic structural changes after physico-chemical pretreatment monitored by near infrared spectroscopy. In S. Saranwong, S. Kasemsumran, W. Thanapase, & P. Williams (Eds.), Near infrared spectroscopy: Proceedings of the 14th International conference (pp. 193-198), West Sussex, UK: IMP.

คำสั่ง ประกาศ หนังสือสั่งการ

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
หน่วยงานเจ้าของเอกสาร/(2566)	(หน่วยงานเจ้าของเอกสาร,/2566)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (2566)	(มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2566)
Narathiwat Province (2020)	(Narathiwat Province, 2020)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
หน่วยงานเจ้าของเอกสาร (ปี, วันที่ เดือน)/ชื่อคำสั่งหรือชื่อประกาศ, เลขที่เอกสาร (ถ้ามี).	
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. (2566, 10 มกราคม). ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เรื่อง กำหนดปฏิทินการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ	
หน่วยงานเจ้าของเอกสาร (ปี, วันที่ เดือน)/ชื่อคำสั่งหรือชื่อประกาศ, เลขที่เอกสาร (ถ้ามี).	
Narathiwat Province. (2020, 26 March). Order No. NT 0038.1/V 138.	

ราชกิจจานุเบกษา

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อกฎหมาย (ปีที่พิมพ์)	(ชื่อกฎหมาย,/ปีที่พิมพ์)
ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการงบประมาณ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2565 (2565)	(ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการงบประมาณ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2565, 2565)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
ชื่อกฎหมาย (ปีที่พิมพ์, วันที่ เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา/เล่มที่/ตอนที่ ,/หน้า (ระบุเลขหน้า).	
ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการงบประมาณ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2565 (2565, 8 กันยายน) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 139 ตอนที่ 155 ก, หน้า 1.	

การอ้างอิงเอกสารτυιτυι (อ้างอิงใน)

ในกรณีที่เป็นกรอ้างอิงงานที่ถูกอ้างอิงอยู่ในงานเขียนอื่น และประสงค์จะอ้างอิงงานนั้นด้วย ให้ใส่ข้อความว่า อ้างถึงใน ชื่อผู้แต่งงานเขียนแหล่งที่ 2 ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และปีพิมพ์ สำหรับภาษาอังกฤษ as cited in secondary source author, year และผลรายละเอียดขอเอกสารτυιτυι ในอ้างอิงท้ายบทความ

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชัยอนันต์ สมุทวณิช (อ้างอิงใน พนม คลีฉายา, 2542)	(ชัยอนันต์ สมุทวณิช อ้างอิงใน พนม คลีฉายา, 2542)
Allport's diary (as cited in Nicholson, 2003)	(Allport's diary as cited in Nicholson, 2003)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย	
วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ทางการศึกษา: กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21</i> . กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท	
Stone, R. J. (2013). <i>Managing human resources</i> (4 th ed.). Milton, Australia: Wiley.	

เอกสารไม่ปรากฏปีที่พิมพ์/ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์/ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)	
หน้าข้อความ	ท้ายข้อความ
ชื่อ/สกุลผู้แต่ง/(ม.ป.ป.)	(ชื่อ/สกุลผู้แต่ง,/ม.ป.ป.)
ประสานพร มณฑลธรรม (ม.ป.ป.)	(ประสานพร มณฑลธรรม, ม.ป.ป.)
Sewell (n.d.)	(Sewell, n.d.)
การอ้างอิงท้ายบทความ (References)	
ตัวอย่างภาษาไทย ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	
ชื่อ/สกุลผู้แต่ง. (ม.ป.ป.)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.	
ประสานพร มณฑลธรรม. (ม.ป.ป.). <i>หนังสือเล่มบางของสาวร่างเพรียว</i> , กรุงเทพฯ: เคล็ดไท.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	
Sewell, A. (n.d.). <i>Black beauty</i> . Bridlington: Priory.	
ตัวอย่างภาษาไทย ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์	
ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)/ ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/ม.ป.ท./ม.ป.พ.	
ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2540). <i>ศัพท์การเมือง</i> . ม.ป.ท.: ม.ป.พ.	
ตัวอย่างภาษาอังกฤษ ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์	
ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/N.P./n.p.	
Foundation for Media Studies. (2014). <i>Investigative journalism on digital tv, news and content channels</i> (Research report). N.P.: n.p.	

รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK
ตัวหนา ขนาด 18

ชื่อบทความ (ภาษาไทย)
ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ)

รูปแบบตัวอักษร TH
SarabunPSK ขนาด 16

ผู้เขียนคนที่ 1¹ ผู้เขียนคนที่ 2²
ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)¹ ผู้เขียน(ภาษาอังกฤษ)²

บทคัดย่อ

รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK
ตัวหนา ขนาด 16

1.25 မ်.

◀-----▶

คำสำคัญ: คำสำคัญที่1, คำสำคัญที่2, คำสำคัญที่3

Abstract

รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK
ตัวหนา ขนาด 16

[illegible]

Keywords: Keywords1, Keywords2, Keywords3

2.54 ឆម.

บทนำ

รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK
ตัวหนา ขนาด 16

ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ
ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ

เนื้อหา

[illegible]

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

[illegible]

เอกสารอ้างอิง

เครือจิต ศรีบุญนาถ. (2546). พัฒนาการเพลงพื้นบ้านอีสาน (หมอลำกลอน เพลงโคราช เจริญเปรี๊ญ).

สูตรินทร์: สถาบันราชภัฏสุรินทร์.

¹ ระบุตำแหน่ง ชื่อที่อยู่สถาบันสังกัด

Email:

รูปแบบตัวอักษร TH
SarabunPSK ขนาด 14

2.54 ซม.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Journal of Humanities and Social Loei Rajabhat University

แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อรับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด.....ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี).....

สถานะผู้ส่งบทความ

☐ อาจารย์/นักวิจัย ☐ บุคคลทั่วไป ตำแหน่ง.....สังกัด.....

☐ นิสิต/นักศึกษา ชื่อปริญญา.....

หน่วยงาน

.....
.....

ขอส่ง ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิจารณ์หนังสือ
☐ อื่นๆ(ระบุ).....

สาขาของบทความ.....

ชื่อบทความ (ไทย).....

.....
(อังกฤษ).....
.....

ชื่อผู้เขียนร่วม 1.
2.
3.

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อไป.....

E-mail :

Facebook : Line :

สิ่งที่ส่งมาด้วย : ☐ ไฟล์ Microsoft ☐ ไฟล์ PDF ☐ CD ☐ อื่นๆ(ระบุ).....

/ข้าพเจ้าขอรับรอง...

ข้าพเจ้าขอรับรองบทความที่เสนอตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ดังนี้

1. บทความที่เสนอตีพิมพ์ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดๆ มาก่อน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. บทความที่เสนอตีพิมพ์ไม่ได้อยู่ระหว่างการนำเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารใดๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. เนื้อหาของบทความ ทั้งข้อความ รูปภาพ ทั้งหมดที่ปรากฏขอรับรองว่าเป็นผลงานของข้าพเจ้า ในกรณีที่มีการอ้างอิงผลงานจากผู้อื่น ข้าพเจ้าได้ดำเนินการตามจรรยาบรรณทางการวิจัยทุกประการ กรณีมีการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

4. ข้าพเจ้ายอมรับเงื่อนไขการพิจารณาบทความ และยินยอมปรับแก้บทความตามคำแนะนำของ

ผู้ทรงคุณวุฒิหรือตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร

5. ข้าพเจ้าขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ให้แก่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ลงนามผู้เขียนคนที่ 1

(.....)

วันที่

ลงนามผู้เขียนคนที่ 2

(.....)

วันที่

หมายเหตุ: โปรดระบุชื่อทุนวิจัย (ถ้ามี)

สำหรับเจ้าหน้าที่

เอกสารประกอบการพิจารณาบทความ

☐ บทความ 3 ชุด (2 ชุดไม่มีชื่อผู้เขียนและหน่วยงาน และ 1 ชุดมีข้อมูลครบ)

☐ แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อเผยแพร่ 1 ชุด

รับบทความจากผู้เขียน วันที่..... ผู้รับ.....

วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ISSN : 2651-0510

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
234 ถนนเลย-เชียงคาน ตำบลเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42000
โทร : 0-4283-5224-8 ต่อ 55501
E-mail : Huso@lru.ac.th

